

Johan Wolfgang Goethe

Faust II

Překlad: Petr Bouř © 2015

Druhý díl tragédie

Akt 1 Scéna 1: *Idylická krajina*

(Faust leží na louce, unaven, nervózní, chce spát. Okolo krouží přátelské přízraky.)

ARIEL *(Zpívá, doprovázen eolskou harfou.)*

Již zase nám jaro raší.
Vůně tisíců květů
se na zelené pole snáší
a žehná celému světu.

Smolaři! V osudné chvíli
poslední neztrácej naděje špetku.
Byť lehké jak vánek jsou víly,
pomohou dobráku i zmetku.

Víla nemůže člověku ublížit!
Zato se umí potichu připlížit
a její laskavá ruka
otupí šípy sžíravých výčitek,
jako déšť bičující luka,
prudce tlukoucí do kyttek,
uhasí v srdci sžíravá muka.

Čelo ti ochladí v polštáři z mechu,
z rosy připraví nápoj zapomnění.
Poránu, bez obav a vzdechů,
vykročíš vstříc rozednění.
Pomohouc ke světlu tobě
nejhezčí dárek dají si sobě.

CHOR

Vlhká pára naplňuje vzduch,
široká krajina pomalu šedne
čeká, až dnešní ustane ruch
a sladká rosa na pole sedne.

Poslouchej šelest míru!
Tvé srdce tluče radostí,
zavřené oči prchají z víru
Tvých každodenních starostí.

Všude kolem noc už spadla
a na nebi vystavuje líce
zas kdejaká hvězda spadá.
Soutěžejí, která svítí více.

Nejen nahoře zkouší se třpytit.
Černou tmou protíná jako blesk.
Ve vodách jezera ji zkus chytit
a podmanit si její lesk.

Vše je pryč, a vše se mění,
pryč jsou chvíle štěstí,
radost ani bol už není,
do rozbřesku nech se nésti.

Hory se hrdě vypínají
a v závětrří jejich přízně
se stříbrné klasy kolébají
a dožadují brzké sklizně.

Noc je pohár krásy
co se naplňuje až do rána!
Která z tvých přání asi
jsou na jeho dně napsána?

Hlavně si nesmíš stýskat,
lenochy ať vezme ďas.
Vše může člověk získat,
když pochopí a jedná včas.

ARIEL

Bouři poslouchej hromů,
ozvěnu skal, praskot stromů:
To kočár Phöbův jede domů.

To strašné burácení a chvění
je pro božské uši jen slastné pění
co přináší na svět stětlo denní.

Trubky rozzvučí, bubny rozbubnuje,
uši ohluší, oči oslňuje,
vlastního slova slyšet není.

Vklouzne do jabloně v květu,
do čmeláka v letu
co se ve skále ukryt nestihne.

Ztracen jsi, když tě dostihne.

FAUST

Každý očekává rozednění,
země se třese a funí.
Cítím ve vzduchu mravenčení,
bubny života znova duní.

Byť svět zatím leží v přítmí,
síly éteru v srdci hřejí
a jeho pravidelné rytmy
k vyššímu cíli povznášejí.

Les je zahalen v husté mlze
- dobře je mu v té páře -
však každý lístek už čeká drze
až na něj dopadne žlutá záře.

Osvěženy perlou rosy,
voda a světlo, to je ten taj,
květy už zas své barvy nosí
a předvádějí, jak voní ráj.

A koukni vzhůru kde se sluní
mezi mraky horská špička!
Zrcadlí se v tmavé tůni
nad údolím jako svíčka.
Louka kvete jen pro ni,
neb ví, že ji skála hýčká
proti vodě z balvanů schody,
proti větru staví svá líčka.

Odlesk, který dolů hodí,
je neuskutečnitelné přání,
tulák, co k vyschlé studně chodí
a žízní zahyne na ní.

Nech mě tu, přírodo, chvíli stanout
a čekat, až mě tvá síla raní,
na hlavu tvůj pramen skanout.

Kolem nás je moře. Moře ohně!
Je to láska? Necháváš snad zlobu planout?
Rozhodně je to záhada pro mě!
Je lepší ten, kdo takhle hádá,
nebo kdo hledá jak by vhodně
nastavil všem tajům záda?

Dolů posíláš kameny, vodopád.
Máš ty nás vůbec ráda?
Ne, kámen nemusí mít nikoho rád,
tak jako ty lesy v dáli,
tisíce let může si spát,
a náhle se údolím valí.

Všude se klene duha změny.
Drží tak pevně, že se ptáš zdali
tě neklame zrak. Náhle praskne jako z pěny
a k zemi klesne chladná sprška.
Už je to tak: když štěstí dáš všanc
poznáš brzo, že je to mrška.

Aspoň, že kulisa života má barvu i glanc.

Akt 1, Scéna 2. Císařský dvůr, trůnní sál

(Státní rada čeká na císaře. Trumpety. Přicházejí členové dvora, císař a po jeho pravici astrolog.)

CÍSAŘ

Mé srdce se vámi pyšní,
na své věrné číši chci zvednou!
Mudrce jsem viděl už sednout,
tak snad už jen šašek, a jsme všichni.

OFICÍR

Je přímo za Tebou, na koberci
se svíjí v jakémsi kozelci
hora ze sádla, piva a vína,
možná už mrtvá, či jenom líná.

DRUHÝ OFICÍR

Další-kde se jich tu tolik bere?-
už se na svoje místo dere.
Před jeho oblekem závistí tuhneš,
když vidíš obličej, raději uhneš.
Co to, se strážemi se pere?
Ale ne, proklouzl a jedním rázem
tu stojí funglnový blázen.

MEPHISTOPHELES *(Klečí před trůnem.)*

Co je přáno, vždy vítáno,
co touženo, stále honěno?
Co vysmíváno, stěžováno,
přece tolik ceněno a chráněno?
Koho nesmíš najmout k práci,
koho nikdo nerad jmenuje,
kdo proklouznul až k paláci,
kdo vládne, a kdo v něm čaruje?

CÍSAŘ

Proteď koukej slovy šetřit,
nechci žádná řešení větřit,
na dlouhé projevy jsou tady jiní.
Ale dobře je, když se blázen činí;
že starý dosloužil, to už je jisto.
Po mém boku usedni na jeho místo!

(Mephistopheles usedne po císařově levici.)

MUMLÁNÍ DAVU

Hmm, novej blázen, nový potíže -
Zná ho někdo? Od nás není, že?
Ten starej už má konec s ejchuchu,
chlatal jak duha, teď je na suchu.

CÍSAŘ

No nic, moji věrní, milí,
s vámi mě mé srdce hřeje,
cítím, že nám osud přeje,
vítejte zde, v šťastné chvíli!
Dnes, kdy o starostech nevíme,
nenuceně se pospolu bavíme,
zdobné své knírky kroucíme
a chuťě nové chcem se učit.
Kdo by nám chtěl hlavu mučit?
Na co jednou řeknu ne,
to se nikdy nestane!

KANCLÉR

Císařská cnost, slovo jak zvon,
nad námi vládne, jedině on
ví, co je pro nás zdrávo:
Všichni lidé milují právo,
každý oň žadoní, chce se v něm hrát,
a On ho poskytne, dá světu řád.

Však k čemu je člověku, když se snaží,
a celá zem se ve zlu smaží,
k čemu je srdce, poctivá ruka,
kde vládnou zmatek, chaosu muka.

Opustit tenhle honosný sál
bych se dnes upřímně bál.
Sejít z hradu úplně dolů,
kde se bezpráví s násilím honí spolu,
napadne snad jen párek volů.

Ó jak šťastný musíš být, muži,
když tvého zloděje někdo dopadne,
když jen zlato a prachy tvé popadne
a tebe zanechá ve zdravé kůži!

I zde, za honosnou zlatou branou,
kde se kdejaký šlechtic naparuje,
nezůstává nářek a stěžování stranou,
obava a neklid nás rozpaluje.
Stud a hřích sám nahlas naříká,
nepomůže pudrování skrání,
kde viník chrání viníka.
Jen nevina sama sebe brání.

Civilizace dala zrod městům, kolu, a vozům.
A teď: zničit se chce hlavně!
Odkud ale máme vzít rozum,
vydat se na cestu správně?
Poctivý dobrák začne bloudit
a mezi verbeží skončí raději,
když ani soudce nemůže soudit.
Spolčí se nakonec i se zloději.

Nerad, ale musím-li věrně,
tu dnešní skutečnost maluji černě.

(Pauza.)

Tak už to prostě na světě chodí:
Všichni trpí, když všichni škodí.
A ta tíha na našem majestátu leží.

GENERÁL

Že už není do armády branců?
Zato civil je jako stádo kanců,
každý nadává, každý někam běží.

No ovšem, to se kaprál může upískat,
bez zápalu nedobudem město,
rytíře na hradu můžu spíš smíchy utřískat,
než na ně pustit to naše armádní těsto.

Máme tu dneska žoldáky.
Ti těší se, jak zástup dívek podává jim hold.
Určitě myslí na boj. Taky trochu na ptáky.
A hlavně na to, kdy dostanou žold.

Takoví nafoukanci nás mají chránit.
Zkus ale nad jejich způsobu ohrnovat nos.
Zplundrují ti říši, kterou mají chránit.
Velí se hůř už snad hejnu vos.

I tomu, kdo nedělá nic
a nechá jejich drzost na pokoji
nakonec zničí ještě víc.
Marno brání-li se nebo stojí.

POKLADNÍK

Ó Bože, poraď mi jak na ně,
jak dostat z lidí pořádné daně!
A ty, občane, ve tvém vlastním státu,
proč se chováš jako by byl cizí?
Ptám se, kam že ty peníze mizí?
Na každém rohu vidím dům či novou chatu!

Z těch našich výhonků svobody
vyrostl háj statných dubů.
A nám, když jde o zákonné odvody,
zůstává jen skřípění zubů.

A co nové politické strany?
Jak velký blázen na ně se spolehne?
Koušou, slibují, pak pomohou si samy,
v tom notuje si každá do jedné.

Gibellini tak jako Guelfové
kalí vodu ve veřejném prameni.
Na víc už nemají čas, vážení pánové.
Pomocnou ruku si hledej na svém rameni.
No ovšem, musí hrabat, kupit, intrikovat,
v chámech je slyšet jen vítr pohvizdovat
a ve státní kase taky není nic.

KOMOŘÍ

A jak se já teprv musím mořit!
Čím víc se snažíme spořit,
tím toho utratíme víc,
den co den se musím trápit.
Když kuchaři zvěřina chybí,
pošle si nachytat ptáky, nalovit ryby,
jelena, kance, husy, či zajíce.
Pak jsou tu renty pro zasloužilé velice.
Ti nikdy nelení, když mají kvapit
si svoji kapku vína lapit.
Ve vinném sklepě nejlepší mok,
nejslunnější stráž, ten nejlepší rok,
draho nás, pánové, přijde váš lok,
brzy už slíznete poslední kapku.
I každý koňšel z okresní radnice
se tváří, že jeho zadnice
se dá vykrmit za úplnou babku.
A já? Já to mám platit. Vida!
Snáž vyždímu kámen než obměkčím žida,
co nám zbyde, v zástavu vydá
a jen si zamne tu svoji bradku.
Z ničeho pašící špatně kynou,
zato úroky, ty zdatně plynou,
a na stole leží vožranej chleba.

CÍSAŘ (*Po zamyšlení, k Mephistelovi.*)

A ty, blázne, co tobě je třeba?

MEPHISTOPHELES

Mě? Ale vůbec nic!
A kdo by vůbec mohl žádat víc,
než pozorovat ve Tvém majestátu
všechny ty nitky náročné správy státu?
Rozum i dobrá vůle se silou moci
pomáhá všude, ve dne i v noci;
proč bych se, uprostřed toho lesku
měl oddávat nářku, propadat stesku?

(REPTÁNÍ)

To je liška...však to známe...
chce se velhat ... pozor dáme...

Já už tuším, co se bude dít...
kam pak míří ... něco bude chtít ...

MEPHISTOPHELES

Kdyby nic nechybělo, byl by to vůbec svět?
Všem něco schází. Tak vy chcete peníze. Hned?
Neříkám, že jdou vyrobit z bláta,
ale při troše filipa tu budou natotata.
Na co je člověku žíla zlata uprostřed skal?
Přec aby ji vykopal, aby ho vzal.
Přelstil a ošálil přírodu milou!
Vše dokáže rozumem a silou.

KANCLÉŘ

Přírodu a rozum před křesťany chválí.
A pak se, ateista, diví, když ho na hranici pálí!
Takové řeči budí nežádoucí pohyby.
Příroda je hřích, rozum jak ďábel podmaní tě
a spolu zplodí to zmrzačené dítě:
věčné a neukojitelné pochyby.

To sem nenos! Císaři všech zemí
jsou odjakživa stínění větvemi dvěmi,
které věrně jejich trůny chrání,
které při něm pevně chtějí stát
a za odměnu za to chtějí jen církev a stát:
jsou to svatí, a rytíři udatných skrání.

Jaká by to byla hrůza,
ať se opováží ti kacíři,
kdyby nás komandovala nějaká lůza.
Rádi budou, skončí-li na pranýři!

Když už se chceš mezi nás míchat,
jestli ti na sobě záleží,
přestaň okolo sebe píchat
a chovej se jak bláznů náleží.

MEPHISTOPHELES

Tak je to, pánové, s tou vaší vizí!
Co nevidíte, to je podle vás cizí,
čemu nerozumíte, není nikomu potřeba též,
co se vám nehodí, míníte, musí být lež,
věc co nejde zpeněžit nikdy nemůže být zdráva
a na kom vám nezáleží, nesmí mít nižádného práva.

CÍSAŘ

Raděj ukaž, jak tohle tvoje velikonoční kázání
nám peníze přináší a chmury zahání.
Neplodí náhodou jenom zlost?
Věčných aby kdyby mám už dost.

MEPHISTOPHELES

Ale ukážu, a ukážu rád,
vždyť je to snadné, tedy ne jak může se zdát,
vlastně to už je, ale musí se začít,
to je to umění: chtít to a stačit.

Jen považ, bude konec válek a krizí,
kdy lidí i země vysávaly hordy cizí,
kde kdo se ukrýval, kde kdo se bál
a jen hledal, kam by své poklady dal.
Tak tomu bylo už od dob mocného Říma,
tak je to vždy, když jen trochu hřímá,
jen skončí to v zemi a už hromadí se znova;
však cí-že je země? Císařova!

POKLADNÍK

Mluví moudřeji než na bláznů je zdrávo!
Vlastnit zem je odvěké císařovo právo.

KANCLÉŘ

Satan nám nabízí riskantní podvody,
nezní to jako poctivé obchody.

KOMOŘÍ

Poctivé, nepoctivé, však se trochu přemůžeme
pokud si ke troše štěstíčka pomůžeme.

GENERÁL

Vida chytráka, každému slibuje vlastní židli.
Ale taky se neptáme žoldáka, kde teď zrovna bydlí.

MEPHISTOPHELES

Jak bych jen rozptýlil vaše pochybnosti...
snad podá astrolog důkazů dosti,
váš je, a vyzná se v zákonech oblohy.
Ptám se tedy: co vyčteme ze sluneční polohy?

(REPTÁNÍ)

Tak dva filutové-už je mi to jasné-
a tak blízko trůnu-notují si krásně-
blázen je ta třešnička-obehraná písnička-
vzdělanec je žízala-a my jsme ta rybička.

ASTROLOG (*Mephistopheles ho povzbuzuje.*)

Tu čtete, že zlaté Slunce vyvolává žízeň,
posel Merkur slouží za žold i jeho přízeň,
že Venuše, původkyně života i našich potíží,
si nás láskyplně a lyšácky prohlíží,
sledována cudně Lunou milou;
bez Marsu bychom neoplývali žádnou silou
a Jupiter naše oko nejvíc těší.
I Saturn, byť pro nás je jen tečkou bleší.
Však jako kovu, i když se snaží,
si přes jeho tíhu málokdo váží.
Zato na Lunu by zajisté každý chválu pěl,
kdyby nám poslala svůj zlatostříbrný pel.
Pak už by bylo snadné získat statky,
paláce, zahrady, i společníky na světské hrátky.
Vše na čem každý z nás shořel už
vám obstará tento urozený muž.

CÍSAŘ

Mluví hezky, nahlas dosti,
přesto mám dál pochybnosti.

(REPTÁNÍ)

Sám bych to neřek líp-je to jen vtip?
-fantasie-alchymie
-pěkně slibuje-kdo věří, chybuje
-oči si protři-jsou to dva lotři.

MEPHISTOPHELES (*K publiku.*)

Ať se snaží sebe víc,
nemohou pochopit naše zjevení,
síla mandragory jim neříká nic,
a křišťálová koule pro ně nic není.

Dělají, že neslyší žert,
nechtějí zázrak, ani žádnou novotu.
Změny prý přináší jen čert,
aby jim vzal tu jejich jistotu.

A přesto se už tiše vplížila
moc neklidu a zmatku do jejich těl,
vlastní vůle jako by nebyla,
ten zapomněl mluvit, ten neví, kam by šel,

a všichni jsou jako jeden muž.

Poklad teď budiž tvůj ámen
a tomu oddaně služ,
nebo se sám změň v kámen.

(REPTÁNÍ)

Jakási tíha na mě padá
- mě bolí za krkem, tuhnou mi záda
- bolavý zub mi tváří cuká
- zdá se, že bez citu je levá ruka
- možná se to právě projevuje
moc zlatonosné sluje.

CÍSAŘ

Tak jdeme! Ne, že se teď vykrouťš
a to své šumění zas vezmeš zpět!
Ukaž nám ten pohádkový svět,
nebo mě setsakramentsky zarmoutíš.
Pomáhat ti budu třeba vkleče,
holýma rukama, bez žezla a svého meče;
lžeš-li, ale, tvá krev po něm večer steče!

MEPHISTOPHELES

Kudy jít vím zcela jistě;
nevěřil bys, že na onom místě,
tam, kde se rolník rýpe v zemi,
se třesou, jen aby byly nalezeny,
zlaté kastróly, i s poklicí.
Chceš vyhrabat písek do omítky,
odvezeš si valouny zářící
a týden neztratíš před očima mžitky.

Vysoké klendby se vzpínají
nad chodbami, ve kterých potají
své štěstí hledači hledají.
V samé to blízkosti podsvětí!
Už od schodů a vstupní brány
jsou zlaté poháry a talíře vyrovnány
na policích velkorysého rozpětí.

Po sklenici s rubíny toužit?
A nebo snad si chceš sloužit
smaragdy lesklými jak plamen?
Ale upozorňuji, že dřevo již je schnilé
a pokud je tam víno zbylé,
v obručích ho drží jenom vinný kámen.
Esence takových ušlechtilých vín,
mimo zlata obklopuje plyn
noci, šedi a smutku,
chutná, jako by právě chtělo zteplat.
Lákadla přítmí za denního světla
jsou jen preludy vskutku.

CÍSAŘ

Nech si ve tmě to šedivé zboží.
Ale co má hodnotu, musí na světlo boží!
Ať se ve tmě hledá kráva nebo kočka,
nepomůže ani nejsilnější čočka.
Zlaté poháry teprve zhezknou,
když se ve dne pěkně lesknou.

MEPHISTOPHELES

Tak vem háky a krumpáče,
trakaře a kopáče, a vůbec, co já vím,
uvidíš tam, jak poskáče
jedno zlaté tele za druhým,
Bez váhání, bez okolků,

ozdob sebe, hezkou holku,
glanc a barvy důvěru ti zvýší
v sebe; i kritiky majestátu malininko ztiší.

CÍSAŘ

Tak proč pořád stojíme, to mi nejde do hlavy...

ASTROLOG (*Mephistopheles ho opět povzbuzuje.*)

... pane, velký úkol vyžaduje přípravy,
nepovykuj radostí a šetři své síly,
jinak nedojdeš nikam, natožpak k cíli.
Když už má člověk po něčem toužit,
odspoda nahoru mu to musí sloužit.

Kdo chce dobro, ať je dobrý,
kdo přátele, ten buď bodrý,
když víno chceš, v sudu zaceľ díru,
a doufáš-li v zázrak, posil svoji víru.

CÍSAŘ

Nemusíš hned ze všeho dělat vědu;
ale ještě můžem popeleční středu
řádně oslavit a uspořádat bál,
jak se sluší na pravidelný karneval.

(*Odejdou za zvuku trumpet.*)

MEPHISTOPHELES

Kde se požitky a stěsání bratří,
kde se kameny mudrců rozdávají,
tam vždy člověk blbce spatří.
Kameny odnesou, mudrcům vynadají.

Akt 1 Scéna 3. Široký sál s postranými výklenky

(*Karnevalová výzdoba.*)

HEROLD

Neboj, že v naší zemi široké
vládnou jen ďábli, blázni, a tance divoké;
ve skutečnosti se tu vede život sladký.

Jak asi náš pán musel marodit
starostí o nás. U moře se s vojskem vylodit
a ještě vysoké Alpy přebrodit,
aby dostal svou říši zpátky.

A když už, císař, usedl do trůnu,
nedal si svou moc vzít,
však nejen sobě nasadil korunu,
každému z nás poskytuje štít.

Nyní jsme všichni znovu zrození,
potěší prostáčky i světaznalé muže,
když si v bezpečí polení.
Že ne každý tohle ocení?

No ovšem, teď když se může,
vjede do každého pobudy
snaha překopávat svět naruby,

Všichni se snaží s dobou jít,
koho napadne nejchytřejší věta
soutěží, a vtipů si brousí břit.
Však na předívu zmateného světa
to nezmění jedíňoučkou nit.

ZAHRADNICE (*Zpívají, hrají na mandolinu.*)

Tuto noc jsme si zlíbily
ozdobit se shora dolů květinami,
abychom se všem líbily
u císařského dvora, i sobě samy.

Nic více zraky nevábí
nežli lehce zkadeřené vlasy,
cop se stužkou z pravého hedvábí,
dolů se až k pasu řasí.

Svůj úkol bereme vážně,
vůbec nás nemusíte prosit,
o květy se staráme snažně
a budem je po celý rok nosit.

Možná vás nejprv znejistí
ten pestrobarevný mrak
zahalený do hadříků a do listí,
však brzy neodtrhnete zrak.

Brzy tvář vám zrumění
už když nás oko spatří,
vždyť ženy a podstata umění
jsou dva pokrevní bratři.

HEROLD

Své koše, jež nosíte plaše,
naplňte podle nejlepšího gusta
vším, čím kvete zem naše.
Slavnost nesmí být šedá ani pustá.

V zahradu proměnit bílou zed',
kde se k odpočinku hlava složí,
kde snít se může, že ráj je teď,
nám pomohou kramářky a jejich zboží.

ZAHRADNICE

Vše na ten trh neseme,
a že vaši vybíravost známe
hned raději řekneme,
co všechno pro vás máme.

OLIVOVÁ RATOLEST

Nejradši ukazují světu
uprostřed lánů květů
jak správně vypadá mír.

Se mnou jsou krásnější cesty,
lesy, s poli i městy,
námořníkům posílám větrný vír.

Nechte mě přispět k té dnešní slávě
malou ozdobou na vaší hlavě.

ZLATÝ DOŽÍNKOVÝ VĚNEC

Bohyně Ceres vás zdraví
a přeje vám všeho nadbytek,
jen ten dárek je pravý,
který přináší užitek.

VĚNEC FANTAZIE

Drobné kvítky v mechu a močálu
nesměle vykukují z vody,
barev a vůně mají pomálu,
a rychle vycházejí z módy.

PUGET FANTAZIE

Neznámý a neoblíben dosud
měl jsem samý těžký osud,
jež se, doufám, brzo změní,
a najdete ve mně zalíbení.

V budoucí časy
zdobíte si se mnou vlasy,
vázu dáte, kam se sluší,
ozdobím pokoj, vaší duši.

RŮŽOVÁ POUPATA

Módy, fantazie,
jarní liják rychle smyje,
zázračné to sestavení,
v přírodě však nikde není.

Křehké lístky, zlaté zvonky,
nesou hrdě tenké stonky,
i my se držíme zkrátka.
Až nám léto všechna vrátka
odemkne a slunce rozpálí
růžová poupata se zapálí.

Kdo může vůbec snést
tolik harmonie a štěstí,
které prýští tak lehce, tak nasnadě.
Srdce i zrak potěší v růžové zahradě.

(Zahradnice se ozdobí věnci, a prodávají své zboží v loubí.)

ZAHRADNÍCI *(Zpívá, doprovázen loutnou.)*

Proč by býlí mělo strašit
tam, kde květy mohou rašit,
poutníka stínem stromy spasit,
žízeň jeho plody zhasit.

Kup si je, kup, ať vidíš, jak studí
višně, třešně a velké blumy.
Jazyk i břicho potěšit umí,
oko je tady jen slabý sudí.

Tvrdé i vyzrálé angrešty zkusit
určitě znovu budeš musit.
Duši ti zhojí o růži báseň,
jablko zase vyléčí dáseň.

Keř růže prodávám v páru,
abych vám zahradu co nejvíc zdobil.
Uklidní souseda v případě sváru,
kdyby se na vás náhodou zlobil.

Víno dovedně obtáčí
loubí skropené prodem vody,
do večera voda vystačí
pro čerstvé květy, rostlinky, plody.

(Zahradníci a zahradnice položí zboží na schody, zpívají, hrají na mandolínu a loutnu, nabízejí zboží.)

MATKA *(S dcerou.)*

Dcerko, pojď na světlo bílé,
ozdobím tě čepečkem.
Máš tvářičky tak milé,
a tělo ... nesplete se s chlapečkem.
Je čas být nevěstou, být žena
právě s tím nejbohatším zasnoubena,
se statkem, s postavením, a domečkem.

Vlastně jsme už nejedno jaro
zcela bez užitku ztratily,
hejno nápadníků uletělo,
jak kdyby do nich střelili.

Ten poslední byl jen floutek.
Ať se kroutíš jako proutek,
ať kuješ pikle, kladeš léčky,
spřádáš síť,
nosíš sukně, nebo vlečky,
otevřeně, nebo skrytě,
nenašel už se žádný chlápek.
Znám jedinou možnost co s tím,
milé děvče, otevři klín,
on už někdo zatne drápek.

(Další holka se začne bavit se zahradnicemi, rybáři a ptáčnicki s pruty, sítěmi a klecemi se vmísí mezi ně. Začnou flirtovat.)

DŘEVAŘ *(Vpadne hlučně.)*

Pozor, nebezpečí!

Pokácený strom
dopadne jak hrom,
chomáč prachu zdvihne,
když neuhneš, tak tě švihne,
raděj mazej do bezpečí!

Každý nás chválí,
dřevo, to je věc,
jehličí se spálí,
větve sní kůrovec.

Máte snad zdání,
proč můžou jemnospáni
tak chytře švitořit
a pěstovat důvtiplné záliby?
Bez našeho potu zmrzli by,
nanejvýš se mohli mátožit.

KAŠPAR

Poslyšte, vy blázni,
narození v bázni,
proč jsme tak chytří.

Oči nám jiskří,
červené šátky,
šaty z kostkované látky,
čepici nosíme zhlehka,
bota je hebká.

Všechno nás zajímá,
všechno nás dojíká,
tržiště proběhneme,
na náměstí zůstaneme
v úžasu stát.

Začneme řvát,
s vámi se hádáme,
ihned se přidáme,
když si stěžujete.

Dřív než se nadějete,
jak úhoře když smočí
zmizneme s očí.
Strašně nás pálí,
jak nás kdo chválí;
jak nás kdo haní,
nevíme ani.

PARAZITI *(Vtíravě a oplzle.)*

Ať žijí nosiči.
Hlavně však paliči
s černou kůží
jsou naši muži.

Úlisné pousmání,
souhlasné přitakání,
dvojitá bublina
vypuštěná z komína,
ta chladí i hřeje,
jak si kdo přeje,
jak má kdo rád.
Ať víc a hodně
je uhlí a ohně,
jinak nedá se spát,
leda ve strachu.

Bezhlavé stádo
žár uhelného prachu
má tolik rádo.

Plamen, jenž mihotá,
vaří a klokotá,
to je cíl díků
všech labužníků.

Cítit pečinku
stačí k tomu
pohnout k činu
pána domu.

OŽRALA (*Omámen.*)

Dneska letím jako pták,
levou zadní zvládnou všecko,
odvahu mám, bystrý zrak,
hlavu prázdnou jako děčko.

Ale nechci hračku, nechci plenku,
dnes chci, holenku, sklenku.
Hej, ty tam, ťukni si se mnou,
než nám to vezmou!

Má ženuška, vzteklá celá,
pomlouvá mě u lidí,
na večer zas bude mela,
teď mě ale nevidí.

Až na ní dnes dýchnu,
se žlučí ji míchnu,
a s domácí kapelou
boží mlýny pomelou.

To, že jsem švorc vidím kladně,
na sekyru dá mi Volka,
a když budu zcela na dně
dá mi aspoň náká holka.

I tobě dám svou přízeň,
však musíš mít taky žízeň,
no tak, pusinko, bratříčku,
nalej si se mnou skleničku!

Po půlnoci polevím,
před hospodou si ulevím;
až mě najdeš, nech mě ležet,
nejsem schopen nikam běžet.

SBOR

Do skleničky nektar slijte,
čmeláčkové, pijte, pijte,
Kdo ještě sedí, milý je host,
až pod stůl spadne, bude mít dost.

(Herold hlásí různé básníky – naturalisty, dvorní a potulné básníky, entuziasty, sentimentalisty – ale navzájem se nepustí ke slovu. Jednomu se to podaří.)

SATIRIK

Proč je ten básník samé ejchuchu,
proč se mu žije tak lehce,
když jen vykřikuje do vzduchu
věci, co nikdo slyšeti nechce?

(Večerní a komorní básníci se omluví; chtějí navázat kontakt s upírem a založit novou básnickou školu. Herold je omluví, a vyvolá postavy z řecké mytologie.)

(Tři grácie.)

AGLAIA

Neseme vám vznešenost,
ten, kdo dává, ji má dost.

HEGEMONA

Vznešenost je též dar vzít,
vždyť lidské je, přání mít.

EUPHROSYNA

Mohu vám jen zanotovat,
i vznešené je, poděkovat.

(*Tři sudičky.*)

ATROPA

Tak já vám mám věštit, nejstarší sudička?
Víte vy vůbec, jaká je to lopota,
z pocená jsem do morku celičká,
z toho jemného předení života.

Koukat jak sedí, jak se vám nese,
bez kazů a ok, a zda navzájem ladí,
hladké a pružné, a přece
jemné, když dlaň ho hladí.

Však až budeš chtít tancovat, vylézt z okénka,
šťěstěnu políbit, kachýnku slupnout,
pomni, že tato jemňounká vlákénka
mohou také jeden den křupnout.

KLOTHA

Celé dny jsem hrála
na svoji oblíbenou lyru,
abych lidem dala
naději štěstí a míru.

Však na vzduchu se vlákna třepou,
ve světle vydrží krátkou dobu.
Lopotná honba za nejvyšší metou
je nejkratší cestou k hrobu.

I já měla rozumu pomálu
a udělala mnoho chyb.
Svůj svůdný nástroj dát do futrálu,
dnes bych na tom byla líp.

Raději se jenom dívám
na všechno to hemžení v sále,
pro sebe sama si zpívám,
a vy se plahočte dále.

LACHESIS

Nenechte se překvapit
jak pomalu jsem předla dosud.
Nechci se vůbec ukvapit:
na mě je, rozdělit osud.

Jeho nitě utřídit,
sledovat, kudy vede dráha,
kdejaký kaz tam vytříbit.
Vždyť chyba by byla drahá,
jedinkrát zapomenu pozor dát,
chvilu sčítat, roky měřit,
svět zakusí strach a hlad,
a přestane tkalci věřit.

HEROLD

Ty, které teď přicházejí, nemohli byste znát
bez znalosti starých spisů a věd.
Každý si je zamiluje a začne hned
k sobě ty příjemné hosty zvat.

Když řeknu "Furie", neuvěříš už mi nikdy více,
vždyť mládí mají, bohatou mluvu, šaty, i hrud'.
Jen roztoč to, a chvíli vesel s nimi si buď,
zakusíš sám, jak uštknout umí holubice.

Sobecké mrchy. Ale v dnešní době,
kdy každý trouba na sebe pěje strofy,
nepožadují světskou slávu, žádné sochy sobě,
zjevují se jako krize, nemoci a katastrofy.

(Přicházejí Furie.)

ALEKTA

At' chceš nebo ne, stejně nám věříš,
pravdu podle mládí, krásy a hebké kůže měříš.
Do ouška ti zašeptáme stokrát,
co že je zač, ten tvůj milovaný poklad,
je nákej divnej, naznačíme jemně,
sama uhádneš, jaká je to rada.
Vždyť řečová vada prozrazuje troubu, a křivá má záda.
Pokud máš nevěstu, ta potom zjevně
zvesela po návsi z veselky běží.
Ne, že by jiného mělo to značit,
ty sám ji určitě budeš v životě stačit,
no ale stín pochyb už tu tak nějak leží.

MEGERA

Lidské svazky lámat, to je strašná psina,
rychle do sklenice, která štěstím zvučí,
přimíchat trochu té trpké žluči,
vždyť každý člověk je jiný, i každá hodina je jiná.
Nikdo nedrží vytoužené absolutně pevně,
přes to, jak dlouho mu duch štěstí sloužil,
přes dobu, po kterou po tom dychtivě toužil,
ať přinesl to ze Slunce, či vyrval z útrobu Země.
To vše Asmodus, duch hněvu, hladce změní,
dnes se ještě jde blahořečenou pěšinou,
zítra se už koleje trochu vyšinou,
a člověčí rod v párech pochoduje k zatracení.

TISIPHONA

Zlý jazyk s jedovatou slinou
chtějí za zradu svoje díky.
Já, s pomocí jedu či chladné dýky,
mám radši, když zrádci zhynou.
Tvůj úsměv změním v pěnu a žluč.
Kdo by se teď s tebou hádal.
Litovat's měl, když slib jsi dával.
Jednou si zklamal, no tak se muč.
Jak mohl jsi tak podle podrazit,
a myslet, že se to pak změní.
Jen volej si do skály "odpuštění",
a uslyšíš "nikdy" se odrazit.

HEROLD

Prosím, ustupte stranou, mě račte věřit.
S tím, co přichází, se nemůžete měřit.
Je to hora, jak koráb vypluvší z doků?
Ne, je to slon, s koberci okolo boků,
pravidelně se houpe ten robot,
mezi kly do výšky vystrkuje chobot.
Na šíji sedí velejemná paní,
že tyčkou ho řídí, nepoznáte ani,
tak dalece oslepí vás
její poklidný, důstojný jas.
Po straně ženský pár pochoduje,
jedna se stydí, druhá ukazuje,
byť obě uvázány, jedna cítí svobodu.
Poslouchejme, co říci chtějí národu.

OBAVA

Celý ten obraz ponurý,
smutkem protkán tu každý je kout,
zapomenout ni nedá na chmury,
zbavit se nemohu pout.

No jistě, že to mně se smějí.
Víme, kam směřují ty jejich vtípky.
Jen vidět mou bídu všichni si přejí,
seběhli se sem jako slípky.

Tady z každého přítele vyklube se had.
Za tou maskou jediný má chtíč:
mě zničit. To jediné, co by rád.
Však odhalen, plazí se teď pryč.

Nejlépe bylo by vycestovat.
Však svět ještě temnější je les,
sotva bych se stihla vypakovat,
přemohl by mě v té mlze děs.

NADĚJE

Milé sestry, buďte zdravý,
čekaňte už brzy zprávy,
zítřek přinese povzbuzení.
Vyčekaňte do rozednění
a nový den svlaží vás.

Loučí letmé mihotání
nedělá chmury příjemné.
Leč uvidíte do jedné,
že přijde lepší čas.
Pak veselé chichotání
se lehce vznese nad květy luk;
možná tam za ruku drží vás kluk.

Kam vstoupíte, jako dámy
budete vždy přivítány.
Ale strádání vaše píle
pomůže vám ihned zmařit.
Prožít šťastně vaše chvíle
nakonec se musí zdařit.

CHYTROST

Ze dvou velkých nepřátel lidí,
tj. obavy a naděje, nemějte strachu!
Tak uhněte! Každý snad vidí,
že je vyvedu z pozemského prachu.

Toto monstrum živoucí
vypadá poddajné stěží.
Však jako pírkó plavoucí
vidím ho já ve své věži.

Ovšem na cimbuří se čepýří
bohyně silnějších křídel a hladší pleti.
Často si větrá to svoje chmýří,
když pro tučnou kořist letí.

Vyzařuje z ní jas a glorie,
vydatný gejzír těch par a plynů.
Sama si říká Viktorie,
bohyně všech lidských činů.

OŠKLIVÝ VOJÁČEK ZOILO

Ty řeči! Řeknu vám hezky,
za co stojí vaše plesky.
Ještě že všechny Furie
rozeštvete paní Viktorie.
Viktorko, jsi moje star,
rozevři ten křídél pár
nad městy a krajinou,
ať se lidé pominou.
Sláva a čest, hoj a boj,
dobrý důvod vzít si zbroj,
Hloubky výška, výšky bída,
mír a válka, ať se střídá,
nahoru a dolů, to je pro mě dobré,
tak to chci mít na planetě modré.

HEROLD

A heleme na to psisko bodré,
koukej odsud mazat pryč,
než vytáhnu z kapsy bič!
Tak mrštný je, že ptám se zdali
se ten prcek v kámen balí,
tu se zas jak vejce válí,
až nakonec mizí v dáli,
rozpůlil se, ve dva snad,
netopýr je, taky had,
plaz se kdesi v prachu válí
a druhá půlka vzhůru pálí.
Tam kam tenhle párek letí
nechtěl bych být za nic třetí.

MUMLÁNÍ

Slyšíš? za oponou začal rej..
Těm potvorám je teď hej ..
Usmívej se, není zbylí ...
Dobře, ale je mi k zblití.
Jak jdu k tomu více blízko,
tam na zádech cítím slizko.
Nemučí nás nikdo, nic,
o to je to špatné víc.
S bestii na place
končí každá legrace.

HEROLD

Organizaci maškarády
rád si vezmu do parády,
jako věrný strážný pes
smysly zbystřím dnes,
nic tu nesmí začít skřípat,
zbraně mám pro každý případ.
Přesto ani v našem hradu
se neubráníme smradu,
přesněji řečeno, není to puch,
vznáší se tu napětí, kouzlo, duch.
... Kdo by řek, že ten prcek pláchne.
Zavřete okna, teď to skutečně páchne!
Dávám ze svého úřadu
komentář ke každému případu.
Jenže co nepochopím sám,
nemohu nikomu vysvětlit.
Kde informace vzít mám,
může mi to někdo osvětlit?
Zrovna teďka nemám zpráv,
proč krásný vůz skrze dav
přímo na nás si to mffí,
proč nezvíří ani chmýří,
a proč před chvílí v dáli
jeho pochodně plály
jako hvězdy magické.
Sem vklouznul tak, že se začínám bát.
Uhněte, nebo dojde k tragické...

MLADÝ VOZKA

Stát!
Ořové, zklidněte své perutě,
poslechněte opratě,
řid'te sebe, jak já vás,
dojedeme všude včas,
vy divoši zpocení.
Pohled'te na srocení:
obdivovatelů celý roj

se k nám mačká. Heralde, ahoj!
Určitě nás tvé řečnické orgie
zase přinutí se smát.
Tak do toho, jsme alegorie,
musíš nás přece znát!

HEROLD

Nevím, jaké jméno máš,
řeknu jen, jaký se zdáš ...

VOZKA

Tak do toho!

HEROLD

Upřímně, nevidím žádné vady,
jsi hezký kluk, a mladý,
tvůj rozum ti k pobavení dam už stačí,
přec by tě viděly více dospělého radši,
s bičkem vypadáš jak kouzelník,
možná jsi podomní obchodník..

VOZKA

No vida, jak to jiskří!
Přijdeš na to, slova mozek bystří!

HEROLD

Černé máš oči, noc tvých kadeří
prosvětluje blyštivý pás.
Ještě víc do očí udeří
tvůj vyumělkovaný háv. Je to špás?
Možná snad i někdo uvěří,
že jsi nedospělé mužátko.
Ale holky řeknou "Vida, neposedu!"
se zaujetím ti podají lízátko
a začnou učit abecedu.

VOZKA

A teď: kdo je ten ctihodný pán,
který vzadu na polštáři sedí?

HEROLD

Ušlechtilost z něj září do všech stran,
šťasten ten, na koho se zalíbením hledí.
Sám se už nemusí ničeho domáhat,
jeho pohled léčí, kde něco chybí,
dokáže nezištně pomáhat
a vrátit štěstí do tváří lidí.

VOZKA

Pozorovatel jsi docela zdatný,
ale přidej podrobnosti. Zatím to není špatný.

HEROLD

Důstojnost o sobě sama zpraví,
navenek vidím i pevné zdraví,
bystré oči, rudé líce
koukají mu z pod čepice,
říkám, nezdá se, že je mu někdy smutno,
na šaty používá nejjemnější sukno,
je to vládce, už jsem ho musel vidět!

VOZKA

Pluto, bůh bohatství. Měl by ses stydět!
Každý císař ho touží poznat,
že jsi ignorant, měl bys už doznat.

HEROLD

A kdo jsi ty, jenž z jeho slávy tyje?

VOZKA

Já? Marnivost. Bohém. Poezie.
Jsem básník, který dojde naplnění,
hejsek, jehož čeká zatracení,
Nekonečně bohat, netto jako brutto,
poměří se se mnou snad jen můj pán Pluto,
Rovni v chuti k tanci, rovni v chuti k rybám,
se stejnými sklony k osudovým chybám.

HEROLD

Sladkými řečmi jsi mi zahnal smutek,
ale ukaž přece aspoň jeden skutek.

VOZKA

Pchá, lusknu prstem, okem hod',
z kočáru je zlatá loď,
hlavou trochu zatřesu ..

(Luská prsty na všechny strany.)

... máš šňůru perel do vlasů,
prsteny s diamanty, jež světlem srší
přímo do dlaní ti prší,
i rubínově ohnivá růže, rač se ozdobit.
Ale pozor, i požár může způsobit.

HEROLD

Á, lidé si všimli, toho deště chtějí víc.
Víš co, dárci, raděj uteč pryč.
Chraň se je posednout zlatou stopou;
ušlapou se, dobrodince za odměnu zkopou,
a nebo mu ještě přichystají oprátku.

Však ta honba nabírá novou obrátku:
Kdo perly chytnul, zlostí pění,
hledá, kam podělo se rychlé jmění,
na šňůru vytřeštěně kouká.
Místo každé perly má jen brouka.
Po člověku lezou, nedají se praštit,
přítulní jsou chtějí nás snad zbaštit?
Rubíny získané z této rulety
coby motýli oknem odletí.

Taškář se směje: "Všechno zlato
máte jen půjčené, myslete na to."

VOZKA

Masky oznamuje v pořádku,
ale má-li zabrousit pod skořáčku,
která teprv skrývá klíč,
je heroldovo umění pryč.

Ale vyvarujme se zbytečných sečí.
Na tebe, dobrodinče, se obracím s řečí:

(K Plutu.)

Pověz, jestli by nějaký břídil
tak umě tvé čtyřspřeží řídil,
vedu-li ho tam, kam chceš,
či snad jinde být máš, nežli jseš?
Trvalo mi to více než mžik
palmu vykouzlit, či sladký fík?
Žádnou příležitost jsem neminul,
abych naplnil tvá přání,
a vavřík okolo tvých skrání

vtipem i rukou svou jsem uvinul.

PLUTO

Rád dosvědčím, a mé oči se nedívají suše,
že ty jsi mého ducha nejsvětlejší duše,
vše uděláš, jak rád mám,
bohat víc jsi, než jsem sám.
Odměnit tě chci za všechny služby,
vyslyšet chtěl bych i tvoje tajné tužby,
a alespoň jedno měl bys znát:
Můj milý synu, mám tě rád.

VOZKA

I to nejcennější, co sám mám,
teď okolo posílám.
Člověče, že jsi pohnutý,
vida nad sebou plamen zažhnutý,
pálí a prská, je pravý,
hupsá přes všechny hlavy,
píská si přitom jako sýček,
práskne i do země ten býček,
zhasit by ho bylo škodou;
ostatně, nejde zhubit vodou.

ŽENSKÉ MUMLÁNÍ

Tam nahoře na kozlíku
sedí lotrů pět pytlíků;
a co je tam vzadu za stvoření
vychrtlé, a připravené k umření,
není slyšet, sotva pípne,
pozná stěží, kdo ho štípne?

VYCHRTLÍK

Pryč ode mně! Zkušenost stoletá
říká, že já, pan Lakota,
nezalíbím se nikdy ženskému rodu.
Marš do kuchyně nosit vodu!

Přitom není nikdo to má
tak dobré, jak u nás doma,
coby nosič jsem velký dřič,
nosím dovnitř, a ven nic.

Ženské nikdy neváhají ztratit
korunu navíc, když mají platit,
penězi, které nemají,
protože spoření neznají.

Nesplněné přání nemohou strpět,
a muži nezbyvá, než trpět,
každé drahé cetky větrí v dáli,
co ty vyděláš, ony rozkutálí,
sponečka: do vlasů! dortíček: ihned sliní,
dopřejí si každé dobrodiní,
jediný lék mám nato:
musím hromadit zlato.

ŽENA

Naše chlapy chce hecovat,
nalítnou na každou lež a klam,
jenom, když nemusí pracovat.
Jednoho takového doma mám.

DALŠÍ ŽENA

Divně mluví, pouští dráčky,
co nám ten panák chce povídat?
Nechceme se už nic dovídat,
pojďme mu rozbít jeho hračky.
Holky, na něj!

HEROLD

Občané, zachovejte klid!
Ale zdá se, že se to samo zvládne,
do koňů-draků neklid vlít,
Pluto znovu davu vládne,
ty příšery si ho nedají vzít,
mávají křídly, z nozder jde dým,
v dosahu jejich žhavých slin
už není nikdo...

(Pluto sestoupí z kočáru.)

Jde dolů, jak se na krále sluší!
Jen pokyne, a draci sklopí uši,
a pět v klidu stojí spolu.
Těžké truhly teď snesli dolů.
Je v nich skutečně zlato?
Rozhodně ten pohled stojí za to.

PLUTO *(K vozkovi.)*

Jsi teď zproštěn svého břímě, závazků a tajů,
s novou silou volně jdi si do svých krajů,
vždyť i když's musel v tomto zmatku přistát,
vím, že jsi nemoh' tolik lidí ani vystát.
Buď si raděj svému gustu věrný,
tam, kde sníh bílý je a saze černý,
kde světlo je jasné a všechno krásné si leť:
Do osamění! V něm si žij svůj svět.

VOZKA

Snad jsem splnil svůj úkol jediný,
hrdě jsem patřil do tvé rodiny.
Kde ty's dlel, byla hojnost. Se mnou jde risk,
pocit štěstí, někdy i zisk.
Řeší to dennodenně každý náš poddaný:
Má být tobě, má být mě oddaný?
Má u tebe na pohovce ležet,
nebo za mnou dýchavičně běžet?
Nemohu ani nic dělat potají,
prozradím myšlenky, ještě než dozrají.
Sbohem! Vždyť mi vracíš štěstí zpět.
Však zašeptej jen, a jsem tu hned.

(Zmizne.)

PLUTO *(Maskovaný Faust.)*

A teď je čas představit poklady.
Herolde, půjč mi svůj klacek,
otevřeme zámek, skončíme dohady:
A hele, stříbrný pohár! To je macek.
Co to v té truhle bouchá do stěny?
Koruna vyskočí, a za ní zlaté prsteny.

VOLÁNÍ DAVU

To je náká divná truhla,
koukni, jak to zlato bublá,
ozdoby a nádoby se tak jasně blyští,
co asi vyvrhne ve chvíli příští-
a vida, dukáty! Tomu říkám štěstí,
naberme si jich pár plných pěstí!
Vždycky jsem toužil je mít,
a teď je jen stačí ze země vzít,
poprvé jsem opravdu rád kopáčem:
stačí se ohnout, a rázem jseš boháčem.
Lačností mě všechny údy zebou:

pojd'te, vezmeme si tu kisnu sebou.

HEROLD

Sebou? Jste snad blázni praštění?
je to jen trik, plané šálení.
Mám pořád opakovat nadarmo,
že vám nikdo nic nedá zadarmo,
v životě, natož v tomhle sálu,
uprostřed maškarního bálu.
Natřeš jim lejno na zlatou
a hned se kvůli tomu ušlapou.
Co je vám pravda - nízký chtíč?
Vemte ji, a mažte pryč.
Maskovaný "Plute", ruce k tobě vzpínám,
pošli ten dav raděj zase někam jinam.

PLUTO

Ovšem; jakmile mi na chvíličku
půjčíš obřadní hůlčičku.
Sotva ji podržím v žáru,
uvidíte, milé masky, její páru.
Ale nekoukejte příliš zblízka,
jiskrný déšť zevnitř prýská,
sám si vaší úctu nutí:
netlač se, pozor dej na ožehnutí!
Mé představení právě začíná.

VÝKŘIKY A TLAČENICE

Co se to okolo nás rozpíná...
horko je až pálí se kůže,
ať spasí se začas kdo může,
Ten chlap s obludnou tyčí
nás brzy všechny zcela zničí,
tohle vědět, že se stane,
- říkám zpátky, zpátky, pane-
neztrácejte nikdo hlavu,
ušlapán snad budu v davu ..

PLUTO

Tak zákrok proběh bez zranění;
teda myslím. Tlačence už tu není,
dav nejistě stojí
protože se bojí-
strach vše ale neumí zajistit,
chtělo by to dlouhodobě pojistit...

HEROLD

Úkolu ses zhostil skvěle,
tvému umu díky vřelé!

PLUTO

Opatrnosti není nikdy dost,
urozený příteli, tam řádí zlost.

LAKOTA

Ted' můžeme, jak se nám zlíbí,
pohodlně pozorovat co ten dav zjeví;
vždy a všude jsou ve předu ženy,
seberou každý měďák, každou třísku dříví.
Snad nejsem ještě zcela shnilý,
krásná dáma je krásná vždy a stále,
Neměl bych ztratit vhodnou chvíli,
budu jejich touhu žít dále.
Zvlášť když mě to nic nestojí.
Slova asi nebudou nejlepšími nástroji,
v tlačenci se všechna v rámus slinou.

Zkusím raděj štěstí s pantomimou.

Rukama, nohama ale nevyvolám honbu;
musím vymyslet nějakou bombu.
Třeba donutit zlato zpívat, v gejzír zpěnit,
vždyť tento kov se dá ve vše změnit.

HEROLD

A co zas tohleto má být?
Chystá ten vychrtlík nějaký vtíp?
Zlato hněte jako těsto,
už mu měkne, a to přesto,
že pár hrudek ještě zbývá.
Je z toho jakás hmota živá;
živé jsou ale nejvíc ty baby,
dopředu se tlačí, fronty už staví,
tváří se přitom tak divně,
jako by vylezly z hadí líhně.
Bojím se, že jim tak splete hlavy,
že budou porušeny dobré mravy.
K tomu nesmím mlčet, to dobře vím,
půjč mi zas hůlku, ať ho uzemnám.

PLUTO

Vždyť neškodně blázní pouze,
nechej ho se v klidu vyřádit,
brzy již nebude kam se svým studem jít.
Právo je mocné, mocnější je nouze.

VŘAVA A ZPĚV

Divoké vojsko, přišlo včas,
z výše hor přes strmý sráz,
jeho pochod nezastaví nic,
pušky, děla, udělají pic,
vědí to, co nikdo neví,
vpravo pravý, vlevo levý.

PLUTO

Vaše pušky dobře znám,
přes srázy jsem běhal sám,
víc než každý vím, to jisto,
třeba jak si tady zjednat místo.
Nevíte, kam jdete se svými děly,
potřebujete lepší velení,
jiné by se zázraky děly,
kdybyste nebyli tak zelení.

DIVOKÝ ZPĚV

Pozor, vyleštění paňáci,
teď přicházejí drsňáci,
zbrklým během, jako vždycky,
vysokými skoky, chaoticky.

FAUNOVÉ

Faunů přišly časy,
v náruživém tanci,
dubovými věnci
rozcuchané vlasy,
ty kučery jim sluší,
ven kouká pár uší.
Oči za nosem chytře nevyhlíží,
což jim u žen ale nepřitíží,
když už se Faun k tanci zmuží,
do náruče chytne každou růži.

SATYR

Satyrové skákat mohou

s kozlím kopytem na slabých nohou,
přes tuto výbavu strohou
vysoko ve skalách dovádí,
jako kamzíci se předvádí,
v čistém vzduchu promenují,
náhodným poutníkům se pošklebují,
zvláště těm, kteří si příliš zašli,
než aby zas cestu zpět našli.
Myslí to dobře, se všemi jsou bratři,
svět tam nahoře jenom jim patří.

SKŘÍTCI

Skupinka skřítků si to hasí dolů,
nechodí rádi v párech spolu,
sami čile probíhají cestičky
v urousaných kabátcích za svitu lampičky
každý urputně za svým cílem
jak bludička v hejnu bílém
soustředěně si to žene zpříma.
Nebo napříč, jak zvědavost ho jímá.
Charakter však mají dobrý, stálý,
známi jsou též jak chirurgové skály.

Ve vysokých horách zkoumáme zem,
z plných žil jim pouštíme ven
rudu; i ryzí kovy nás vidíš nésti,
posílení pozdravem: mnoho štěstí!
Neuslyšíš, že někdo z nás snad šidí,
vždyť přátelé jsme dobrých lidí.

Přesto od nás můžeš zlato koupit,
a s ním pikle strojit, krást i loupit.
Bez železa by stěží navždy
vymizely války a úkladné vraždy.
Ale za to, že lidé nejsou víly,
nemohou pranic horské žily,
nic z toho není naše vina.
Čekat jen lze na léta jiná.

OBŘI

I velcí muži půjdou s vámi,
v horách jsou obři dobře známi,
přirozeně nazí ve své síle,
přicházejí vždycky ve přesile,
kmen smrku v ruce, s hrudí vypnutou,
okolo pasu šerpu vydutou,
hrubá sukně z větví a listí,
lepší strážné vám nezajistí.

CHÓR NYMF (*Okolo velkého Pana, maskovaného císaře.*)

Přichází též!

Bez Pana, pána světa,
byla by s námi všemi veta.
Není to lež, není to lež.

Uctěme ho lučným věncem,
pobavme ho umným tancem,
zpěvem ať si svůj vkus tříbí,
štěstí sdílet se mu líbí.

Modrý oblouk nebe smělý
způsobuje, že je bdělý,
slyšíc potok zurčet, zpívat,
nejlíp může odpočívat.

Když po obědě leží spíce,
lístek nepohne se na osice;
jen pryskyřice, až lehne si do trávy,
tíše okolní vzduch ozdraví.
Nymfy nesmí způsobit nejmenšího vánku,
kde právě je, uložený k spánku.

Zlý na něj zkoušet chceš špás?
To poznáš teprv, jaký má hlas,
jak blesk praská, moře se bouří,
hučí vulkán, z jícnu se kouří,
i statečná armáda zmizne pak v poli,
udatný hrdina si útěk zvolí.

Čest vzdejme tomu, komu čest patří.
Sláva Panu, který nás zaopatří!

DELEGACE SKŘÍTKŮ (*K velkému Panu.*)

Třpytivé bohatství zda-li
je ukryté ve výdutích a má-li
je hora vpletené v skály
poznáme jen s naší virguli.

V labyrintech troglodyti,
prací se tak rozběsníme,
že řádíme jak banditi,
vše však rádi rozdělíme.

Nedávno, zkoumajíce skalní oblady,
vidíme, jak z průrvy pramínek běží,
vynáší ven zázračné poklady,
jinak dosažitelné jenom stěží.

Možná právě tobě schází.
Ber, pane, ten poklad je tu.
Co jiné pravděpodobně zkazí,
v tvých rukou pomůže světu.

PLUTO (*K Heraldovi.*)

Důstojně, nemusíme nikam spěchat,
co má se stát, sobě můžeme nechat,
Tvůj vznešený původ a odvaha jdou spolu.
Události se tak zběsile rozletí,
že ohromí svět, ba i podsvětí;
jen zapiš je do svého protokolu.

HEROLD (*Provádějící Pluta po bálu.*)

Malí skřítki vedou poctivě a jistě
velkého Pana ke zdroji ohnivě třště:
z hlubokého jícnu k obloze srší,
pak zpátky na zem plameny prší
a takové hory žhavého popela vrší,
že jen zíráme v němém úžasu.
Však i sám Pan se smyslem pro krásu
si rád vychutná, v klidu stoje,
tajemný prskot perel ohňostroje.

Pěkným to zmetkům padl do osidel:
teď naklání se, aby lépe viděl-
a jeho vous náhle kamsi letí,
na bradě mu zbyde jen pár smetí.
Jak je to možné, kdo mi radost zhatil,
kde je můj vous, kam se ztratil?
Brzy však lituje, že se vrátil:
bradka hoří jako věchet slámy,
zapaluje věnec, i na kůži způsobuje rány.

Z oslavy se stává utrpení,
kdo chce hasit, sám se v oheň mění,
každé mávnutí pažemi
jen probudí nové plameny,
a nepřijíždí žádní hasiči...
... pryč jsou masky, i jejich nosiči.

Jak je to možné, slyším v kuse,
od ucha k uchu, od pusu k puse,
ó nešťastná proradná horká noci,
proč si nás nechala bez pomoci.

Zpráva pro příští den
připomíná ten nejhorší sen,

slyšet je už z každého místa:
"Císaře zasáhla pohroma jistá!"

Kéž to byla pomluva, lež,
spálen je vládce, jeho dvůr těž.

Kéž by ty, kdo ho podvedli,
horoucím dehtem nahé provedli,
ať hněv davů v žilách krev jim zpění,
předtím, než upadnou v zapomnění.

Ó mládí, mládí, není to divné,
že nikdy nenandáš uzdu své vášni?
Majestát že moudrosti si málokdy všimne,
je stejně tak časté jako zvláštní.

Brzy se požáru podaří,
že les se v plamenech vypaří,
stromy se rozpustí v plazmovém víru,
pak už jen uhlíky dodoutnají v míru.
Kdo ví, zda to jednou přebolí,
co počnem si v slzavém údolí,
není tu vládce, není tu práva,
v popel se změnila císařská sláva.

PLUTO

Tolik řádila hrůza a zlost,
že čas je říct: už dost!
Kouzelný proutku, příteli můj,
dotkni se země, naříd' zlu: stůj!
Zvedni západní vánek,
chladivé mlhy ať ukončí spánek
mraky, své věrné druhy,
přimějí spustit vodní pruhu.

Dej na ty plameny pokličku!
Ať voda tryská, mraky se řasí,
mrholení v lese každou duši spasí,
ať už je zvířecí, anebo lidská.
Vláha pomůže lesu život získat,
ohnivý gejzír jen málo blýská,
a popel už sálá jen trošičku.
Střeste se, duchové, hrozit nám v míru,
i naše magie umí dštít síru!

Akt 1 Scéna 4. Rajská zahrada

(Císař, dvůr, šlechtici a šlechtičny. Faust a Mephistopheles klečí.)

FAUST

Doufám, pane, že jsi se po tom skeči neurazil!

CÍSAŘ *(Kyne jim, aby vstali.)*

Naopak, dlouho jsem se tak nepobavil
- uprostřed plamenů jsem se cítil jiný,
jako sám Pluto jsem vládnul jimi.
Ve spálené krajině zbyl jenom jícen
a jeho plameny, obrovský svícen,
osvětlovaly noční oblohu.
Přesněji to popsat nemohu,
tisíce jisker a žhavých kamenů
se spojily do živých plamenů.
Ale pilře ohně nemohly mi vadit
vidět národ se mezi nimi řadit,
lidé se zmateně hemžili,
slyšel jsem, jak mě zdravili.
Uprostřed těch nejistých kroků
jsem trůnil já, vládce na tisíc roků

MEPHISTOPHELES

To také jsi, pane, vůdce státu,

nikdo nepochybuje o tvém majestátu.
Právě jsi divoký oheň zkrotil;
a kdo by tě do moře hodil
a nechal spadnout k perlám u dna,
viděl by, že i voda umí být hodná,

Stačí, když si budeš věřit,
hladina se začne otáčet a čerit,
zelené vlnky jako by se dohodly
poskytnout ti co největší pohodlí,
moře vědomo si tvojí ceny,
stvoří komnatu. A skrz její stěny
uvidíš všechna tajemství,
které skrývá podmořské hájenství.

Pruhované rybičky předvádí pár otoček,
dokud je nepřekvapí čilý žraloček,
mezi kameny skrýt se ještě stačí.
Jeho nebojí se jen zlatá ryba dračí.

Přesto nezůstal jsi stranou lidského rodu.
Teď svůdné Nereidy čeří vodu,
čile a noblesně v té mořské kádi
předvádějí svoji sílu mládí.
A teď? Samotná Thesis se ze dna zvedá,
za ruku si hrdě svého Pelea veda -
sám Olymp přichází do hlubin ..

CÍSAŘ

Tak nech už těch svých skopičin:
Potáhnem, a zmocníme se trůnu, i nad moři všemi.

MEPHISTOPHELES

Ovšem pane; zatím máš jen Zemi.

CÍSAŘ

Tvé nápady nemají vady.
Tisíc a jedna noc bez Šeherezády,
noc bez hvězd a den bez nebe,
co bych si počnul bez tebe...
Se vším se popere, jalové neztrácí slovo vzletné:
však buď stále poblíž, až se zas něco zvrtně.

KOMOŘÍ (*Vběhne mezi ně.*)

Takové štěstí jako s tebou jsem nezažil;
a ne, že bych se předtím nesnažil,
radost mi mnoho věcí dělá,
však až v tvé přítomnosti je celá,
všechny účty jsou zas vyrovnány,
všechny křivdy rychle urovnány,
místo bolesti cítím naději:
v samotném nebi bych nebyl raději.

VOJEVŮDCE (*Rychle se přitočí.*)

Jakmile dostanou žold,
už zas ví, jak skládat hold,
krev vjede do vojska, a mladost,
hospodský i holky mají zas radost.

CÍSAŘ

Ten si sem dýchavičně vpadá,
tomu se třese dvojitá brada,
ten neví, jak by se zastavil ..

POKLADNÍK

Ptejte se toho, kdo ten zmatek způsobil ..

FAUST

To bude kancléřova parketa:

KANCLÉŘ (*Přichází pomalu.*)

Každý, kdo tu projde, nebo jen prolétá,
raduj se, jako já, ve svém stáří,
jak se hoře zas v dobro proměnit daří:
"Občane, slyš dobře, vyjdi z domu,
tento glejt má cenu milionu,
ubezpečuje zárukami všemi,
že všechny poklady v císařské zemi,
co nám kdy vůbec vydala zem,
bez výjimky budou sloužit lidem všem."

CÍSAŘ

Cítím podvod, nechutnou lotrovinu,
já že bych nařídil takovou volovinu?
Původce poplachu do vězení dám!

POKLADNÍK

Vzpomeň si, pane, podepsal jsi to sám!
Když hrdě, coby Pan, jsi včera večer hlavu nosil,
kancléř tě spolu s námi nahlas prosil:
"Dopřej si to nejvyšší potěšení,
pár tahy pera zajisti blaho ve své zemi."
A ty jsi svolit. A ještě v noci
svolali jsme písaře ku pomoci,
by tisíce kopií byly k dispozici
oznámit lidem tu novou propozici.
Deset, dvacet, padesát, razítkujem všechny po řadě.
Že se to lidem hned zalíbilo, je tak nějak nasnadě.
Podívej na své město, poloshnilé v smrti,
jak život rychle klíčí, vše se znovu vrtí!
Tvé jméno, byť v dobrém už dlouho známo,
teď stalo se synonymem pro štěstí samo.
Ale už mlčím, k čemu mé snažení,
tím činem samým stali se lidé blažení.

CÍSAŘ

A na dvůr, na moje vojsko to zlato stačí?
Všichni ho mají dost? Zdá se, že radši,
byť se mi to nezdá, nechám dekret platit.

KOMOŘÍ

Kdo mohl, hned se hleděl ztratit,
u notářů se otevřely branky,
kdo to měl blíž, doběhl do banky
a nechal si náležitě doložit,
jak si s bohatstvím může naložit.
Pekař nepeče, kuchař zapomíná vařit,
celý svět přemýšlí, jak se mu bude lépe dařit,
jestli si už jak soused dobře žije,
jestli u stejného krejčího šaty šije.
"Ať žije císař!" od plného talíře
se volá lépe než u posledního halíře.

MEPHISTOPHELES

A není těžké na ulici
potkat mladou krasavici,
oko skryté za vějířem pavím
na tě mrkne a pohledem hadím
rychleji než vtípem a řečnickým uměním
prozradí radosti lásky lícem ruměným.

Kdo by se s měšcem tahal, s peněženkou,
na bankovku vystačí jen s kapsou tenkou,
s milostným dopisem se lépe páří.
Kněz si ho nábožně čte v breviáři,
Voják, než by se za něj někde zasek,

raději z kalhot vytahuje pásek ..
ehm, majestát promine, že místo velikosti
si u všech činů všímám spíše maličností.

FAUST

Z množství těch pokladů jsem němý,
a ty se bez užitku válejí hluboko ve Tvé zemi.
Oproti tomu bohatství i nejbujnější fantazie
se plazí při zemi jako zmije,
nejodvážnější myšlenky bláznivé
se mění ve staré báby bázlivé.
Ty přízraky, ač hluboko ke spatření,
svádí nás k bezmeznému nadšení.

MEPHISTOPHELES

Nežli perly a kdejaký kov cenný
je papír v kapse více pohodlný,
nic se nesměňuje, jde to bez smlouvání,
soustředit se můžeš na víno a milování.

Když chceš zlato, nemusíš loupit,
stačí ho u překupníka zítra koupit,
číše, řetízky, všechny cetky mámivé,
skladné papírky ti opatří, i šaty šustivé;
styd' se, skeptiku, nám se posmívat.

Aby si lidé mohli řádně užívat
oznamujeme v říši dnešní změnu:
vedle zlata budeme mít i papírovou měnu.

CÍSAŘ

A to díky vám. U vědomí vaší ceny,
možno-li, vám říše poskytne plat přiměřený.
Mějte tu pohodlí, dohlédnu na to,
vy zas budete dávat pozor na naše zlato.
Nejlépe víte, kudy všudy žíla běží,
kontrolujte tedy, kdo a kde ji těží.
Spojte s radost i vážnost nevšední,
kterou poskytuje vám moc úřední,
spojuje vše v jednom objetí,
sféry vrchní, i hluboké podsvětí.

POKLADNÍK

Spojíme, a svorně, bez hádek,
já i ti noví kolegové, asi z říše pohádek.

(Odejde s Faustem.)

CÍSAŘ

A teď podaruji každého, kdo u dvora slouží.
Ať mi řekne, po čem právě nejvíc touží.

PÁŽE

Veselost, radost, pěkné věci.

DRUHÉ PÁŽE

Oslnit přítelkyni šperkem, to je jasné přeci

KOMORNÍK I

Z láhve si nemuset přihýbat potají.

KOMORNÍK II

Kostky se mi už v kapse cukají.

VRCHNÍ ÚŘEDNÍK *(Přemýšlivě.)*

Svoje panství a pole bych konečně oddlužil.

DALŠÍ ÚŘEDNÍK

Další cennosti bych do své truhlice přiložil.

CÍSAŘ

Chtěl jsem vás k chrabřým činům ponouknout,
ale mohl jsem to předem prokouknout.
Přes všechny poklady světa, které dostanete,
tím co jste byli navždy zůstanete.

BLÁZEN (*Na chvíli vystřízliví.*)

Také bych rád něco dostal, co by to ..

CÍSAŘ

Ještě než to vyřkneš, je to propito.

BLÁZEN

Mít ten zázračný papírek! Co by se tak stalo..

CÍSAŘ

U tebe by mě to zrovna zajímalo.

BLÁZEN

Bál bych se s ním vůbec chodit.

CÍSAŘ

Asi ti budu muset jeden hodit

(*Císař odejde.*)

BLÁZEN

Pět tisíc korun! Do čeho bych je dal?

MEPHISTOPHELES

Co že jsi, břicháči, tak rychle vstal!

BLÁZEN

Občas je třeba přemoct i křeče..

MEPHISTOPHELES

... touha po mamonu z tebe přímo teče.

BLÁZEN

Řekni mi radši, na co ty peníze stačí.

MEPHISTOPHELES

Na vše, co tvé hrdlo i břicho mítí ráčí.

BLÁZEN

Koupit pole, každý den jíst knedlo-zelo?

MEPHISTOPHELES

Jasně! A vše další, co ti nikdy nescházelo.

BLÁZEN

A zámek, les, záhonek, a na něm růže?

MEPHISTOPHELES

Samozřejmě!

Uděláme z tebe třeba ledového muže.

BLÁZEN

Ještě dnes budu na svém panství spát!

(*Odejde.*)

MEPHISTOPHELES

Kdo by chtěl bláznů moudrost brát!

Akt 1 Scéna 5. Pochmurná chodba

(*Faust, Mephistopheles.*)

MEPHISTOPHELES

Proč mě táhneš do chodeb temných,
kam nikdy nezavane svěží vánek?
Ve společnosti lidí jemných
můžeme užívat radovánek.

FAUST

Zrovna ty, tolika věcí znalý,
k cestování je ti každičkový svět malý,
předstírej, že nesnášiš záhadu.
Tušíš jistě, že žádat chci o radu:
Na ten úkol mi síly sotva stačí,
přesto pokladník i maršálek na to tlačí,
při každé příležitosti na to řeč stočí:
císař chce spatřit Helenu a Parida na vlastní oči.
Asi se tak císařství lépe řídí,
s vidinou vzoru všech žen, mužů i lidí.
Zatraceně! Už jsem mu to slíbil.

MEPHISTOPHELES

Tos' teda lehkovážně chybil.

FAUST

Pryč s tvým humorem rohatým,
všechny tvé kousky jsou na hlavu.
Udělalí jsme ho bohatým,
teď mu musíme zajistit zábavu.

MEPHISTOPHELES

Je to blbost, a přesto to jde spolu,
nahoru šplháme po okraji duhy,
ať šlápneš na stranu, nahoru, či dolu,
vždy nakonec uděláš nové dluhy.
Myslíš, že si nějak vzpomenu,
a tak jako ty papírky vykouzlím Helenu.
S čáry sice, jak se sluší,
do kamenů vdechnu duší,
ale jen řeči, ty mudrci papírový,
ti žádnou hrdinku nevyrobí.

FAUST

A jsme zas tam, kde jsme byli,
jsi mistr neustálých překážek a proměn,
ještě než zas požádáš o tisíc odměn,
řekni, na čáře stojíme, a nebo už v cíli?
Tváříš se, že bez toho mumlání nic není,
ale když chceš, přivedeš ji za vteřinku.

MEPHISTOPHELES

S pohany není lehké pořízení,
musíme objevit jejich jeskyňku;
no, možná by to šlo ...

FAUST

Povídej, ale bez toho mlžení!

MEPHISTOPHELES

Mám zatím jen nejasné tušení,
Ve vznešené náladě rády trůní samy,
bohyně jsou velice záhadné dámy,

kolují o nich kdejaké fámy.
Jsou to matky!

FAUST (*Šokován.*)
Matky!

MEPHISTOPHELES
Nezní ti to děsně?

FAUST
Naopak, zázračně a vznesně..

MEPHISTOPHELES
Takové také jsou. Smrtníkům neznámé;
i my je jen stěží hledáme.
Objevit jejich sídlo, na to krk dám,
dá fušku. Ale můžeš si za to sám.

FAUST
Tak kudy jde ta cesta?

MEPHISTOPHELES
Cesta? Žádná cesta není,
kam nejde dojít. A zapomnění
předchází objevení. Také je nutno
počítat se samotou. Budeš dlouho pryč.
Neuvidíš žádné dveře, žádný klíč,
okolo prázdno, a bude ti smutno.

FAUST
Nešetříš slov. V narážkách jemných
poznám stopy přísad čarodějných.
Chceš říct, že nastalo to nutno,
abych se prázdno učil, v prázdnu ztratil,
a po čase do světa se zase vrátil?
Nemám moc smysl pro záhady ..
Jde mi to správně dohromady,
že ke všem svým dobrodružstvím musím přidat
doprostřed ničeho se daleko vydat,
a ještě rád, než se navždy ztratit,
se ke svému ďáblu vrátit?

MEPHISTOPHELES
Tak jako jsi po oceánu vyplul v dáli,
nekonečný obzor pozoroval z paluby.
Jak vlny burácí a majestátně valí
zdálo se ti předzvěstí záhuby.

Ale užil sis. V modravém odstínu
prohánělo se stádečko delfínů,
mohl jsi mraky hlídat, vzhlížet na měsíc.

Však ve věčné prázdnotě neuvidíš nic,
ozvěnu svých kroků budeš marně vzývat,
opěru nenajdeš, když budeš odpočívat.

FAUST
Mluvíš jak proroci, jež mystickou vědou
duše všech poutníků na scestí svedou.
A nebo naopak? Myslíš, že díky cizím vískám
se něco naučím, více umění a síly získám;
předvídáš, že úplně nejlepší bude pro mě
za tebe tahat kaštany z ohně.
Ale láká mě to, nač to tajit,
ve tvé nicotě tvé všechno najít!

MEPHISTOPHELES
To ti chválím; vůbec se mi zdáš,

že svého ďábla velmi dobře znáš.
Než odejdeš pryč, vem si tenhle klíč..

FAUST

.. jakou hračičku mi dáš ..

MEPHISTOPHELES

Nemel, a řádně si ho važ.

FAUST

V ruce mi roste, svítí, i se trochu chvěje!

MEPHISTOPHELES

Tak už vidíš, k čemu to spěje?
Klíč ti pomůže projít správnými vratky,
sleduj ho, a najdete i své bohyně-matky.

FAUST

Matky! Říkáš to tak hravě.
Mě to slovo duní v hlavě.

MEPHISTOPHELES

Slovíčko tě ruší? Ukaž, že jsi muž.
Nechceš slyšet, přec posloucháš už.
Jak by ucho, ruchem světa zkušené,
mohlo být takovým zvukem zkrušené?

FAUST

I když vylekat se není můj cíl,
děs je člověčenství nejcennější díl,
aby svět mohl poměřit a pochopit,
musí svůj nejhlubší cit zapojit.

MEPHISTOPHELES

Tak se ponoř. A nebo snad stoupni.
To je fuk. Zbav se všeho, co tu stojí,
z roztodivnosti dalek třeba zhloupni.
Najdi štěstí v klikaté cestě svojí,
touha ať žene tě jak výstřel z děla;
mrštný klíč drž raděj dál od svého těla.

FAUST (*Oživlý.*)

Vím! Držím ho pevně, a dává mi sílu,
i hrud' se vypíná, připravena k dílu.

MEPHISTOPHELES

Až budeš hluboko, a ještě hlouběji,
ohnivá trojnožka ti vrátí naději,
matky odhalí ponurá červená záře,
uvidíš jak si sedí, chodí, i jejich tváře,
jejich shlukování a pletichy, jak se sluší,
tu jedinou zábavu nesmrtelných duší.
I rozličná stvoření vznášející se v síni.
Ale Tebe neuvidí, vnímají jen stíny.

Však pozor, všude je nebezpečí,
k trojnožce se rozběhni bez všech řečí
a dotkni se jí tím klíčem ...

(*Faust poodejde.*)

MEPHISTOPHELES (*Sleduje ho.*)

Ani to nešlo nijak ztuha.
Naskočil, a poslouchá jak správný sluha.
Jen si sleduj svoje štěstí,
jím se řid' a nech se vésti.
A až přijde návratu hodina,

vrátíš se, jak vrací se hrdina.
Je to ten, který se první odváží;
kdo to jen zopakuje, už nic neváží.

Teď musím použít čarodějné vlohy
a mlhu z kadidla přeměnit v bohy.

FAUST

A teď?

MEPHISTOPHELES

Teď dupni a spust' se dolů.
dupni zas, a s odvahou zas vystoupáte spolu...

(Faust dupne a klesne pryč.)

MEPHISTOPHELES

Ať mu ten klíček dobře slouží;
sám jsem zvědav, jestli dosáhne to, po čem touží.

Akt 1 Scéna 6. Oslnivě osvětlené sály

(Císař, princové, dvorní život.)

KOMORNÍK *(K Mephistophelovi.)*

Náš pán si tě velmi cení;
ale stále čeká na to představení.

KOMOŘÍ

Milostivý pán se na to už ptal dvakrát,
hlavně ho nezkoušej ještě potřetí nahrát!

MEPHISTOPHELES

Proto jsem svého kolegu poslal pryč
a daroval mu divotvorný klíč.
Zvědavost a vůli má bezednou
a tak již brzy snahu v úspěch promění.
Poklady i krásu pozvednou
jen magie a nejrafinovanější umění.

MARŠÁLEK

Jak to udělat, je jen vaše dílo.
Císař jen chce, aby to brzy bylo.

BLONDÝNA *(Přichází k Mephistophelovi.)*

Pane, prosím si vaši rady:
můj obličej v létě má pravidelně vady.
Pokud vyjdu ven bez nějaké deky,
tvář mi na slunci zhyzdí protivné fleky
... kdy na to byl nějaký krém ..

MEPHISTOPHELES

Škoda, když každý květen znova
taková kráska vypadá jak kočka pardálová.
Ale stačí trochu želvích jazyků a ropuší batole,
přidat kopr, o úplňku destilovat z křivule,
než to zcela zchladne, lehce se s tím natřít.
Až jaro přijde, pihy vám už nebudou patřit.

BRUNETA

Stěží se k Vám skrz ten dav dostat mohu,
ale snad bych také mohla doufat v uzdravení.
Mám malátnou, stále tuhou nohu,
vadí mi při tanci, ba i klidném postavení.

MEPHISTOPHELES

No tak zkus pro jednu kráčet těsně přede mnou.

BRUNETTA

Ó, jak milenci, když přichází noc...

MEPHISTOPHELES

Můj krok, holka, má ještě větší moc.
Stejně stejným nejlépe se léčí,
noha nohou (a platí to pro všechny údy).
Tak jdem! Mé nohy ti budou dělat chůdy.

BRUNETTA (*Břečí.*)

Au, můj krok se láme v křeči,
copak máš kopyta ..

MEPHISTOPHELES

Tak nech už dlouhých řečí,
tancovat teď můžeš s klukama do sytosti,
či nožkou pod stolem rýpat, až Ti přijdou coby hosti.

DÁMA (*Cpe se dopředu.*)

Prosím, vyslyšte i mně, jsem na dně,
v hlouby srdce krutá bolest vládne.
Ještě včera byl jediným světlem pro mé oči;
ale ráno vidím, že k jiné své kroky točí.

MEPHISTOPHELES

To je nemilé. Ale poslouchej mě.
Abys ho měla zas ve své moci,
vezmi tento uhel, a potři s ním jemně
jeho paže, ramena, také šaty.
V srdci se mu vášeň opět vzdeme.
Ten uhlík musíš ihned spolknout,
však víno ani voda rtů se nesmějí dotknout!
Ještě večer bude škemrat před tvými vraty.

DÁMA

A neotrávím se?

MEPHISTOPHELES (*Urazí se.*)

Věř v přírodu, a úspěch tě nemine.
Pěkně by si se sama prošla,
než bys k dolu, odkud je ten kámen, došla.
Té uhelné žíly si obzvlášť ceníme.

PÁŽE

A co já, jak přinutit mám milou zjihnout?

MEPHISTOPHELES (*Stranou.*)

A jak já mám všechny vaše problémy stihnout?

(*K pážeti.*)

Myslíš, že jen mládí musí ke štěstí vést?
Dospělé slepičky umějí také nést.

(*Obklopí ho i jiní lidé.*)

Lidé už zase chtějí novoty, novoty jen.
Ale jednou jim ukážu a vyjdu s pravdou ven.
Zatracená práce! Ale dost trápení, basta,
ó matky, matky, pusťte mi mého Fausta!

(*Rozhlíží se okolo.*)

Celý dvůr se zase sbíhá do sálu,
času na přípravu už zbývá pomálu.

Na chodbách čekají na velkou podívanou,
opozdílci se na balkóny už nedostanou;
i na dvoře postává dav děsný,
rytířský sál je jim také těsný.

Výzdoba se třpytí, svíce se rozsvítily,
komornice na stěny tapety pověsily...

Vzývání duchů malinkou práci dá mi,
vlastně myslím, že sem přiletí úplně sami.

Akt 1 Scéna 7. Rytířský sál

(Císař a dvůr.)

HEROLD

Do mojí odvěké práce hlasatele
se mi teď míchá nepříjemně mnoho vzruchů;
všechny ty pletky jsou mi navýsost podezřelé,
tajné to hrátky nedobrých duchů.

Stoly a židle však stojí už rozloženě,
císaře posadili přímo k čelní stěně;
rád pozoruje vetkané obrazy bitev a řeží.

Jeho trůn diskretní strážce střeží,
místa v popředí jsou vyhrazena jako díky
pro významné potentáty a průmyslníky;
v šeru také nediskretní přítelkyně
potutelně tam kamsi rukou kyne.

Podle protokolu už sedí celý sál;
jsem připraveni, komedianti, pojd'te dál!

(Trumpety.)

ASTROLOG

Představení už musí postupovat,
stěny jakoby začínaly ustupovat.
O těch magických silách nemáme ani páru.
Koberce mizí, snad spálené v žáru,
a zdí se skutečně rozestoupí,
širokému jevišti uvolní místo.
Sledovat budem, to už je jisto,
tu tajemnou podívanou jako kluci hloupí.

MEPHISTOPHELES (U nápovědní budky.)

Zdá se, že mám pomocníka přeci,
našeptávání je tou pravou ďáblovou řečí.

(K astrologu.)

Zvlášť kdo rozumí planet a hvězd tepotu,
mistrně přetlumočí odstíny mého šepotu.

ASTROLOG

Pro potěchu starý chrám
tajemné síly stvořily nám,
ze silných sloupů síla zebe.
Jak Atlas, stále podpírající nebe,
mohly by nést skalní stěny.
Velký palác? To nic není!

ARCHITEKT

Pchá, kde je stavba rozkročená,
tam neputuje žádná cena.
Stěny jsou hrubé, humpolácky velké.
Radši mám hroty a žebra. Tohle je mělké.
Ducha pozdvihne oblouk do špičky,
člověk si pak připadá maličký.

ASTROLOG

Hvězdné postavení tomu dává smysl,
magické představení okouzluje mysl;
předtím ji připraví magické kletí.
Fantasie si kam chce volně letí,
uvidíte i to, co jste se báli matce svěřit,
co je nemožné, a přece budete věřit.

(Faust se vynoří n druhé straně jeviště.)

ASTROLOG

Kněz, nebo kouzelník?
Tak i tak, jemu patří dík,
předvede nám ten zázrak celý,
s nějakou trojnožkou uprostřed cely.
Vidím auru mlžného oparu,
naše zápletky spěje ke zdaru.

FAUST *(Tajemně.)*

Milé matky, mocné vládkyně, dámy,
družné jste, i když žijete věčně samy,
okolo vašich hlav, důstojně strnulých,
čile krouží obrazy životů minulých.

Lesk, sláva, vše, co bylo vykonáno,
je u vás navěky zachováno.
To vy jste zdrojem veškeré síly:
Tmy noční oblohy, i toho, že den je bílý,
tomu nadělíte běh života důstojný,
ten zas udělá obchůdek výhodný,
s pomocí vaší magie k pokladu běží,
že tam je štěstí, v té chvíli věří.

ASTROLOG

Ohnivý klíč se ani nedotkl poháru,
místnost se ztrácí v mlžném oparu,
plazí se ven, a pak zas zpátky do pokoje,
tu v jednom proudu je, tu se rozdvojuje.

A teď přichází vrchol magického umění,
všechny pohyb provází lehké dunění,
ze tmavých koutů rozlehlého dómu
zazníávají barvy melodických tónů,
každý sloup od vlasy po patku stojící
se změnil v nástroj sladce ladící.

Mlha mizí, hudba přechází v tuž,
do sálu pochoduje mladý muž.
Jeho sličnost nám všem povídá:
Máte před sebou boha Parida.

DÁMA

Ach, jaký je ten mladík hezký, milý!

DRUHÁ

Tváře jak broskve, plné šťávy, síly.

TŘETÍ

Úsměv na jeho plných rtech vidím mihnout.

ČTVRTÁ

Chceš si snad z toho poháru přihnout?

PÁTÁ

Je krásně něžný, ale nijak strojený.

ŠESTÁ

Snad by jen mohl být více zkušený.

RYTÍŘ

Nevidím prince, ale jen ovčáka,
tuším, že náš dvůr ho příliš neláká.

JINÝ

Neříkám, že nahá krása nic není,
však jak by mu asi slušelo brnění?

DÁMA

Ted' si sedá. Tak opatrně a jemně..

RYTÍŘ

Hmm, na jeho klíně by vám bylo příjemně?

DRUHÁ

Hladí si účes, pěkný ho má..

KOMORNÍK

Klacek! Chová se tu jako doma.

DÁMA

Chlapi se musí nade vším uculovat.

KOMORNÍK

V přítomnosti císaře se takhle nesmí chovat.

DÁMA

Jen ho hraje, divadlo je tu..

KOMORNÍK

I herci musí dodržovat dvorní etiketu.

DÁMA

Přemohl ho spánek, snad i trochu chrápe..

STEJNÁ

.. no hrdina je unavený, to přece každý chápe.

MLADÁ DÁMA

Cítím vůni kadidla, nebo nějaká kouzla,
nebývalá svěžest mi do těla vklouzla ..

JINÁ

Já také, kapka rosy na konci půstu,
jde to od něj ..

NEJSTARŠÍ

Je to květina v růstu,
opar ambrosie toho mladíka
okolní vzduch silně proniká.

(Vynoří se Helena.)

MEPHISTOPHELES

Ne, že bych tento obraz shledal vadným,
ale tyhle věci mě nechávají chladným..

ASTROLOG

Jsem čestný muž, a realista,
a tak přiznávám, neb ta věc je jistá,
že na mě zas jen zbylo v koutku zívát.

Bohyně přichází: jen o ní se ted' bude zpívat.
Kdo ji spatří, vyletí hned ze své kůže,
kdo se jí dotkne, navěky šťasten být může.

FAUST

Vidím dobře? Nebo někde hluboko v duši
to nejčistší pramen krásy prýští...
Všechny předchozí útrapy se rázem ruší.
Předtím byl svět prázdný, teď se těším na dny příští.

Co mně bylo platné, coby knězi,
že smysl a stálost žití střeží -
 pryč s tím! Štěstí jinde vězí,
jen od tebe se mu chci znova učit.

To, co jsem myslel, že je krásné,
byly jen třpytky slídy jasné.
Až teď za pravé zlato mohu ručit.

To ty jsi zdroj té síly strašné,
zosobnění mojí vášně,
Faust ti svoji úctu, tělo, rozum dává.

MEPHISTOPHELES (*Z nápovědní budky.*)

Tak bacha, takhle se herec roli nepoddává!

STARŠÍ DÁMA

Pěkně roslá, jen hlava je příliš drobná.

MLADŠÍ

Aspoň jedna noha by mohla být rovná.

DIPLOMAT

Její krása působí nenuceně a něžně,
normálně bych ji přisoudil nějaké kněžně.

DVOŘAN

A její krása se doplňuje krásu spící...

DÁMA

...jako šedá pavučina vybělenou svíci.

BÁSNÍK

Leda svým světlem, že by ho chtěla oplést.

DÁMA

Endymion a Luna! Přesně jak v té pověsti.

STEJNÁ

Je to tak! Bohyně se nechala lapit,
sklání se, z jeho kůže se chce napít.
Požehnaná to žena. Polibek - však číše stále není prázdná.

GARDEDÁMA

Před všemi lidmi! Tahle hra je prostě nehorázná!

FAUST

Jó, ten se má ...

MEPHISTOPHELES

Ticho, klid!
nechte ducha si po svém žít.

DVOŘAN

Probouzí se ..ona utíká pryč jako střela.

DÁMA

Kdepak, ohlíží se, jako by si to rozmyslela.

DVOŘAN

Diví se, neví, jestli co vidí ještě není snění.

DÁMA

No, co se děje zas tak zvláštní není.

DVOŘAN

Váhavě, ale přece se zas k němu vrací.

DÁMA

Spíš řekla bych, že pevně v rukou drží otěže.
V podobných případech jsou všichni muži tací:
Ha, já budu ten první, myslí si. Jistěže!

RYTÍŘ

Já se jí klaním. Majestátně něžná!

DÁMA

Dorota, taková je u nás běžná.

PÁŽE

Mě kdyby takhle políbila taková kněžna...

DVOŘAN

... kdo by nechtěl na jeho místě uvíznout.

DÁMA

..však ten klenot musel už kdekdo olíznout,
Pozlátko taky už trochu prosvítá.

JINÁ

Protože už dlouho na ni motýl nelítá.

RYTÍŘ

Pomluvy působí neomylně,
já ale stojím při té krásce silně.

UČENEC

Sic vidím ji jasně, jako vy,
já už jsem prostě takový:
To co je napohled jasné jako ráno
nejvíce klame. Držím se toho, co je psáno.

Ale uznávám, že jí stěží něco chybí,
proto se Trójanům tolik líbí,
vlastně, nevím, co do mě vklouzlo,
mladý už nejsem, ale to kouzlo ..

ASTROLOG

Již to není jinoch. Je to muž, jenž poručí,
už je u ní, neprosí ji, má ji pevně v náručí,
je to zdání, že se brání, povalí ji na zem,
chce ji snad někam unést....

FAUST

Ty seš blázen!
Zastav to! Co tě to napadlo.

MEPHISTOPHELES

Zastav si to sám. Vždyť je to jen divadlo.

ASTROLOG

Já bych řekl, jestli mohu poznámku,
že se jedná o "Únos Heleny", přímo ze zámku.

FAUST

Jaký únos! Já jsem tu na tom místě,
to já držím ve své ruce klíč,
skrz bláto, mlhu, slotu mě vedl jistě,
samotu jsem překonával - a teď to má být pryč?

Kde je ta hranice - skutečnost už jí není,
jak skutečné je duchů mámení,

svět v prach a prach ve svět se mění,
Byla tak daleko, že nemůže být blíže.
Kdo vezme mi ji, šeredně to slíže!
Odvalu, vaše matky budete mít.
Kdo ji jednou pozná, sám nemůže být.

ASTROLOG

Co to činíš, Fauste, v síle je jen zmar,
vrháš se na ní, zjevení ztrácí tvar,
klíček vrací mladíkovi se zdá mi,
už ho drží, ale běda. co bude teď s námi..

(Výbuch, Faust padá k zemi, duch Heleny mizí.)

MEPHISTOPHELES *(Nakládá si Fausta na ramena.)*

Co mám dělat? Kde je příliš volů k mání,
tam ani pekelník katastrofě nezabrání.

(Tma, zmatené věty.)

Akt 2 Scéna 1. Gotická místnost s vysokou klenbou

MEPHISTOPHELES *(Vynoří se z opony, za ním je vidět Faust na posteli s nebesy.)*

Človíček, nešťastný uzlíček,
na zemi bezvládně leží.
Zahleděl se do Helenčiných očiček,
sám ze z toho vzpamatuje stěží.

(Rozhlíží se okolo.)

Ale jinak, koukám dokola,
příliš se tu toho nezměnilo,
ten závěs je trochu vybledlý zezdola,
pavouci na něm vystavují svoje dílo.
Papír je trochu zažloutlý, to jistě,
také tady leží jako den prvý,
i Faustovo pero je na stejném místě,
kam odložil ho, když se mi upsal krví.

Taková pera nejsou zrovna levná,
ale v tomhle je zaschlá náplň temná,
a, mezi námi, nadšený sběratel
by za něj dal kdejaký pakatel.

Starý kabát na starém věšáku;
jestli si vzpomínáš, ty syčáku,
jak si, když si ještě byl malý
na dvoře polykal i žížaly.

Učitelem být mám zase nutkání,
vykládat, jaký máš být pilný,
prostě udělat zas příkladné kázání,
vypadat přitom silný a neomylný.
Každý učenec k tomu spěje
a ďábel se za tabulí směje.

(Vyklepe kabát, vylétnou mûry, cvrčci, mouchy ...)

HMYZÍ SBOR

Vítáme, tě, vítáme,
náš starý pane,
bzučíme a lítáme,
tebe dávno známe,
hold ti vzdáme.

Dovol, aby roj,
který jsi vypěstoval,
teď v tisících tancoval.
Taškář, jak se sluší,

skromný je, potichu,
vykukují mu jen uši
z pichlavého kožichu.

MEPHISTOPHELES

Jak upřímně ráda mě ta drobotina vidí!
Co zaseje, to časem člověk vždycky sklídí.
Zkusím si zas talár; je teď nějak těžší ...
... ale pořád mě nekonečně těší -
kšá, potvůrky, buďte trochu tišší,
rozleťte se zas do svých skrýší.
Do krabic, na které nepadne světlo denní,
mezi pergamen, jež se pomalu v humus mění,
pod staré střepy, dávno zapadlé pod stoly,
do očních důlků lebky z mrtvolky.
Ve všem tom binci s plesnivinou
chci slyšet cvrkot a život plynout.

Když kvádro pokrývá má ramena,
to, že tu jsem ředitel znamená-
ale nemusím se přece představovat.
Lidi sem! Ať můžu imponovat.

FAMULUS (*Školní sluha, klopýtá po chodbě.*)

Jaký třískot, kde se vzal ten hřmot,
stěna se třese, padá krabice z bot,
okna se snad co nevidět vysypají.
Venku krátké blesky prosvítají,
podlaha co chvíli nadskočí,
a omítka ze stropu mi padá do očí.

Dveře! Závoru co otvírám jen ve dne
vidím jak tajemná síla zvedne.
Tam! Přímo na našem dřevěném ochozu
tuším obra ve Faustově starém ochozu.
Jak on se dívá! Nemohu ani ceknout,
závrať mě nutí do kolen kleknout.
Mám teď prchnou? V skrytu čekat?
Ta situace mě nepřestává lekat.

MEPHISTOPHELES

Vystup, příteli, musíš být Nikodým.

FAMULUS

U všech svatých, tak se jmenuji, pokud vím ..

MEPHISTOPHELES

Ty raději necháme na pokoji!

FAMULUS

Že Vás vidím, jsem strašně vděčný.

MEPHISTOPHELES

Jak jinak, notorický student věčný.
Typický učenec, jež vědám rozumí,
a stále studuje, neb jinak neumí.

Pohrávat si s moudrostí ho baví,
na vlnách znalostí domek z karet staví.

Ale veliký doktor Wagner, to je jiná třída!
Kde máte svého učitele? Ať se k nám přidá.

Jednička ve svém oboru
- řekněte mu, ať přijde nahoru-
ať nám řekne, jakou záhadu složil,
čím novým světovou moudrost zmnožil.

Za katedrou coby Svatý Petr září,
jeho příznivci napjatě naslouchají,
klíč k tomu, proč na jaře ledy tají,
jim dá, i z čeho se vlastně blesky vaří.

Vždycky když jde, nebo jen dumá vstoje,
ani muška si netroufne porušit atmosféru.
Za ním je asistent, a pak pár kupek hnoje.
Sám Faust tak nezapsal se do éteru.

FAMULUS

Promiň pane, ale musím odporovat přeci,
a věz, že mé oči při tom brečí:
O všem, co říkáš, nemůže být vůbec řeči.
Jestli něco, tak je teď zcela skrovný,
nepochopitelně zmatená je jeho mysl bystrá.
Pravděpodobně postrádá svého mistra,
kdysi ho tak obdivoval, pomni..

Stejně Faustova pracovna,
tak jak ji opustil toho rána,
kdy odjel, jen čeká na svého pána.
Co bylo rozházeno, nikdo nerovná.

Jak tohle dopadne, nemám zdání,
nikdo nechodí sem ani ven.
Účinkem provlhých stěn
se zkroucené dveře sklání.

MEPHISTOPHELES

Dost mám těch ponurých vjemů.
Pojď! Kde je? Dovedeš mě k němu.

FAMULUS

Ne, ne, ne, to musíte rozvážit,
porušit zákazy se nemohu odvážit.

Celé měsíce všechnu svoji sílu
upíná ke svému největšímu dílu.
Něžný vědec? Pchá, teď tu špínu,
která změnila ho k mouřenínu,
a jež pokrývá ho od pat celá,
stěží stačí stírat z čela.

Oči má červené od žáru.
A jak může pracovat v tom kraválu?

MEPHISTOPHELES

Že by mě teď nemoh' snést,
mě, jenž mu přihrál tolik štěstí?

(Fámulus odejde; Mephistopheles se posadí s vážným výrazem.)

Ale darmo mi tušení neříká,
že tu máme ještě jednoho maníka,
ten už přičichl novému světu,
se vším je hotový v cuku letu.

BAKALÁŘ *(Běží po chodbě.)*

Dveře a brána je otevřená!
Snad konečně přijde náká změna.

Třeba se povede vyhnat hnilobu,
živoucí přestane se vrtat ve hrobu,
začne dýchat, přestane se zavírat,
sebe i okolí hryzat a užírat.

Tyhle stěny, mám už strach,
začínají sublimovat v prach;
Bez patřičné podpěry
budou brzo v jeteli.
Jsem odvážný jako žádný,
důvod bát se mám však pádný.

Tak copak se tu dneska peče?
Ještě vidím všechny křeče,
když jsem sem poprvé vstoupil. Balík
venkovský, vyplašený králík.

Šplechty toho vousáče jsem hltal dravě
a ještě si je zkoušel rovnat v hlavě.
Z ošuntělých knižních hřbetů
pocitivě mi přelhal větu,
vším, co věděl, sám tomu nevěřil,
sobě i mně život zpotvořil.

Ale co to moje oči vidí?
Zas v koutě sedí, chytře civí...
... jako by mi právě dával áčko,
poznávám i jeho chundelaté sáčko.

Jak jsem ho opustil, vlasy má krátce,
stejně vrásky na čele i látce.
Jak se snažil, kolik toho pobral,
stěží jsem se tím vůbec probral.
Dnes se ukáže, koho tlačí bota!
Do osidel se ti už student nezamotá.

Myslel jsem, staříku, že už koupel přeješ svým údům
a mrtvá voda řeky Lethe na tvoji plešku cáká.
No nic, přivítej alespoň svého žáka,
dávno odvyklého akademickým bludům.

Jak jsem tě viděl, tě nacházím;
sám ale jiný přicházím.

MEPHISTOPHELES

Těší mě, že jsem se trefil do zlata,
už tenkrát jsem to dobře věděl.
Někdo říkal larva, kukla kulatá,
ale v lavici už strakatý motýl seděl.

Kudrny, s kterými hlava pohazuje,
dětinskou náturu prozrazuje
- snad z nervózy byl ten tik?
Teď tu ale stojí bojovník.

S tou rázností se nemůžete ztratit.
Jen dále. Nebo bojíte se domů vrátit?

BAKALÁŘ

Ano, starý kozle, stojíme tu znova,
ale uvědom si času let
a šetři dvojsmyslná slova,
nic není tak jak naposled.

K dobírání naivního věrného hochy
ti stačilo umění míň než trocha;
dneska tě mám zas já na háčku.

MEPHISTOPHELES

Házet moudra žlutému zobáčku
je nevděčná práce za kačku.

Ještě pár lety bude projít musit
na kůži mnohou ledovou sprchu zkusit.
Že mu to už někdo říkal? Sám je rek!
Na mistra má dvojnásobný vztek.

BAKALÁŘ

Ahá - a podle kterého prazvláštního obyčeje
nám kdy nějaký učitel říkal pravdu do obličej?

Každý mlží, tu chytře přikrašluje,
tu čistou lež holým dítkám podstrkuje.

MEPHISTOPHELES

Učit se chce čas, tak to bude navždy,
zato, učit, jak tak koukám, dneska umí každý.
Viděl pětkrát slunce vyjít, a už má dosti,
myslí si, k rozdávání zkušenosti...

BAKALÁŘ

Áá, důstojné stáří... pára a prach!

Malý duch je i za sto let panic.
A ty to víš, jen máš strach
přiznat, že tvá kušenost je nanic.

MEPHISTOPHELES (*Po chvílce.*)

To vím i bez tebe. Jako mladý blázen
jsem vzlétnul, a stejný se teď vracím na zem.

BAKALÁŘ

To беру. A že na pochvaly jsem skoupý.
Aspoň jeden stařík, ne úplně hloupý.

MEPHISTOPHELES

Hledal jsem kde co, zlatý poklad uvnitř truhly,
ale vše se ukázalo velice ...

BAKALÁŘ

... snad přizná tvá dubová palice,
že našla jen obyčejné špinavé černé uhlí?

MEPHISTOPHELES (*Smířlivě.*)

Víš, chlapče, že nejsi zrovna zdvořilý?

BAKALÁŘ

Vím, že nejslušněji mluví ten nejvíc zlotřilý.

MEPHISTOPHELES (*Přesedne si na předscénu.*)

Tady nahoře mě světlo a zvuk omamuje,
můžete mě pusti odpočinou do pokoje?

BAKALÁŘ

Unavený člověk jako ty propadá snění,
ve špatný čas být chce co dávno není.
Krev a život, to spolu ladí.
Ale kde je jí nejvíc? V mládí!
Tam kolotá, tam nejvíc hoří,
ze života se nový život tvoří,
znovu a znovu se to opakuje,
slabý padá, a schopný nastupuje.

Teď máme navrch my. Co vy jste dělali?
Rameny krčili, hlavou kývali.
váhali, pikle kuli, plány spřádali. Plány!

Moudré stáří! Já říkám: Prd ví.
Horečka je to, jedna velká křeč.
Po třicítce jsou už všichni mrtví;
možná mluví, ale není s nimi řeč.
Sekerou leda, dali by se poddat.

MEPHISTOPHELES

Đábel už k tomu nemá co dodat.

BAKALÁŘ

Když nebudu věřit, tak i đábel zmizí.

MEPHISTOPHELES (*Stranou.*)

Až zakopneš o kopyto, bude to náhoda ryzí.

BAKALÁŘ

Vše, dokud to nedovolím, je jenom zdání.
Tvořit svět je mladých nejvlastnější povolání:
Slunce na špagátku vytáhnu ráno z vody,
a Měsíci, aby mohl svítit, vytesám schody.

Když chci, přidám si do dne krásy víc,
zelená louka mi v poledne rozkvete vstříc,
a večer, abych odpočinul očím, unaven z cest,
mi na přání obloha odkryje mrkot hvězd.

Jak zvedat závary, těžké jak činky?
Přízemní myšlenkou nějaké sviňky?
Svůj mám názor, vězeň nemohu být,
vlastní světlo mi káže kudy mám jít,
a běžím rychle - z vlastního nadšení.
Vždyť kdo je vzadu? Jen srabi zpocení!

MEPHISTOPHELES

Jak originální! Nenech si svou slávu vzít,
trochou pochyb ten svůj elán zkrušit.
Milióny svých předchůdců se nedej rušit,
stěží takhle geniální dřív někdo mohl být.

Abych řekl pravdu, tak jsem v klidu,
mladý burčák taky nevypadá nijak vábně,
ale to jen víno získává svoji třídu,
za pár let jsou tmavé kaly na dně.

(K mladým divákům, kteří netleskali.)

Pořád mě nechcete vážně brát.
Myslí: starý je ďábel, už vše zapomněl.
Nu což, děti, běžte si hrát.
Stačí zestárnout, abys mu rozuměl.

Akt 2 Scéna 2. Laboratoř

(Středověká, s roztodivnými přístroji.)

WAGNER (*U pece.*)

Bim bam, čas uzrál ...
Hrozivě bijí ty hodiny,
černě jsou začouzené stěny.
Vydrž Wagnere! Objev jediný,
celý svět k lepšímu změni.

Páry se jasně, obsah se taví,
uprostřed křivule krystalek žhavý,
ne nepodoben rubínu,
záblesky vrhá ke komínu.
Teď se mění v proud bílého světla
.. musím si to jít zapsat do pokoje...
...kdo to zase teď otravuje?

MEPHISTOPHELES (*Vstupuje.*)

Ahoj! Nenech se rušit.

WAGNER (*Nadšeně.*)

Vítám Tě srdečně do své chýše,

(Šeptá.)

však teď buď zticha a sed' tiše,
ať se výsledek mého snažení nepoleká.

MEPHISTOPHELES (*Šeptá.*)

Jak se může polekat?

WAGNER (*Šeptá.*)

Vyrobil jsem umělého člověka.

MEPHISTOPHELES

Člověka, uprostřed těchto lekvarů?
V komíně vězníš milence? Vejdou se tam oba?

WAGNER

Co tě nemá! Tak se to dělalo postaru.
Dnes je zcela jiná doba.

Zvnitřku čistá síla vzniká,
až nastane chvíle, kdy život vniká.
Nejdříve nesměle, pak po kapkách zurčí,
a dál svůj vývoj už sám určí.

Vzhledem ke své velké ceně
má se člověk někde v seně
jako zvíře upoceně lopotit
aby se mohl se okotit?

(Obrací se k peci.)

Kde je vyšší poslání? - Ale teď klid!
Směs stovek látek začíná vřít
- to je to hlavní: různorodost -
byly pečlivě podle člověka vybrány,
ze skla kvantitativně stírány,
navzájem odborně smíchány,
a každý podíl byl špíny prost.

(Zase k peci.)

Jde to! Podle předpokladů
proces srážení začíná v baňce vzadu
a uprostřed se roztok mírně jasní.
Výsledný krystal hraje všemi barvami.
Co mysleli jsme, že tajemství přírody je vlastní,
teď zreprodukuje my sami.

MEPHISTOPHELES

Kdo dlouho žije, zákonitě musí hodně znát,
nic nového na světě už nemůže se stát,
zrovna takových živoucích krystalů,
jsem na cestách neviděl pomálu.

WAGNER *(Zkoumá baňku.)*

Roste, vzdouvá se, množí,
v příštím okamžiku se to složí!
Ze začátku to vypadalo jako blouznění,
škarohlídi měli od úšklebků ústa křivá:
Cha, vymyslet robota schopného myšlení?
Právě ten se teď na vás dívá.

(Pozoruje baňku, nadšeně.)

Teplotu už stačí nastavit na jemno,
kalí se to a rozjasňuje!
Jasně cítím to živoucí tajemno,
mladý muž právě vystupuje.

Kdy myslí, že na světě něco schází,
po dnešku už sotva cekne.
Ale tvor už sebou netrpělivě hází,
poslouchejme, co nám řekne.

HOMUNKULUS *(Z baňky k Wagnerovi.)*

Jak se daří, tatíku? Ruku podej mi,
Jestli chceš, tak mě trochu obejmi.
Však jsem křehký, udělej to jemně,
mnoho ze skla je ještě ve mně.

Člověku celý vesmír nestačí,
ale u umělého je to jinačí.

(K Mephistophelovi.)

Ale kdo se to skovává za tu příčku?
Už tě vidím; mohu ti říkat strýčku?

Jaké štěstí! Něco mi jasně říká,
že v tobě budu mít pomocníka.
Zbytečně na světě nestojím,
námahy a práce se nebojím.

WAGNER

Ještě počkej! Věz, že na Zemi
narazíš na samé problémy.
Například: kolik lidí by chtělo
odletět s duší, a opustit tělo.
Pocítit lehkost, řekli by vděčně.
Ale to nejde, jsou spolu věčně.
Takže ...

MEPHISTOPHELES

Ale nech toho. K jádru jít můžem,
ptejme se, proč se tak řevní žena s mužem?
A koukám, že i tenhle tvůj dílek
nebude žádný břídilek.

HOMUNKULUS

Jaký dílek?

MEPHISTOPHELES

No je tu ještě jeden kluk...

WAGNER (*Nechápaje, dívá se do baňky.*)

No pravda, jsi kluk jako buk!

(*Postranní dveře se otevřou, Faust leží na gauči.*)

HOMUNKULUS

Opravdu zvláštní ..

(*Baňka se vytrhne Wagnerovi a začne se vznášet okolo Fausta.*)

A pěkně rostlý, čistá voda vytéká
z hustého lesa, kde unaven,
Faun se ledabyly vysvléká,
když tu vidí, že také ona vyjde ven
Příbuzná bohů zemí i moří
nabídne svou nohu slunečnímu paprsku.
Tělo ušlechtilou krásou hoří
a chladí se na hladině v odlesku.
Tu však příklop vodního vřídla
rozčeřila mohutná křídla,
a dívka prchá. Přesto bát se jí zdá divné,
a po chvíli zcela zjihne.
Lehké pohazení ji přiměje otočit,
a knížete labutí si zkusit ochočit,
což neobyčejně líbí se jemu.
Však už mlha zahaluje to scénu,
která nás nikdy neomrzí ...

MEPHISTOPHELES

Ta fantazie! Kdo by to do tebe řekl.
Vlastně ještě cucák, stěží by vůbec mekl,
řekl bych ...

HOMUNCULUS

Jak bys mohl! Jsi z krajů, kde sněží,
zrodil ses, kde vládou rytíři a kněží,
celý život v mlze tápeš,
rozumím, že špatně chápeš.

(*Rozhlíží se okolo.*)

Obloha šedá, moře šedé, pole šedé!
Slizký kámen, v lese hnije chvojí.
Uštěpačný, podlézavý, o svůj nos se bojí.
Trochu ho osvit', a už z toho probuzení
na místě hned zase padne mrtev k zemi.

Nahá krása, labuť u pramene vprostřed skal,
možná už o tom někdy slyšel nebo snil,
ale odkud by to sám vůbec znal.
Jen já, dobrák, jsem se vysvětlit odvážil
- jdeme na to, obětuju se..

MEPHISTOPHELES

Cítím se poctěn, alespoň zpola.

HOMUNCULUS

Konec řečí, rozkaz k boji,
to děvče tě přivede do divého kola,
kde není nikdo, kdo se bojí.
Vlastně si vzpomínám maně,
že živly jsou dnes na naší straně,
a pomůže nám čarodějná moc,
nadhází Filipojakubskou noc.

MEPHISTOPHELES

O ničem takovém jsem nikdy neslyšel.

HOMUNCULUS

Jak by ne, když jsi do světa nikdy nevyšel.
Strašidlo je pro tebe pojem romantický,
vodník kýval, prostě pohádka, jako vždycky.

MEPHISTOPHELES

A kam se nás vlastně chystáš vláčet?
Nemohly by nám naše pohádky stačit?

HOMUNCULUS

Sever a západ, tam si satan hraje.
My ale poplujem v jižní a východní kraje,
až k mohutné nížině se řeka Peneus
od horských soutěsek k moři kroutí,
prostorem prostým stromů i proutí,
tam, kde leží starobylý Pharsalus.

MEPHISTOPHELES

To by šlo. Už mě tu unavují ty boje
týkající se otroctví a tyranie.
Jak nudné! Sotva se ledy trochu pohnuly
a chtělo by se slavit, musí se zas začínat od nuly.
Žádný ze zapálených bojovníků, zdá se mi,
nevidí za tím Asmodea, pána všech hříchů na zemi,
Svobodu prý chtějí, pryč s tím, kdo je šidí!
A přitom jen obyčejně nenávidí.

HOMUNCULUS

Nech lidem jejich rozporuplnou duši,
každý brání se tak, jak může.
Jak jinak by dospěl chlapec v muže?
Neptám se tě, jestli jim to sluší,
ale jestli na to máš nějakou radu.
Když ne, já jdu první, ty se drž vzadu.

MEPHISTOPHELES

Tu i tam se něco zkusilo,
aniž by se toho příliš změnilo.
Třeba Řekové, národ malý,

nám krásně rozum i hravost namíchali.
Ale kolik si dnes můžeme dovolit neřestí,
aby nás to nesvedlo na scestí?
Má to smysl?

HOMUNCULUS

Znalosti máš ještě v plenkách.
Schválně, co víš o Thesalských čarodějkách?
Vím že nejsi zcela hloupý..

MEPHISTOPHELES (*Ožije.*)

Thesalské čarodějky a jejich moc?
Jdeme k nim? Nebuď tak na slovo skoupý!
Nechtěl bych s nimi žít každou noc,
kdoví, jaké by je chytly roupy.
Ale einmal ist keinmal.

HOMUNCULUS

Přines mi plášť,
ten hadr je stále účinný,
a hodí se zvlášť
pro dopravu do daleké ciziny.
Dám znamení..

WAGNER (*Dychtivě.*)

A já s vámi ...

HOMUNCULUS

Ale co tě nemá,
užitečnější bude, když zůstaneš doma,
rozbališ staré pergameny,
s návody. Dobře provedeny,
napoví z čeho je život, a hlavně jaký
ho určuje řád. Já bych tu nebyl nic platný.
Na své cestě svět zkusím zkoumat taky,
ale, obávám se, objevím leda tečku nad i.

Až ta velká věc vykonána jest,
námaha zaslouží si odměny.
dlouhý, zdravý život, peníze, slávu, čest,
i trochu moudrosti – aspoň zdá se mi.
Buď zdrav!

WAGNER (*Smutně.*)

Asi tě už nevidím, v srdci mi mrazí.
Jak mám být zdrav? Odcházejí ti, kdož jsou mi drazí.

MEPHISTOPHELES

K Peneovi! Tady jsme už byli dost,
strýček by nerad byl zpozdilý.

(*K publiku.*)

Nakonec jsme dáni na milost
kreaturám, které jsme sami stvořili.

Akt 2 Scéna 3. Filipojakubská noc, Pharsalské louky

(*Tma.*)

ERICHTHA (*Thesalská čarodějnice. Lucan: Pharsalia.*)

Přivítejte mě, Erichthu, která už po sté
přichází slavit děs a hrůzu tuto noc.
Ale nejsem tak strašná, jak mě líčí
ti prokletí básníci a jim podobní .... nikdy
nepřestanou s chválou i zatracováním, hodnocením...
Šedé stany se vlní údolím, ta sivost

předznamenává to, co se bude dít.

Opakuje se to tak často, opakuje se to tak často,
až mě to nudí...nikdo nikomu nepředá vládu,
natož ten, kdo ji silou získal.
Silou chce také vládnout. A zrovna ten, kdo sám sobě
vládnout neumí, vládnul by nejraděj
i vůlí souseda podle svého domyšlivého rozumu.

Tu ale půjde o něco jiného,
násilí se postaví stejná síla,
rozervaný věnec květů, symbol svobody, nahradí
nepohodlný věnec vavřínu na hlavě vládce.
Tady dobyvatel plánoval svůj velký den,
César čekal na příznivá znamení.

Pozná se, kdo co je zač.
Strážné ohně hoří, a rudým plamenům
nastavuje země barvu prolité krve.

Helénští hrdinové se řadí do legie
lákáni jsou napjatou atmosférou noci,
kolem ohňů se potloukají postavy
a vyprávějí si ..

.. áá, Měsíc, ještě dorůstá, ale už třpytně září,
právě se zvedá nad obzor,
hvězdy v jeho světle jsou už jen bledé bludičky.

Ale co to nade mnou svítí, že by meteor?
Ne, je to nějaký hadr letící.
Čichám v tom člověčinu, nic pro mě.
Přibližovat se žijícím, kterým škodím,
mi můj věhlas nevylepší.
Padá to dolů, radši se ztratím.

(Odejde, Homunculus mluví shůry.)

HOMUNCULUS

Proletíme se ještě jednou,
beze všech rozpaků,
nechme chmurnou mlhu zvednout
nad údolím přízraků.

MEPHISTOPHELES

Tak tuším, že si lepší místo nevyberu,
rozhodně tyhle přízraky nevěští zdar,
je to jak z mého okna na severu,
zas vidím jen zkázu a zmar.

HOMUNCULUS

Koukni kdo na zemi stává,
masa lidí táhne spolu..

MEPHISTOPHELES

Mě se z toho točí hlava,
nechci se teď dívat dolů..

HOMUNCULUS

Jen buď trochu blázen,
na zázraky dívej se tiše.
Znovu postav na zem,
své rytíře z pohádkové říše.

FAUST

A kde je ona?

HOMUNCULUS

O to nevím nic.
Ale ptáním se dovíme víc.
Ke každému ohni, a zpátky
vydej se zeptat, kde viděli ji, a zda-li;

kdo odvážil se hledat matky,
pro toho je každý úkol malý.

MEPHISTOPHELES

Vlastně jsem tu doma, v té noci,
ale takové hledání není v mé moci.
Navrhuji, ať chytrostí, či pěstí,
si každý svoji cestu klestí,
Uvidíme, komu se povede štěstí chytit.
Nech, chlapče, louče jasně svítit!

HOMUNCULUS

Ať to svítí, ať to duní,

(Baňka svítí a vydává zvuk.)

ted' ukáže se, co kdo umí.

FAUST *(Sám.)*

Kde je? Neptal bych se, a jen seděl,
nebylo-li by kry, na které stála,
vlny, která ji s sebou vzala,
slova, která vyřkla bych stěží věděl.

Tak krásně je v Řecku, až se bojím,
všemi smysly vnímám hlínu, na které stojím,
a, jak už u mě nikdo dlouho neviděl,
rozum mám jasný; odvahu by mi i Anteus záviděl.

Najdu zde to nejvzácnější na zemi?
Nejprve to prozkoumáme mezi plameny.

(Odejde.)

Na horním toku Penei

MEPHISTOPHELES *(Rozhlíží se.)*

Ohně planou, večer je vlahý,
a přesto je mi nějak do breku,
vše je syrové, poskrovnu je obleku,
vyzývavé sfingy, Pegas zcela nahý,
vše nutí ke střehu. Nezáleží kam se otočí,
všude překvapení útočí člověku do očí.

Nic proti občasnému mazlení s myšlenkou divou,
ale tu Antiku shledávám až příliš živou.
Trochu bych zkultivoval tu dobu hambatou,
oděl ji do saka, přitáhnul kravatou.
Barbaři! Ale nenechám se radosti zbavit.
Jako návštěvník musím každého zdravít.
Dobrý den, starý brachu!

PEGAS *(Gryphon, z Herodotovi Historie.)*

Brácha možná, ale ne starý! Šetři slovní vatou.
Koho by takové označení potěšilo.
I když trochu podoby by tu bylo:
šedivý, vzteklý, mrzutý, nevrlý, šílený.
Se starým to jde vše dohromady, zdá se mi,
i se mnou ...

MEPHISTOPHELES

Přesto se člověk někdy divý,
jak je kdejaký stařec žádostivý.

PEGAS *(Unaveně.)*

A co má dělat se zbytkem sil?
Takový je, jaký vždycky byl.
Honí se za holkama, mocí, zlatem,
nejvíc ho potěšíš výhrou nebo platem.

MRAVENCI

Tak zrovna zlata máme bohaté sbírky,
ve skalách je cpeme do všelijaké dírky,
jen Arimasповé nám při tom vadí.
Když ale kradou, nemáme je rádi.

PEGAS

Však my už to z nich dostaneme.

ARIMASPOVÉ (*Herodotus.*)

Teď neúřadujte, všichni baví,
až do rána se tajemná noc slaví.
Zítra se spolu určitě dohodneme.

MEPHISTOPHELES (*Sedí mezi Sfingami.*)

Cítím se tu jako doma, beze všech rozpaků,
jeden člověk staví, druhý po něm plive.

SFINGA

Vyluzujeme tóny přízraků,
a vy z nich děláte živé.
Víme co jsi zač, jen představ se nám ..

MEPHISTOPHELES

Potíž je, že více jmen mám..
Máte tu ještě Angličany? Jsou jak děti,
obdivují vodopády, stará bojiště,
sepisují staré zdi, co chtějí vidět napříště,
antika a Egypt u nich nejvíc letí.
A taky jim to v hlavě pálí,
mě by asi roli Old Iniquity, neřesti, dali..

SFINGA

Proč zrovna tohle?

MEPHISTOPHELES (*Hledí nahoru.*)

Sám nevím...

SFINGA

Ach tak... a co přinášíš nám z hvězd?
Vypadáš nevyspale, unaven z cest.

MEPHISTOPHELES

Hvězdy se před sebou napařují, a Měsíc z toho bledne,
tady v závětrí mi to lépe sedne,
na tvém lvím hřbetě vydržím celé odpoledne,
doufám, že se ještě vydržíš nehnout,
jinak musel bych si musel do písku lehnout.

SFINGA

Jen se nedělej, moh' by se víc vybarvit.
Řekni, jestli to na tebe sedí:
"Poctivého, stejně jako lotra si hledí,
jednomu krunýř, lehký pro šermování,
druhému kámoš, k pití ho popohání,
a oběma nanic. Diovi k pousmání."

PEGAS (*Vrčí.*)

Je nějaký divný ..

DRUHÝ (*Vrčí ještě víc.*)

Proč vůbec přišel až sem ...

OBA

Šereda, musí z kola ven!

MEPHISTOPHELES (*Zlomyslně.*)

Vím co si myslíš: Toho pantátu
lehce dostanu do svých pařátů.
Ale nedostaneš!

SFINGA (*Smířlivě.*)

Jen si tu zůstaň, ale kopyto neobuješ,
nemysli, že si s námi zatancuješ,
u vás si jsi si s lidmi hrál jak s myší,
tady jsou jiné způsoby. Tebe zničí.

MEPHISTOPHELES

Bát se bestie jen proto, že slintá?
Na ni mi stačí zaručená flinta.

SFINGA

Poznali jsme, podvodníku, co jsi zač,
naš tanec je dravý, čistý,
sám si potom o samotě plač,
tobě se líbit nebude, buď si jistý.

(*Sirény se nad nimi rozezpívají.*)

MEPHISTOPHELES

Slyším skřehot papoušků.
Co že se ten houf tak náhle vyrojí?

SFINGA

To bylo zatím jen na zkoušku.
Plný zpěv sirén tě zcela odzbrojí.

SIRÉNY

Nebojte se, milí bratři,
hledáte v životě zlom?
Najde ho každý, kdo nás spatří
a zaslechne prvotní tón,
vysoký, jak se na sirény patří.

SFINGA (*Ironicky.*)

Už aby tu byly,
nezdají se, co mají síly,
Co je sametem potažené
skrývá drápy zatažené.
Popřej jim sluchu a ...

SIRÉNY

Co je zloba? Nemáme zdání.
Co známe, je pousmání.
Vždyť jsme mezi přáteli.
Na zemi, ve vodě divoké i klidné
siréna vždy zamávání vlídné
všem poutníkům udělí.

MEPHISTOPHELES

Tóny se proplétají jako hadi,
hrdla, struny, všechno ladí,
pěkně se ta hudba nese.
Však díky omezenému sluchu,
mě nanejvýš pošimrá v uchu.
Až k srdci se nedonese.

SFINGA

Ty že máš srdce? To tak!
Spíš scvrklý kožený vak
co pytlák pohodil v lese.

FAUST (*Přichází.*)

Mě se tu líbí, snad to není mámení,
v té pestrosti vidím dobré znamení,
správný poměr žen, zpěvu a vína.
A vůbec, co mi ten pohled tak připomíná?

(*Ukazuje na Sfingy.*)

V té situaci musel Oidipus být,

(*Ukazuje na Sirény.*)

Odyseus krčil se, když byl zbit,

(*Ukazuje na Sirény.*)

říše je znovu sjednocena,

(*Ukazuje na Pegasy.*)

zhojena duše, v boji rozpolcena.

Jak když poprvé jsem odběhl od maminky.
Silné vjemy to jsou, bohaté na vzpomínky.

MEPHISTOPHELES

Ted' bys chtěl k pořádku vésti,
ten dřív byl pro tě symbolem hrůz.
Pamatuj, že kde hledáš nejvyšší štěstí
tam často číhá největší hnus.

FAUST (*Ke Sfingám.*)

Přiznávám, slabý jsem v kolenou.
Nevíte některá, co je s Helenou?

SFINGA

Nepamatujem už vůbec váš věk,
poslední z nás zabil Herkules-rek;
možná Chiron by ti to řek.
V dnešní noc bude chtít přihlížet tanci,
jakmile se objeví, máš svojí šanci.

SIRÉNY

Jasně, otevřem ti nový svět,
zeptej se Odysea přeci,
určitě se zastaví na kus řeči.
Ten by ti mohl vyprávět.
A potom před cestou domů
ti naložíme tolik tónů,
že vystačí na celé šířé moře.

SFINGA

Nechceš-li opakovat jeho hoře,
nech se, jako on, raděj svázat.
Ne ke stěžni, rozumí se, ale naší radou.
Na Chirona ale nechoď s nějakou zradou,
chceš-li pravdu zvědět, musíš se slušně tázat.

(*Faust odejde.*)

MEPHISTOPHELES (*Vzteklý.*)

Co je to za svist, křídla ptačí?
Člověk je stěží sledovat stačí,
nahore, zas dolů letí ptáci lítí,
než flintu bys zamířil, už jsou pryč.

SFINGA

Rychlejší než střela, jen blesk letí líp,
nedostihne je ani Alcideův šíp.
Říkáme jim Stymphalidy.
Ale ublížit nám nemohou,
se zvědavým zobákem blány na nohou,
je se na nás chtějí podívat.
Proto nás začali křídli ovívat.

MEPHISTOPHELES (*Jakoby zastrašen.*)

Ale syčí tam ještě něco jiného ...

SFINGA

Ach tak, ještě tam vzadu
jsou hlavy lernaeských hadů,
odděleny od těla hydry, protivně domýšlivé.
Ale řekni, kdo ví, co se stane z nás.
Kšá, potvory, už přestává špás.
Co tu chcete, ať už jste pryč!
Mám na vás vytáhnout bič?
Odplazte se v klidu dolů,
pro změnu udělat radost tamtomu chóru.
Dívejte: lamy, šibalské děvy,
tlama se směje, pohled je levý,
praví jsou satyrové, každá jak děcko,
s kopytem na nohou si dovolí všecko.

MEPHISTOPHELES

A ty zůstáváš, najdu tě i pak?

SFINGA

Jistě. Ale teď leť a dělej, že jsi pták.
V Egyptě vědí, jak se udržet na trůně,
tisíce let, i v každé vteřině.
A tak i my, aniž měníme polohu,
řídíme běh slunce a noční oblohu,
radíme k míru, tu zas kdy je třeba tasit.
Stal už se už z toho takový obyčej.
Předvídáme záplavy, co mají lidé zasít,
a zásadně při tom neměníme obličej.

Na dolním Peneu, řeky obklopené nymfami.

PENEIOS

Vlň, se, vlň, mé rákosí,
vítr do něj tanec nanosí,
šumte břehy, travnatá údolí
orámovaná třaslavými topoly!
Stále, stále chtěl bych snít.
Ale ne! Probud' mě, blesku sivý,
hladinu rozčeřím jako divý,
teď chci čerstvý být, a bdít!

FAUST (*Jde k řece.*)

Rozumím-li dobře, musím věřit:
Hlasy, jakmile se začne šerit,
ke mě začnou promlouvat ze křoví.
Snad kde hledat mám mi napoví.
Musí vědět, že myslím jen na ni.
A nebo jen větévky mezi sebou žvaní?

NYMPHY (*K Faustovi.*)

Udělal jsi dobře:
pojď, prosím, tudy.
V chládku zahojí se

tvé zmožené údy.

Po čems toužil je tu:
užívej si klid.
Šeptat budu jenom,
ticho budeš mít.

FAUST

Ticho? Právě teď jsem v pozoru.
Jak mohu nebdít v neobyčejném prostoru,
po takových obrazech jsem vždy bažil.
Vzrušením jsem dětsky agilní.
Je to vzpomínka, nebo jen sen sterilní?
Chtěl jsem to, nebo snad i zažil?

Řeka si okázale hová
v bohatém vlnícím se křoví,
točí se sem i tam, přes oblý kamínek.
Z každé světové strany
přispívá do té živé vany
nějaký proud, nebo aspoň pramínek.

A záblesky dívčích očí,
dvakrát se na pláži smočí,
neb jsou vidět i ve vodním zrcadle.
Do chladné vody, aniž je někdo nutí,
skákají, perou se, a plavou s chutí,
koupil bych si lóži v takovém divadle.

Vím, mělo by mi víc než stačit
nechat své oči takto svačit,
ale myšlenky chodí cestou nerovnou.
Zelený úkryt oko spatří,
vysoko nad ním se větve bratří,
tak tyčet lze jen před královnou.

A teď plavkyně nejvíc zdatné,
nastupují labutě majestátné,
ze záhybů zátok sem plavou.
Pádlují rychle, ale tiše,
jakoby klidně, ne však v pýše,
letmo pozdravily vážnou hlavou.

Přec jedna, samec to bude,
plave divoce, zdá se, že je všude,
počíná si sebejistě,
nafouklé má peří,
vlny žene, jak hladinu čeří,
sní o jistém svatém místě ..

Ostatní rychle klouzají,
z cesty mu uhnout spěchají,
a všechny ve zmateném víru
kolotají mezi dívčími těly.
Ty už nevědí, co vlastně chtěly,
 pryč je po koupeli, i plážovém míru.

NYMPHY

Psst, sestry, přiložte své uši
na břehy říčního koryta.
Jestli se nepletu, v dálce buší
do cesty koní kopyta.

Poselství bude důležité dosti,
nehnali by se kvůli maličkosti.

FAUST

Urozený cestující sem spěje,
země se teď celá chvěje.
Všechny na koních vidím se nésti-
že bych měl takové štěstí?
- když je to tak,
rád budu věřit na zázrak.

První rytíř nechává zbytek vzadu,

odvážně, řekl bych, vysunuje bradu,
jako když je mu jeho krk krátký.
Teď již neberu ohledy v potaz:
Stůj, mám na Tebe dotaz,
Chirone, synu nevděčné matky...

CHIRON (*Kentaur.*)

Co je to za způsoby ...

FAUST

Promiň, že jsem Ti pod koně vlít.

CHIRON

Týká se to mé osoby?

FAUST

Vlastně bych si chtěl jen promluvit.

CHIRON

Tak se posad', ať Tě dobře slyším.
A kam by jsi chtěl? Přebrodíme řeku,
nebo půjdem břehem bližším?

FAUST (*Leze na něj.*)

Kam chceš. A do smrti díky, můj reku.
Mnoho jsem o Tobě slyšel už,
jsi hrdina, pedagog, a slavný muž.
Učil jsi Argonauty správně kotvu hodit,
potom básníky jejich verše hbitě plodit.

CHIRON

Chraň nás chvály a všeho zlého!
Sám Pallas se jako mentor neprosadil.
Nakonec si každý jede podle svého,
jako by ho do školy nikdo neposadil.

FAUST

A také znáš kdejakou trávu a pažitku,
i nenápadný kořínek je Ti k užítku,
nemocné uzdravíš, rány zahojíš celé,
vím, že objímám také léčitele.

CHIRON

No, rytíři možná pomohu,
vidím-li ho zraněného ležet na mezi.
Ale často osud přenechám, když už nemohu,
babám kořenářkám, a nakonec i knězi.

FAUST

Skutečně velkým umíš být stále,
pravý muž si nelibuje v chvále,
ostatním ukazuje skrovnost den po dni.
Dělá, jako by mu byli rovni...

CHIRON

Znáš slova, po kterých lidé roztají,
vnutíš se knížeti stejně jako lokaji..

FAUST

Prosím, poděl se o svou zkušenost:
u skutečných velikánů byl jsi host,
ty nejšlechetnějších sledoval jsi skutky,
poznal's přitom úspěchy i smutky.
Pověz, když by ses hodnotit snažil,
koho by sis z nich nejvíce vážil?

CHIRON

Každý Argonaut statečný
byl aspoň v něčem obzváš' báječný,
vynikal specifickou vlastností,
u většiny lidí vzácností.

Synům Dioovým nosilo vítězství
jejich mládí, krása, a pevné přátelství.

Boreům rozhodnost a rychlá akce
měnily nepřátele ve vyplašené vrabce.

To zas Jáson, každá žena ho chtěla mít,
sázel na rozum, chytrost, a potřeboval klid.

Decentní a jemný Orfeus ukázal sílu
teprve když mohl rozeznít svoji lyru.

Bystrozraký Lynceus ve dne nebo v noci
skalisky bravurně proplouval bez pomoci...

Rozličně je třeba na problémy jít,
každého, kdo něco umí, na palubu vzít ..

FAUST

A co mi řekneš o Herkulovi s jeho svaly?

CHIRON

Ach, ten už je pro mě příliš v dáli.
Neviděl jsem Phoeba, jak na obloze plyne,
nebo Herma, stranícího i zlodějům a kočím.
Poznal jsem ale zas mnohé jiné,
bohy i příběhy skryté lidským očím.

Vem si třeba mladého krále,
bratr ho měl ve své moci,
sličný vzor pro panny stále,
však nemohly se ho domoci.

Druhého takového Gea nezrodí,
a přece nedosáhne na Olympský plamen,
nezáleží, kolik toho nachodí,
všude narazí na bezcitný kámen.

FAUST

Tvé vyprávění by chtělo svázat v kůži,
po ránu předčítat ve školách denně.
Mluvil jsi pěkně o nejkrásnějším muži,
ale co takhle něco o nejkrásnější ženě?

CHIRON

Aha .. ženská krása je často na povrchu,
jak když se člověk na obraz dívá.
Jen takovou rád posuzuji svrchu,
která je i uvnitř čistá a živá.
Pravá krása rozsuzuje nepokoje,
nezištná něha nejvíc odzbrojuje.
Vem si třeba Helenu, jak jsem ji nesl ...

FAUST

Tys ji nes?

CHIRON

Stejně, jako Tebe jsem ji musel zvednout.

FAUST

Jak ona sedím! V kolenou bych klesl,
kdybych mohl, musel bych si štěstím sednout.

CHIRON

Tahala mě za vlas,
jako Ty ..

FAUST

Byl to jen špás ..
ale nedočkavostí už horečku mám,
pod kůží svalů chvění,
proč si ji nes a kam?

CHIRON

Na to je jednoduché vysvětlení.
Blíženci, hrdinové století,
osvobodili svou sestřičku ze zajetí.
Té ale byl ten proces krátký,
pomstít se, rozběhla se zpátky.
A už zase měla na mále,
její běh skončil v Eleuském močále.
Bratří se tam prodírají, já se plácám, hrabu ..
Už jsem myslel, že si bahna lokla,
když se její ruka mé hřívý dotkla.
A jedem, jakoby nestalo se nic
- jak přirozená. Mládí, mládí, co chceš víc ...

FAUST

Osmnáct?

CHIRON

Nicméně nezapomeň, že věk věčně jarní
je jen nadsázka literární.
Tak je to s mytologickou ženou.
Básníci ji kdykoliv přikrášlí pěnou,
nikdy nezestárne, pohybuje se v letu,
její apetit se má stále k světu.
Mladá unesená, i osvobozená zas,
poezii neváže žádný čas.

FAUST

Tak je to správné, tak to má být,
tak si ji mohl sám Achilles vzít,
na Feře, zcela mimo čas a osud,
vznikla láska, která trvá dosud.

A nezasloužím i já, ve svém roztoužení,
svého jediného přání naplnění?
Je to obraz věčný, bohům rovný,
lásky hodný, veliký, skrovný.

Já ji viděl, jako Ty, také jednou,
tu vzrušující bytost, krásnou a jedinečnou.
Život už nemá cenu dále drobit.
Jen na jednom záleží. Musím ji dobýt!

CHIRON

Cizinče, lidský cit prokazuješ ryzí,
však vzato po pravdě, rozum Ti mizí.
Přesto máš ale šťastný den,
každý rok na okamžik jen
zastavím se u Manto. Třeba na snídani.
Dcera Aeskulapa nám věnuje pousmání.

Chudinka, neměla to snadné,
otec zachránil ji, když byla zcela na dně,
všichni mysleli, že nadobro zvadne.

K mé nejmilejší ze Sibylina cechu
si oba dojdeme pro útěchu,
nepitvoří se, místo předstíraných tajů
tě vyléčí kombinací bylinných čajů.

FAUST

Nepotřebuji léčit se ze zbláznění,
alespoň ně víc, než všichni lidé na zemi.

CHIRON

Už tam budem - nepřipravuj tělo znavené
o ušlechtilou sílu léčivého pramene!

FAUST

Tam-kde? Tak rychle to nepoberu.
Kam jsme se dobrodili v tom teskném šeru?

CHIRON

Řecko a Řím tu měřily síly,
napravo Peneos, nalevo Olymp bílý.
Tak velká říše - teď písek tu je,
králové jsou pryč, a občan triumfuje.
Přesto - nahoře, koukni tam -
se v měsíčním světle leskne věčný chrám.

MANTO (*Uvnitř, sní.*)

Na dlažbě zvoní
kopyta koní,
tak vchází polobozi.

CHIRON

Tak, tak,
viděli nás už mnozí.

MANTO (*Vzbouzí se.*)

Dobře, žes' navštívil známou svoji..

CHIRON

No když už tu ten tvůj hrad stojí ..

MANTO

Stále se touláš, žádná únava?

CHIRON

A Manto, stále v koutě postává,
jakoby svázaná lasem?

MANTO

Však čekám, tísněná jsem jen časem..
a koho to vezeš?

CHIRON

Ta divoká noc,
ho rozvášnila tak moc,
že Helenu, ten blázen,
chce si přivést k sobě, na Zem.
A nejradší hned, jedním rázem;
jak nám to pěkně souzní.

MANTO

Mám ráda, kdo o nemožném blouzní.

(*Chiron odletí daleko.*)

Slyš, blouznivče, štěstí zvony,
vstup do říše Persephony,
Vyžbrebtám Ti tajný kód,
pro lásku Ti přijde vhod,
stejně jako kdysi Orfeovi na Olympském svahu ..
Tak už jdi, a projev sám nějakou snahu !

Akt 2 Scéna 4. Na horním Peneu

SIRÉNY

Polož se do Peneových peřejí,
plácej se v nich jen tak hravě,

chvíli zase plavej dravě,
nikdy se nebudeš cítit svěžeji.

Chceš-li trochu špásu mít
a ve své duši zhojit hoří
spolu s námi spěchej k moři.
Bez vody se nedá žít!

(Zemětřesení.)

Slyšíte, sestry, chvění?
Voda se hrozivě pění,
obrovská vlna se vrací,
břeh mizí, stromy se kácí,
pojd'te raděj odsud pryč.
Reka se změnila v bič.

Pospěšte si, milí hosté,
hladina nebezpečně roste,
divadlo pozorujte z dále,
kde se vlnky už jen líně válí,
kde stříbro Luny se odráží
předivo mlh v poklidu proráží.

Tam je svobodně a bezpečně.
Tak už vyražme konečně!
Tady zem duní a zkázu nese.
Pod povrchem se to něco třese.

SEISMOS (Bručí a třese se v podzemí.)

Vždy, když se našinec protáhne,
svaly a šlachy trochu natáhne,
neví, co na povrchu zasáhne.
Nic neodolá síle zdola.

SFINGA

Skutečně mocný třas,
písek se sype, voda pění zas,
poutník všechny bohy vzývá,
země se mu pod nohama kývá,
ale marně k nebi volá.

To my se nebojíme,
oheň z pekla ustojíme,
a praskne-li snad klenba v nebi,
řekneme jen: Že by?

Onen stařík, dávno šedivý,
nebyl kdysi vůbec lenivý,
z vln se rozhodl Delos zvednout,
aby si měli turisté kde sednout.

Lopata se zvedá a padá,
musel si při tom zničit záda,
vlny spoutány jsou hrází,
na zemi začne klíčit mlázi.
Vidím jak přidává pár oblázků,
aby se mohl vydat na procházku.

Na jeho práci skonanou,
planinu strží protkanou,
z vrcholu obdivně se dívá
kolosální Karyatida.

Na co myslí Sfinga maně,
usazená v kamenné vaně?
Možná se uvnitř i směje.
Ne, zemětřesení s ní neochvěje.

SEISMOS

To, že se na mě láteří,
ještě není zápor jasný.
Samozřejmě, Seismos občas udeří.
Ale jak jinak by byl Svět tak krásný?

Kde by se vzaly hory pro bohy,
tyčící se v majestátní modři,
a k čemu by bylo oblohy,
kdyby si v řekách nehráli bobří?

U vědomí své odpovědnosti,
a ne hnán nějakým nízkým chtíčem,
spolu s Titány, ve vznešené společnosti,
jsem házel s Pelionem a Ossou jako s míčem.

Potili jsme se, i trochu hráli,
hlavně nečekali žádné díky,
když jsme osamocenému Parnasu-králi
stvořili důstojné společníky.

Appolon sám využil ten um,
s Múzami obsadil pahorky hbité,
také Jupiter mohl mít svůj trůn,
jen díky mé seizmické aktivitě.

Tak i teď, možná jsem naivní,
z hlubin chci uvolnit své síly
a přivést obyvatelstvo pasivní
k novému poznání a pili.

SFINGA

Hmm, katastrofy, na to jsme zvyklí,
tu spadne strom, tam celá ves,
kde jiní budují, ničema piklí,
tí pole ořou, on zapálí les.

Jen se těš na zeměřesení příští,
trhej rokle, skály o skály tříšti.
Sfingy nikdy neztratí svoji tvář,
a na stejném místě je najdeš zas.

PEGAS

Kámen praská, ledy tají,
přes prasklinky prosvítají
zlaté pruty, deset, stokrát
- braňme ten poklad!

SBOR MRAVENCŮ

Aby ho tak ještě
vzali nějací obři,
pospěšte, běžte,
prckové dobří!

I tu škvíru,
kde proniká světlo denní,
nenech v míru,
každý drobeček se cení.

Pozorností nešetří,
projdí rychle kouty,
skály v závětví,
i skované v proutí.

Prokažte pili,
zlato sem dejte,
pak budeme v cíli.
Kamení si nevímejte.

PEGAS

Zlato uložte sem, na hromadu,
sám se ujmu strážního úřadu,
spíš než trezoru věřit,
mé drápy ho budou střežit.

PYGMEJOVÉ

Určitě se na kopání té rudy
nacházíme na správném místě.
Přišli jsme, nevíme kudy,
odkud jsme, nevíme jistě.

Aby nám štěstí dala
hodí se každá země.
Tam, kde se otevírá skála,
Pygmej drží kladivo pevně.

Trpaslík i s trpaslicí
se vždy čile k práci mají,
po dni, týdnů, po měsíci,
šťastni jsou jak ptáci v ráji.

Zde nás slunce nejlíp hřeje,
seshora nás šimrá jemně,
protože nám úspěch přeje,
tak i naše matka Země.

DAKTYL (*Malý kovář.*)

Ó moudrá noci,
víš, mi pomoci,
obři se valí,
maličkosti vidí malí.

STARŠÍ TRPASLÍK

Pospíšet, seřadit,
k pochodu vyrazit!
Napnout síly
a rychle k cíli.

I v míru se nelení,
leští se brnění,
štíty, a zbraně,
a pak se zavelí: na ně!

Horník to ví,
kde najít kovy,
jak na ně poví.

A ty, Daktyle,
netvař se unyle,
velká i malinká
sbírej polínka.

Zavolej dřevaře,
ať vezmou trakaře,
špalky jako halíře
srovná do milíře,
nahradí havíře.

GENERALISIMUS

Dejte mi šíp
a hned je mi líp!
Zastřelím ptáka,
u břehu kdáká,
v rákosí hnízdí,
rybník mi hyzdí.

Pro případ nesnází
hodně mám kluků
v svém novém pluku.
Na povel vyrazí.

DAKTYLOVÉ

Moc se moc nebavíme,
železo vyrábíme
pro vaše řetězy.
Nevládne peníze,
v nebezpečném žití
musíme být hbití.

IBYKOVI JEŘÁBI

Z pozemského mlácení
jde smrtelné mrazení,
smutek, děs i rozpaky
cítíme až nad mraky,

život skončil, zbylo hoře,
krví se už barví moře.
Jaké zrůdy jsou to, kteří
si z volavky upnou peří
na ty svoje duté helmy.
Tlusté, krátkonohé šelmy!
Kamarádi z naší skupiny,
vynořte se z mořské hlubiny,
přispěchejte rovnou zdola,
naše pomsta sem vás volá.
Nešetřete námahy ani potu
v boji proti ničemnému šrotu.

(Křehotají, pak zmiznou.)

MEPHISTOPHELES *(Na louce.)*

S čarodějnicemi ze severu bych klidně cvičil,
ale tady s cizími duchy bych si jen nervy ničil.
I kámen zvyknutý je ve své zemi,
v jiné hlíně nebude spokojený.

Panímáma si doma hospodaří,
a pantátovi se při tom dobře daří,
i když občas dusno je a vše to.
Přesto po tisíc let funguje to.

Ale tady? Kudy vede správná stezka?
Země se tu chvěje a skála prská.
Chci jen najít, kde ten potůček pramení
a do cesty se mi nasype hromada kamení,
příroda je tu, jen aby mě zabila.
Kdyby tu ta drzá Sfinga nebyla,
asi bych to dobrodružství vzdal.
... no tak jo, jdeme dál.

Všechno se vznáší, hýbe, blýská,
pojďme se podívat zblízka,
ale opatrně! Důležité je smůlu nechytit,
nekrást, kde se dá rozum pochytit.

LAMIE *(Vede Mephistophela za nimi.)*

Rychle, rychleji,
proběhni alejí,
pomalu přeci,
zastav na kus řeči.

Legrace veliká
starého hříšníka
učiti hřešit.
Než půjde zpátky
dostane kapky,
čeká na odměnu,
svoji proměnu,
vždyť čekal na ni,
jak na smilování.

Už jde k nám,
není co řešit,
může si za to sám.

MEPHISTOPHELES *(Stojí nehnutě.)*

Ubohý to tvor, jež podlehl vábení.
Již Adam se chytil, a léku tu furt není.
Jak zmoudřet? Stárnout umí každý strýc.
A tos' myslel, že nemůžeš bláznit víc!
Není takových druhých osidel.
Laciných: stáhnutý pas, a trochu líčidel.
Co patu má, od nich neuslyšíš.
Stejně! Jak na ně kápneš, už to nerozcvičíš.
Pochopit dá se to, ale vyvarovat?
Ještě než písknou, začneš poskakovat.

LAMIE (*Zamýšlí se.*)

Už se chytil, váhá, pomalu se vleče,
rychle k němu, ať zas neuteče.

MEPHISTOPHELES (*Vykročí kupředu.*)

Pojďme, ale mějme se na pozoru,
kdyby se nám to příliš líbilo.
Být ďáblem by bylo na potvoru,
kdyby na světě čarodějnic nebylo.

LAMIE (*Vděčně.*)

Jsme kruhy okolo oblázků,
ať se pro jednu z nás rozhodne,
obklopme ho a získejme pro lásku.

MEPHISTOPHELES

V pokojíčku ženy
jak ve vodě je mi,
utopím se ještě toho dne.

EMPÚSA (*Démon, vyleze dopředu.*)

Vypadám jen, že si hovím,
a přitom lovím, lovím ...

LAMIE

Ještě ta! Zábavu nám kazí,
kam přijde, tam ve vzduchu mrazí.

EMPÚSA (*K Mephistovi.*)

Vidím, že jsi můj muž,
kopyto máš na noze už,
dovol, ať Empúsa, tetička,
pozdraví svého bratříčka.

MEPHISTOPHELES

Řekl bych, prázdno a pusto tu bude,
ale vidím, že našinec je všude.
Lidi poznám, jak v románu přečteném,
stejní jsou blízko i v kraji vzdáleném.

EMPÚSA

S ničím nepáru se vcelku,
s proměnou v ovci a nebo ve včelku,
ale Tebe, něco mi říká,
uctím nejlépe v kůži oslíka.

MEPHISTOPHELES

Vím, že pro vás větší přednosti není
než být s vámi nějak spřízněný.
Těžko bych ale před oslem zjihnul,
tomuto zvířeti bych se raději vyhnul.

LAMIE

Jsou to potvůrky, pořád kvákají,
na čisté nejraděj jedem kydají,
váza krásná, socha vrchol vkusu,
když ony přijdou, vidí kopky trusu.

MEPHISTOPHELES

Vůbec, všechny zdejší tetky
rády kujou slizké plotky,
jejich úsměv a ve tváři důleček
je jen chameleónův obleček.

LAMIE

Rizika samozřejmě rozvaž,
přec, když už tu jsi, se nám odvaž,
trochu legrace přece nebolí.
Co je pár oplzlých řečí?
Jsi špatný světák se svojí křečí,
kup si aspoň los do tomboly.
Děvčata, přivítejte hosta podle obyčeje,
sundejte pomalu masky z obličejů,
ať už se pod nima skrývá cokoliv.

MEPHISTOPHELES

Začněme touhle krasavicí

(Chytne ji.)

br, je jak postižená úplavicí.

(Chytne jinou.)

A tahle .. že jsem se vůbec díval ..

LAMIE

Děláš, jako bys lepší míval ..

MEPHISTOPHELES

U té malé bych chtěl loupit,
ale zdá se, že se nedá koupit,
už vyklouzla. Vida, lišku!

A líbí se mi i ta dlouhá
- vlastně ne, to byla mýlka pouhá,
vždyť má hlavu jako šišku.

Jak z toho ven? Ještě tlustá.
Špek však není z mého gusta;
ovšem pro někoho je to chlouba,
v orientu, byť by zas smlouvali,
by pár velbloudů za ní vydali ..
Ale já ne, je dutá jak houba.

LAMIE

A teď, když bál už mizí,
stříhněme si tanec hmyzí,
podle dalšího místního zvyku.
Můry, mouchy, párek netopýrů,
rozdmyčejte stovky vírů,
cizí čaroděj dá vám plno díků.

MEPHISTOPHELES *(Klátí se.)*

Hmm, moc moudra tady nepoberu,
ale snad se z toho neztratím; jako na severu
vládnou tu přízraci vyjevení,
lid i básníci jsou dávno otrávení,
nevěsty si šlapou na vlečky,
kde kdo předvádí tanečky,
a když krásku dosleduji až k oknu,
raději bych, aby tam závěs byl.
Asi se z toho zcvoknu,
jestli to bude trvat ještě dýl.

(Ztratil se mezi skalami.)

A vůbec, kde jsem, jak se dostanu ven?
Byla tu cesta, teď je kolem jen černá zem,
vypadalo to na pohodlnou procházku,
teď přede mnou stojí hora z oblázků,
krok nahoru, a dva sklouznu po stráni,
uvidím ještě sfingu, která mě ochrání?

Trošku moc jsem se naparoval,
a teď jsem to postupně dopracoval;
přemohly mě čarodějné rejdy,
uvíznul jsem v hromadě nějaké kejdy.

OREA (*Nymfa z hor, vystoupí ze skály.*)

Směle vstupte do mého areálu,
hora je stará, z poctivého materiálu,
v pohoří Pindu mám skálu krásnou,
turisté nad její šíří žasnou.
Když se Pompeius chystal do války,
stála tu, stejně jako když prchal zpátky.
Hory přitahují svou stálostí
a zbavují světských malostí;
když jsi v nich, problém je malý,
navíc není tu, protože je v dáli.

MEPHISTOPHELES

Však ctím tvoji skálu bílou
nadanou neproniknutelnou silou,
na ni světlo, které Luna pouští
nepronikne přes dubové houští...
ale co to, tu větev musel někdo ohnout,
přece jsem něco viděl pohnout!
A pak budoucnost předvídat zkus,
vždyť je to náš Homunculus!
Kam kráčíš, kamaráde?

HOMUNCULUS

Ale, potloukám se vlastně všade,
chtěl jsem co nejvíce věci poznat,
ale co svět mi nabídl k mání
když už musím skrovně doznat,
zatím nesplňuje očekávání.

Snad to také patří k zrání,
ale vše zatratit, to by byla škoda,
už vím, kdo mě zachrání: příroda!
Asi každému filosofovi dojde,
že bez pozemských znalostí pojde,
každopádně doufám skrovně,
že oporou budou i pro mě.

MEPHISTOPHELES

Největší oporou Ti bude vlastní rameno.
Jako filosof tam nejvíc patříš,
kde přízraky živé spatříš,
kde Tvé umění a chuť tě nutí
nové věci dělat s chutí.
Kdo nechybuje, okno k moudrosti má zamčeno.
Šplhat-li chceš, vědění je ti prostřeno.

HOMUNCULUS

Dobrá rada platí stále.

MEPHISTOPHELES

Nu tak kupředu, uvidíme, co bude dále.

(*Odejdou.*)

ANAXAGORAS (*K Thalovi.*)

Jsi neuvěřitelně zarputilý.
Nechci už diskutovat ani chvíli.

THALES

Větrem nech lelky honit v dáli,
jen vlna se nebojí tuhé skály.

ANAXAGORAS

Jen z ohně mohla ta skála vstáti.

THALES

Ale původně voda je života máti.

HUMUNCULUS (*Mezi nimi.*)

Nechte mě tu chvíli stát,
jak vzniknul jsem, bych věděl rád.

ANAXAGORAS

Thales, začínám věřit pomalu,
že vytvořit jsi schopen horu z močálu.

THALES

Aby se v přírodě začlo něco dít
nemusí hromy práskat, blesky bít,
malou rybičku, jako pohoří,
sama od sebe lehce vytvoří.

ANAXAGORAS

Ale zrovna tahle rokle
vznikla protržením zemského kotle,
a v následující mžik
z lávy ztuhnul tenhle pík.

THALES

Hele, už nad tím rukou mávni.
Ta hora tu je, a to je přece hlavní.
S každým nesmyslem, co napadá tě,
zavádíš veřejnost na špagátě.

ANAXAGORAS

A z hory se mravenci roní,
stanou se s nich Myrmidóni,
sem tam si i Pygmej postaví domeček,
co obyvatel, to mrňavý paleček.

(*K Homunkulovi.*)

Velkých věcí zcela prost
zažiješ nudu a omezenost.
Jen nespokojíš-li se s málem,
udělám Tě tu mocným králem.

HOMUNCULUS

A co radí můj Thales ....

THALES

To je prosté, tak to chodí,
malý malé věci plodí,
a s velkými i malý roste.
Představ si hejno havranů,
když objeví se nad zámkem po ránu,
s ostrými zobáky a černým peřím.
Co poslouží k snídani havranu světa znalého?
Že to bude spíše něco malého,
tomu skálopevně věřím.

Zabiješ jednoho, k čemu to slouží?
Zbytek o to víc po pomstě touží,
zahrádka růží změní se v loviště,
kde rostly brambory, tam je teď bojiště,
marné jsou Pygmejům ostrá slova,
každický skutek už ovládá zloba,
na co je teď skřítkům meč?
Daktyla opouští jeho víra,

k úkrytu poslouží mu kdejaká díra,
hejno se připravuje na konečnou zteč.

ANAXAGORAS (*Po chvílce zamyšlení.*)

Byť doposud jsem velebil hlubiny,
teď musím vzývat nebeské výšiny:
Vás volám, nikdy nestárnoucí,
jasné majáky nehasnoucí,
ve jménu svého lidu:
trojjediná Diano, Lúno, Hekaté!
Tvá hrud' je široká, ve vši počestnosti,
síla nezměrná, v zdánlivé netečnosti,
to nestvoří stavebník jediný,
když otevřeš sopky hlubiny.

(*Odmka.*)

Cítím už chvění?
Moje stesky
snad přivolaly blesky
a narušily přirozené dění?
Větší než stopatrový dům
je bohyně masivní trůn,
oslepuje ohněm, ohromuje tíží,
na míle slyšet je, že se blíží.
Stůj, stůj, magická moci,
zachovej moře i zemi v této noci.
Odpusť, že proradné thesálské ženy
úctu nemají k pevné zemi,
že muži jsou nejvíc lítí,
když právě nemají nic k pití ..
Světelný štít se pomalu krátí,
až zcela se v dýmu ztratí,
prskot jisker, prskot stromů
pod palbou lávy, hřměním hromů,
odpusť červu mdlého rozumu,
že nedržel se dále od trůnu ..

(*Zhroutí se.*)

THALES

Kde jiný jen nepřítomně civí,
ten muž vidí věci, až se člověk diví.
Někdy bych chtěl těm bláznivínám věřit.
Ale pojďme, začíná se šepít,
jen Luna svítí, jistě
se jí líbí na tak hezkém místě.

HOMUNCULUS

Hora, kde měli Pygmejové klícky,
byla dřív kulatá, teď je do špičky,
síla větší, než koňů tisíce,
ta skála snad spadla z měsíce,
aniž se kohokoliv ptala,
životy přátel i nepřátel vzala.
Ale obdivuji tu moc,
která o sebe skály tříští,
tvořivá síla v tuto noc
stvoří krásná pohoří příští.

THALES

V klidu buďte, tvorové lidí,
byla to jenom teorie.
Přec lépe spí ten, kdo se trochu kryje.
A teď poběžme se veselit k moři,
tam si nás váží, hostům se dvoří.

(*Odejdou.*)

MEPHISTOPHELES (*Leze na druhé straně.*)

Zatím vidím jenom trápení,
zábradlí z kořenů, schody z kamení,
a, abych už vůbec nežil v míru,
dýchám tu nějakou páru; .. i když síru
tu bych uměl .. ale musím být klidný,
Řekové jsou národ nanejvýš vlídný.
Zvědavý jsem, až mi srdce puká,
čím dmýchají plamen, a pekelná muka.

DRYAS (*Vodní nymfa.*)

Každý je mudrcem na své pavlači,
ale v cizině Ti Tvá moudra nestačí.
Vyzbrojen jen domácími taji
nevíš, jak kráčet v posvátném háji.

MEPHISTOPHELES

Nezáleží, co ti ve světě daj,
to co jsi opustil, jen to je ráj.
Ale naděje nejsou zmařeny.
Co je tam v té dřevě, jaká to záře?

DRYAS

Myslíš asi Phorkyady-stařeny.
Jdi k nim, ale střež se jejich tváře.

MEPHISTOPHELES

Zkusím to ... ale jde to ztuha,
držet si svůj pohled zpříma,
byť na lecos zvyklý, polévá mě zima,
ošklivější je jedna víc než druhá.

Tam, kde jsi, nemůžeš už býti?
Možná, že ještě rád tam budeš žít,
než pohled na tu to trojnádhru ..

Snad čekal bych ji u vrátnice pekla,
"dobrý den" by z okna řekla,
ale tady, v zemi krás a ladu?
Inu, každé vpředu má i vzadu..
Teď všimly si mě, netopýři, vzdychají,
upří a krysí nosy, člověčinu čichají..

PHORKYADA

Půjč mi oko, sestro, ať uvidí,
kdo navštívil nás z dobrých lidí ..

MEPHISTOPHELES

Vážené dámy, není větší sklizně
než pobýti v záři vaší přízně.
Vím, říkáte si: Ten nám není známý.
O znalost světa se podělím s vámi.
Mohl jsem se před Ops i Rheou sklonit,
slyšel jsem žezla starých bohů zvonit,
viděl sudičky i Chaos osud tkát;
ale nechtěl bych vám příliš času brát,
nebo snad žvaněním vás popudit teprve.
Takové veličiny jako vy vidím poprvé.

PHORKYADY

Nu, nemluví tak hloupě přec.

MEPHISTOPHELES

Teda vlastně mi vrtá hlavou jedna věc:
Proč vás básníci tak málo opěvují?

Juno, Palas, Venuše - verši jen poletují..
Samozřejmě, malíři a sochaři se trochu snaží,
ale že pisálkové po hodnotách tak málo baží..

PHORKYADY

Ponořeny v samotě noci zcela
jsme na to já tři nikdy nemyslela ..

MEPHISTOPHELES

Inu, jak také můžete být doceněny,
v koutě, kam nezaběhne ani pes usliněný.
To na jiných místech se na to jinak hledí,
krása a kumšt na trůně spolu sedí,
pokrok kupředu rychleji žene síla,
rodí se hrdinové, i z mramoru díla,
tam ...

PHORKYÁDY

Ticho už, nech nás v klidu!
Umenší snad tvé řeči naši bídu?
V noci narozeny, nic než tma pro nás není.
Proč toužit a zbytečně hledat světlo denní?

MEPHISTOPHELES

Oblékat vás nechci do moderní vesty,
vzhůru do světa jsou i jiné cesty.
Jedno oko a jeden zub vlastní vaše trojice,
mimochodem, do mytologie to pasuje velice,
jak doma dvojice zůstane vám,
o třetí, tedy obraz, bych se postaral sám,
bylo by to hned ...

JEDNA

Co myslíte? Vypadá to snadné...

DRUHÁ

Zkusit se to může, ale zub a oko žádné!

MEPHISTOPHELES

Ó neúplnosti, zas aby svět celičkový
viděl dort bez té nejlepší třešničky..

JEDNA

Ale, no tak, dej sem očičko,
a ukaž také zoubek mlsný,
mnohému frajeru tak, sestřičko,
jistě brzo vejdeš ve sny.

MEPHISTOPHELES

Tak, teď je to dokonalé..

PHORKYADY

Díky tobě, a ne malé!

MEPHISTOPHELES (*Jako Phorkyada.*)

Poctěn jsem, že to smím,
oblíbený Chaosův syn.

PHORKYADY

A my, jeho dcery krásné

MEPHISTOPHELES

Proč lidem se nelíbíte, jeden žasne

PHORKYADY

Na nové trojici už nenajde nikdo chloupky,

dvě oči máme, a dva zoubky.

MEPHISTOPHELES

Do očí si ten obraz musím vysekat,
abych moh čerty v díře pekelné vylekat.

(Odejde.)

Akt 2 Scéna 5. Skalnaté zátoky Egejského moře

(Měsíc nad obzorem.)

SIRÉNY *(Leží na útesu, hrají na loutnu a zpívají.)*

U potměšilé mořské pěny
podivuhodné thesálské ženy
stojí: řekni si, se kterou
by sis chtěl zkusit, se svou citerou,
zazpívat písničku. Některou
určitě omámí to množství vzruchů
vždy přítomné v mořském vzduchu
a vlny, vlny, vlny ...

Lůny svít je ti k službám,
osude, buď přízniv našim tužbám!

NEREIDY A TRITONI *(Z hlubin.)*

Duňte nahlas, ostré tóny,
rozvibrujte mořské dómy,
lid z hlubin porozumí vám spíš!

Z jícnu šedé smršti
vzhůru unikneme dešti,
libý zpěv nás vábí výš.

Jak sluší nám to na zemi,
Nereidy zlatými řetězy zdobeny,
každá chce vypadat hezky,
ukazuje drahokamy a lesklé přezky.

To všechno je vaše dílo
démoni našeho zálivu,
že se neparujeme v odlivu,
že je nám tu tak milo.

SIRÉNY

Život ve vodě nemá chyby,
mezi korály se míhají rybky,
vše pulzuje bez pozemských bolů.

Že i uprostřed mořských stád
vládne soulad a řád
poznáte, když se ponoříte dolů.

NEREIDY A TRITONI

Nikdo z členů naší tlupy
není přece takhle tupý.
Bratři, setry, půjdeme!

Než se svázat mokrou vestou,
vydáme se vlastní cestou,
nejsme ryby studené.

(Odplavou.)

SIRÉNY

Odlétají! Vida ptáky,
míří si na Samothraki,
vědějí to pramene.

Co že na ostrově slyší,
v Kabeirovské říši?

Tam jsou naši bozi. Výjimeční.
Sami se plodí, a jsou zbyteční,

napájení z bezedného vemene.
Zůstaňte si ve své pýše,
a ty, Lúno, posviť z výše.
Jenže už čas noční není,
děsí nás teď světlo denní.

THALES (*Na břehu, S Homunculem.*)

Teď jdeme k Nereově chýši,
blízko jsme tak, že nás slyší,
tvrdá a umíněná je ta hlava,
když nekritizuje, tak nadává,
jakoby celý lidský druh
byl hniječím listí puch.

Však po chvíli vidí hosti,
že vyzná se i v budoucnosti,
srdce, sám říká, má z kamene,
však dobré věci vždy pomohl.

HOMUNCULUS

Tož investujme trochu skla a plamene,
jinak bych zvědavostí usnout nemohl.

NEREUS (*Bůh moře.*)

Mé ucho, řekni mi, co tyto zvuky značí?
Snad hlasy lidí, kteří mi tak srdce tlačí?
Bohům, myslí si to plémě, je rovno,
a přitom sami neumějí ani skromno!

Dlouho se marně se svou bradou
snažím přispět aspoň radou,
však pohlédnu-li do dob minulých,
je mi k vzteku. K breku, neřku-li.

THALES

A přece, mudrci, si Tě váží,
každý ví, o co se Nereus snaží,
porad', dej mým plamenům rád.
Byť téměř člověk jsem, poslechnu rád.

NEREUS

Aha, tak rada. A jakpak ta u lidí platí?
Ovšem: donesu moudré slovo k uchu,
ale pak – vždycky se po cestě něco zhatí,
lidé se chovají, jako by neměli sluchu.

Paridovi jsem sloužil otcovskou radou,
že jeho chťič k cizí ženě stane se mu zradou.
Jisté zkáze mohl zabránit on jediný.

Věrně sděloval jsem mu své vidiny:
Rudé slunce zapadá v tetelícím vzduchu
plného těžkého, mrtvolného puchu.
Ta jeho touha se pro pošetilost bít
pronikne navěky do kronik i školních tříd.

Musel si říkat: Co s báchorkami pošetilce?
Touhu svou následoval, a skončil už po chvílce.
A s ním i jeho věrní kamarádi;
nu což, havrani na Pineu se najedí rádi.

Nebo Odyseus, ušetřil by trampoty
být lépe připraven na Istitovu Kirké, kruté Kyklopy.
„Musíš pomalu, myslí nejdřív, synu.“
A k čemu byla snaha? Chtěl dobrodružství, psinu,
ještě, že nakonec nějaká vlna, či dobrá víla,
ho milosrdně na břeh vyplavila.

THALES

Moudrého člověka musí ta blbost mučit.
Ale není našim posláním stále zkoušet učit?
Jeden špetka díky vysoce převáží

zástupy volů, jež si rady neváží.
Nic důležitějšího tu přece není
než mladý člověk dychtící po vědění.

NEREUS

Tvé humorné historky nejsou špatné,
bohužel, v práci jsou mi málo platné.

A teď, v rámci věčné nebeské koridy
dámy moře zavolal jsem, Koridy.
Ani na Olympu, palubě hoření,
nenajdeš tak jemná stvoření.
Vodní draky, Neptunovy koně,
aby nemeškaly jsem poslal pro ně.

A ta nejkřehčí a přece pevná,
úsměv cudný, však krása zjevná,
je rozvázná Galatek. Hluk ji neruší.
V kočáru z mušlí, jak tenkrát Venuši,
ji přivezli zjednat mír na zemi
Kyperské, místo té namyšlené Athény.

Lid Paphoský, jakmile dokázala svůj um,
jí rád předal žezlo, palác a trůn,
jen závidět lze takovému národu,
kde vládce je moudrý a šíří pohodu.

No nic, musíš až k Proteovi v dáli,
zeptat se, kdo jsi, a jak být dokonalý.

(Zmizne do moře.)

THALES

Tak tady nepořídíme nic,
a divil bych se, že u Protea víc.
Jen bude zírat, a když už pustí moudro zlaté,
jednu věc vysvětlí, a dvě další zmate.
Hledat radu u úřednické vesty,
jsme zkusili; teď zkusme jiné cesty!

(Odejdou.)

SIRÉNY *(Nahoře na skále.)*

Co zas uprostřed té širé louže
po vlnkách tak hbitě klouže?
Vzorně jsou napjaty plachty
na ráhnech vaší rychlé jachty;
pěkně se vyjímáte na ní,
pánové a mořské paní,
nechte i nás ve svém jasu,
více budem mítí uší i hlasů.

NEREIDY A TRITONI

Vše, co se chce plavit,
se musí přitom dobře bavit,
dobře je v slané vaně
želvě, ba i mořské panně,
a cestovatelé mnozí
jsou často úctyhodní bozi.

SIRÉNY

Byli by malí,
ale moc jim dali.
Mír všem stavitelům,
lidstva spasitelům.

NEREIDY A TRITONI

Třeba dnes v noci,
Kabirové, bozi moci,
si trochu užít jedou.

I Neptuna mají sebou.

SIRÉNY

Však nejsme žádní paraziti,
každá loď může naraziti,
než stane se něco vážného,
z posádky zachráníme každého.

NEREIDY A TRITONI

Tři stačili jsme vzít,
ten čtvrtý nechtěl jít,
řikal jenom: dík,
já sám, jsem úředník.

SIRÉNY

Občas si bůh protřelý
ze druhého vystřelí.
Sranda je nám vhod,
chraň se vlastních škod!

NEREIDY A TRITONI

Vlastně sedm jich bylo.
Snad se něco neztratilo?

NEREIDY A TRITONI

Zeptejte se na Olympu, vyšší moci,
my nemáme pravomoci.
Možná i osmý někde strádá,
byť ho nikdo nepostrádá.

Dali by nám přízeň,
až nektarem uhasí žízeň
a vymyslí, s kým se spojit.
Chtějí stále výše
štváni ve své pýše
tam, kam nelze dojít.

SIRÉNY

K slunci se umíme tulit,
očima koulet, třeba i bulit,
když hodí se, dary nosit,
nám vyplatí se pěkně prosit.

NEREIDY A TRITONI

Jak k naší proslulosti patří,
zahajujeme slavnost!

SIRÉNY

Hrdinové všehomíra,
celý svět teď na vás zírá,
chce vidět, jak se správně zdobí,
zlaté rouno jak se loví,
pro Kariby,

(Celá sbor opakuje.)

zlaté rouno se loví,
pro nás ...

(Nereidy a Tritoni ustoupí.)

HOMUNCULUS

Každá je dutá jako džbán,
příšerky se srocují v davu,
jak na ně narazí moudrý pán
tak si o ně rozbije hlavu.

THALES

To je na umění zvrácené:
reznutím jen získává na ceně.

PROTEUS (*Nepovšimnut.*)

Tajemství divadla mám přečteno:
čím bláznivější, tím více ceněno.

THALES

.. aa, Protee, kde jsi?

PROTEUS (*Nejasno kde, jako břichomluvec.*)

Přece tady...

THALES

No jo, jen si mě ber do parády.
Ale jako kamarád Ti říkám jistě:
mluvíš špatně, a na nesprávném místě.

PROTEUS (*Dělá, že je daleko.*)

Haha..

THALES (*Tiše k Homunkulovi.*)

A teď náš host. Odbýt ho by byla chyba,
zvědavý je jako dravá ryba,
stále víc věcí se mu daří,
plamen mládí z něho září.

HOMUNCULUS

Jen trochu světla, nenech se másti,
abych si nezničil citlivé části.

PROTEUS (*Jako velká želva.*)

Ale záře je to příjemná ...

THALES (*Skovává Homunkula.*)

O záři se zas tak moc nejedná,
abys porozuměl, sestup trochu níž,
více uvidíš, když půjdeš blíž,
v podobě naší, s lidskou chůzí
více poznáš, jak žijí druzí.

PROTEUS (*Zas v pravé podobě.*)

Vidím, že dnes žádná kouzla nejsou dost tajená ..

THALES

Měnit podoby je přece Tvoje doména ...

(*Odkrývá Homuncula.*)

PROTEUS (*Ohromeně.*)

Ještě nikdy jsem neviděl svítícího skřítku!

THALES

Žádá o rady, a mysl jeho je břitká.
Vědět, jak přišel na svět, by ses lekl,
aspoň podle toho, co mi řekl.
Co mu schází na zručnosti a rychlosti
bohatě vyváží duševní schopnosti;
přec tělo má ze skla, špatně se nosí,
jak stát se víc člověkem, o radu prosí.

PROTEUS

Hmm, kdo ví, jak ses na svět vloudil,
ale kdo jsem já, abych tě soudil...

THALES (*Šeptem.*)

Také, když to rozeberu kriticky,
vypadá poněkud hermafroditicky.

PROTEUS

Toho bych se stěží bál,
jak přišel, tak se zase pošle dál.
Ale zpět ke tvému plánu:
doporučuji obrátit se k oceánu.
Tam malé začne vznikat z mála,
zdá se, jen k naší radosti,
ale bezvýznamnost se jenom zdála,
brzy vzniknou dokonalé bytosti.

HOMUNCULUS

Mořský vzduch voní tak sladce,
připomíná mi páry ve zkumavce.

PROTEUS

Ale ovšem, mladý muži.
Ale teprv vrstvy dolejší,
kde se kapky rosy srážejí na kůži,
tvou duši opravdu zkonejší.
Pohleď, ten oblak připomíná ptáka,
nad pěnou nás k sobě láká,
nuž pojďme ...

THALES

Jdu s vámi...

HOMUNCULUS

Ten krok trojitou sílu dá mi ...

Akt 2 Scéna 6. *Démoni na Rhodu.*

(Mořští démoni na mořských konících a dracích.)

CHÓR DÉMONŮ

Neptune, trojzubec si nech vyladit,
vzpurné vlny s ním můžeš uhladit,
mraky se naplní a budou hřmít,
ovšem, že jen když budeš chtít,
vyvoláš vlny, sivá je pěna slizká,
bouře je klikatými blesky tříská,
to když Tě vztek vykloní z roviny.

Od klidu tu jsou mořské hlubiny,
pohlí zlobu, udržují řád,
nakonec každý dýchá volně a rád.

SIRÉNY

Vám, děti Heliovy,
ať jasný a dlouhý je den nový,
přejeme všem, jimž Luna vládne,
noci čerstvé, v nichž se mládne.

CHÓR

Tak krásnou bohyni nenajdem druhou,
skvící se na trůně podpíraném duhou.
Radí se tam s Rhodem, vznešení,
kdy poskytnou Panu slyšení.

Věčný Pan, co zahájí den,
stačí, když brvu nadzvedne jen,
horám, polím, mořím i vodám se daří,
líbí se bohům, krásné jsou, září,
ostrov bez mlhy, poutník si je jistý,
paprsky ho vedou, a vzduch je čistý.

Tam také stojí naše domky,
mladí i staří nevědomky
nastolí na zemi božský řád
když vykopou základ domu, založí sad.

PROTEUS

Nech je básnit, nech je tvořit,
nechci jejich mýty bořit.
Mrtvé věci jsou tak krásné.
Plánují se, staví, stkví se.
Že lidé vzory potřebují, dávno ví se,
že šťastnější jsou se sny, je jasné.
Bez pomíjivých cílů zbývá jen strach,
pro božský obraz napneme píli.
Však sotva nás dovede k cíli,
koloběh věcí změni ho v prach.
Stavba chrámů, knihy, orání
- pozemské věci jsou jenom nimrání.
Pro mě život znamenají vlny,
moře jich budou na věčnost plny.

(Změni se na delfína.)

PROTEŮV DELFÍN

Doufám, že pohodlně sedíš.
Z výletu na mém hřbetu
odvykneš pozemskému světu,
lásku k oceánu po mě zdědíš.

THALES

Pusťme ze řetězu puzení
poznat záhadu stvoření,
bude to hrůza, bude to špás.
Podle věčných vládneš norem
proměněných do tisíců forem,
na všechno máš stále čas.

PROTEUS

Vklouzni do mokrého království,
dovoleno je tu jakékoliv bláznovství,
hraní kuželek, i pozpátku klus.
Střez se ale šplhat výše
jako člověk ve své pýše,
s bezstarostností budeš mít šlus.

THALES

Být člověkem není špatné,
když charakter má, a plece zdatné.

PROTEUS *(K Thalidovi.)*

Za takového se věru nemusíš stydět.
Zbývá jen jedině: někde ho vidět.
Vím dobře, jak se ho snažíš najít,
ani pár set let nedalo ti tu chuť zajít.

SIRÉNY *(Na skalnatém útesu.)*

Měsíc má věnec z bílých květů.
Ne, jsou to holubi v plné síle.
Proto tak silné světlo je tu,
jejich perutě září tak bíle.
Přiletěli díky Paphodu,
veselý roj ptačí,
zvěstovat světu pohodu,
váš úsměv úspěch značí.

NEREUS *(Jde k Thalovi.)*

Vysvětlujte prchlivé preludy,
ale je to jen vaše mínění,
my, duchové, to vidíme jinudy,
tohle je to měsíčné stínění:

Holuby, dobře, ale jsou tu,
jen jako doprovod, který
osvětlí projížďku mé dcery.
Slétli se proto ze všech koutů.

THALES

Tak jako mnozí by ušli
míle, uvidět ji v jejím hnízdě,
poklonit se její lodi z mušlí,
a účastnit se s ní v jízdě.

HADOJEDI (*Lidé z Itálie a Severní Afriky.*)

Ve vyhaslých kyperských sopkách,
daleko od boha moří
a krajů, kde Seismos boží,
kde vzduch se nehýbe v hrobkách,
svědkyních pradávných hrůz,
tam nerušení šeptáním múz
skrýváme Kyperský vůz.

Když nočních šumů vzduch je pln
vyvedem ho hradbou vln;
viditelný pro duchy jen
veze tu nejvzácnější dceru.

Létacích stvoření se bojíme velice,
nemáme rádi okřídlené lvi ani orlice,
natož pak kříž a měsíce půli,
jejich pýchu a nezkrotnou zvůli,
nahore spolu střídavě vládnou,
potají pak vymýšlí léčku zrádnou,
města a osení v oběť jim padnou.

No nic, my ji uchráníme,
nejmilejší hrdinku převážíme.

SIRÉNY

Tak to je, kočár lehce klouže
a jako vlnami v kruhu
okolo kamene uprostřed louže
je obklopen hejnem roztodivných druhů.

Nuž, podívejte se, čiperné Nereidy,
i ty Fraune, divoče úslužný,
co Hadojedi provozují za rejdy.
Přiveďte Galateenu, obraz to matky záslužný.

Vědoma si božské ceny
a svojí nesmrtelnosti,
příklad pro pozemské ženy,
a jejich samozřejmě statečnosti.

DORIDY (*Prohánějící se na delfínech.*)

Půjč nám, Luno, svoje stíny,
každý palouk je dnes bílý,
každý muž je trochu jiný,
při tvé záři je víc milý.

(*K Nereu.*)

Chlapce jsme zachránily
před zuby plamennými,
na mechové lože uložily
mezi loukami rozkvetlými.
Teď polibky nám musí platit,
vždyť vše mohli bez nás ztratit,
hrdiny byli statečnými.

NEREUS

To podobá se veřejným pracem,
být zachráněn, a současně ztracen...

DORIDY

Neříkej, dědo, že ti vadí
kdo touhu po rozkoši budí,
dopřej nám naše věčné mládí,
hlavu si ohřej na naší hrudi.

NEREUS

To, že těšíte se z kořisti
pravda nakonec být může,
ale stěží vám někdo zajistí,
že navěky získáte muže.
Vlny jsou šplouchavé a vratké,
schopny změnit jedním rázem
lásku jen v zalíbení krátké
a posadit vás zpátky na zem.

DORIDY

Statečný chlapče, jsi nám drahý,
ale musíme teď jít jinudy.
Nekonečná věrnost se rozplynula záhy,
jiné nám dali bohové osudy.

PLAVČÍCI

S vámi je každý den nedělí,
tělo není nikdy znavené,
lépe jsme se ještě nikdy neměli,
a lépe se mít ani nechceme.

...

NEREUS

Moje dceruško ..

GALATEE

Jsem šťastná, že můžu jet ..
... podívej, delfíní hřbet!

NEREUS

Souhlasím, souhlasím,
krouží a poskakují radostí,
beze všech úskoků a starostí,
v takovém okamžiku prohlásím:
pohled na jeden delfíní skok
mě bude těšit celičký rok.

THALES

Zdar! Na novost!
Té radosti nemám nikdy dost.
Vše čisté, ryzí a krásné
má původ ve vodě jasné.
Vodo, díky za tvoji věčnou vládu.
Oceáne, díky Tvému pevnému řádu!

Bez oblaků, Tebou vyslaných,
nebylo by lesů potoky protkaných,
mlýnů, říčními proudy pohnaných,
jezerních hlubin, kameny vystlaných,
a k čemu byly by planiny a velehor píky
bez daru života? Tobě za něj díky!

OZVĚNA

Tobě patří za štěstí mé díky.

NEREUS

Kdopak hravě dovádí
na obzoru v pozadí.
Svoji hravost stádo
dokazuje rádo
skoky dlouhými.

Hlavní objekt na moři
je Galatin trůn lastuří.
Tam, kde delfíni si hráli,
stkví se jako hvězda jasná.
Naznačuje, jak je krásná,
byť stále ještě v dáli.
Bojím se až, že oko zraní mi
odrazy paprsků jasnými.

HOMUNCULUS

V čerstvé vláze
je mi nekonečně blaze
a nacházím novou sílu.

PROTEUS

Nepolevuj ve své snaze,
nemožného strhni hráze,
své svaly připrav k dílu.

NEREUS

Jaképak nové překvapení
se skrývá uprostřed chumelení?
Galatin perleťový trůn to osvětlí krátce.
Sněží tu silně, pak zase něžně a sladce,
milenců to připomíná smíření a války.

THALES

To je Homunculus, přichází z dálky
a symptomy mužské touhy sebou nosí.
Připomínají tisícíhlavé hejno vosí.
Na hladké mušli se jeho naděje zboří,
byť dosud blýská a hrdě hoří.

SIRÉNY

Vlny, poslové zázraků,
co naznačujete vzpínáním do mraků?
Tak tělo lidské je neposedné,
když nese touhu na konci dne,
jak oheň přítom zaplame,
když si to Amorův šíp zamane.

V moři ukotveny, větrem rozlobeny,
blesky zapáleny, nikdy uhašeny.

Zdráva buď vodo, zdráv buď ohni.
Užívejme života po měsíci, po dni ...

VŠICHNI

Ahoj vzduchu, vánku,
i jeskyně, kam uléháš k spánku.
Slávu ať vesmírem šíří
věčné elementy čtyři.

Akt 3 Scéna 1. Před palácem krále Menelaa, Sparta.

(Helena se sborem zajatých žen, Panthalis je vede.)

HELENA

Tak to vidíš, Heleno, oslavovaná i pomlouvaná,
stojíš na stejném břehu, odkud's vyplula.
Ještě opilá hřmotem bitvy,

útrapami, které jsi zažila cestou
z Frigického bojiště Poseidonovým královstvím.

Poznávám, zátoky, kde jsem hledala mušle.

Dopřejme radosti králi Menealovi
a všem statečným bojovníkům.

Mě nejvíc těší vidět náš dům,
který můj otec znovu postavil,
na svahu Paladia,
kde jsem se škádlila se sestrou Klytimestrou,
ale i s Kastorem, a také s Poluxem.
Okolí zdobí spartské město.

Buďte zdraví dveře!

Pohostinně jste se otevřely,
v ústrety králi Menealovi,
který ze mě udělal ženu.

Otevřete se mi znovu, ať splním
věrnost, kterou jsem králi povinována.
Pusťte mě dovnitř, a všechno zůstane za mnou,
náhody, šrámy, omyly.

Kdysi jsem lehkovážně překročila práh,
a při cestě do chrámu k motlitbám
jsem se stala lupem Frigických zlodějů.
Stalo se toho opravdu hodně,
ale ještě víc toho lidé rozesli,
tak rádi mluví, až se ze všeho stane pohádka.

CHÓR

Neopovrhuj, ušlechtilá paní,
dobrem, které Tě potkalo!
Byl Ti dán velký dar,
pověst o Tvé kráse sama letí světem.
O Tvém jméně se pějí písně,
lidé z něj čerpají hrdost,
bojovníci před bitvou svou sílu,
a chlapcům dává Tvá krása chuť do života.

HELENA

Dost! Mému choti mě přivezli,
přivedli mě do jeho města.
Ale co se mnou zamýšlí?
Přicházím jako královna? Jako žena?
Jako oběť jeho trpké bolesti,
jako symbol porážky pro trpící Řeky?

Byla jsem dobytá. Ale jsem také zajata?
Slávu a osud nám určují nesmrtelní.
Dobře vyrovnaný špalír obdivovatelů
pochmurně stojící u cesty až k bráně
mi vhání do hlavy smíšené pocity.

Vždyť zatím se na mě manžel stěží podíval,
natož abych slyšela slova povzbuzení,
ani když vypadal unaveně, nesesádal ke mně.

Až teprve zobák lodi
zvědavě nakoukl do hlubokého zálivu,
promluvil, jakoby ponouknut od bohů:
Zde vysadím své válečníky,
k nástupu na břeh v řadách.
Ty ale pokračuj dále, kde začínají
požehnané úrodné břehy Euroty,
koně se protáhnou vlhkými lučinami,
až narazíš na malebné údolí
kde Lakedeimon sám hospodařil
na úrodném poli lemovaném horami.

Vstup do panské pevnosti,
vyhledej sloužící, které jsem tam zanechal,
včetně moudré staré pastýřky.
Ukáže Ti bohaté poklady,

které jsme zanechali s Tvým otcem,
zvětšovali jsme je ve válkách i v míru.

Všechno shledáš zcela v pořádku,
vždyť to je hlavní právo rytíře, vše věrně
ve svém domě po návratu zase přivítat,
na stejném místě, kde to opustil,
Přece nenecháme válku měnit naše životy.

CHÓR

Pohled na pohádkový poklad
posiluje oči, vzdymá hrud',
pozlacený řetěz, lesk koruny.
To tě uklidňuje, dává bezpečí.
Ale vztáhni po nich ruku,
a válka tu bude coby dup.

Pohled' na krásu v bitvě,
zlato proti perlám proti drahým kamenům.

HELENA

A tak pokračovala řeč vládce:
"Uvidíš, že vše shledáš v pořádku.
Pak bude čas vzít obětní trojnožku,
také nádoby, jak se k obětování sluší,
abychom naplnili svatou povinnost.

Připrav mísy, také poháry na stůl,
jen ta nejčistší voda ze svatého pramene
musí být ve vysokých džbánech. Suché dřevo
narovnáno opodál, připraveno k zapálení.
Samozřejmě, ostrý nůž nesmí chybět.
Nakonec, dále si už poradíš sama."

Tak chtěl, abych zabíjela, ale nikdy
ani šeptem nenaznačil, co obětovat,
čím že chce uctít honoraci na Olympu.

Možná bych měla, ale nepřemýšlela jsem,
přenechala jsem to bohům,
nechají dokončit to, co se jim líbí,
nehledě na to, jestli to lidé považují za dobré
nebo špatné; na nás smrtelnících nezáleží.

Už se zvedla těžká sekera
nad šjíj obětovaného zvířete, skloněnou k zemi
ale oběť nebyla vykonána, zabránila tomu
vůle nepřítele, nebo snad bohů.

CHÓR

Co má se stát, ničím neošidíš,
jdi zpříma, královno,
hlavu vzhůru!

Dobré i zlé kříží
nečekaně cesty lidí.
I když se ohlásí, nevěříme.
Viděli jsme, jak hoří Trója
- smrt v přímém přenosu -
a stejně tak stojíme teď
s Tebou, Tobě k službám,
ostatně, proč svítí slunce,
proč země odkrývá poklady,
když ne nám pro štěstí?

HELENA

Budiž! Co mi také zbývá,
než přímo vejít do královského domu.
Dlouho mi scházel, toužila jsme po něm.
A teď když najednou mi stojí před očima
mě nohy jen pomalu nesou po schodech,
které jsem jako malá tak ráda přeskakovala.

CHÓR

Sestřičky, zapomeňte
na vaše těžkosti,
bolesti odložte stranou;
nyní se podělte o štěstí,
štěstí Heleny,
která se trochu pozdě
vrací do rodného hnízda,
přesto jde pevně
a s očekáváním.

Děkujte věčným,
milostivým bohům,
kteří ji dovedli domů.

Kdo nabyl svobody
vznáší se jak na peří,
 pryč jsou doby,
kdy zajatec marně
a žádostivě ohmatával zdi
okolo svého vězení.

Bůh ji pomohl,
bůh dále,
a z ruin Iliady
ji přenesl zpátky k nám,
do staronového
otcova domu;
může vzpomínat
na všechny tajnosti,
radosti i bolesti
ranného dětství.

PANTHALIS

Opusťme nyní šťastnou notu písně
a pohleďme ke křídům dveří!

Sestry, vidíte také? Nevrací kroky královny
zase řád, který nám chyběl?

Královno, co by se Tě mohlo
na chodbách Tvého domu, místo přivítání,
jiného potkat? Nezakrývej váhání,
vidím vrásku na Tvém čele,
bojuješ s překvapením a hrdým vzdorem.

HELENA (*Ve zmatku nechá dveře otevřené.*)

Dceru Dia nepostihuje obyčejná bázeň,
a lehké pohlazení ruky nešťestí jí nepohne.

Leč hrůza ze samého lůna noci,
měnící se a z prvopočátku pramenící,
jako ohnivé mraky vyvržené z jícnu hory,
ta zastaví i srdce hrdiny.

Ta na mě dýchla, když Stygické příšery
mi ukázaly cestu do domu, kde jsem tak ráda
překračovala práh, po kterém jsem toužila,
který jsem si tak dlouho představovala v odloučení.

Ale nezaváhám! Pusťte mě z temnot,
mocnosti, nezáleží co jste a co chcete,
sama v rozjímání najdu sílu,
a teplo domácího krbu uvítá ženu stejně jako pána.

ZPĚVAČKA V CHÓRU

Pohleď na své služebnice, šlechtná paní,
stojí při Tobě, ať se děje cokoliv.

HELENA

Co uvidím, jen na své oči spatřím,
až tajuplná noc zase spolkne
zpátky všechny obavy a stíny.

Ale když to chcete vědět, poslouchejte:

Když jsem vstoupila dovnitř,
abych se radovala z králova domu,
zarazilo mě mrazivé ticho.

Žádné kroky, skřípot, nebo šelest
každodenního shonu se nenesly k uchu,
neviděla jsem služky ni kuchtičky,
které by příchozího s úsměvem zdravily.

Ale jak jsem se přiblížila k ohništi,
v záři zbytků uhlíků v krbu jsem viděla
na bobku sedět zahalenou ženu.
Nezdálo se, že by spala, ale ani že byla při vědomí.

Řekla jsem jí, ať se zvedne,
neboť jsem myslela, že je to služka.
Možná se ulévá, když pán není doma.
Ale ona stále seděla netečně shrbená.

Konečně se její pravice pohnula,
zdá se, že mě od krbu odhání.
Plna zloby se odvracím a běžím
vzhůru po schodech k věži Thalamu,
náležitě honosnou neb skrývá pokladnici.

Tu se stal zázrak,
snad z podlahy se zvednul
štíhlý, vysoký, krvavě-zahalený v oparu
jakýsi nápis, snad mě ona očarovala.
Chci to slovo ve vzduchu přečíst,
ale marně, písmena se přeskupují v postavy,
a mezi nimi je i ona. Odvažuje se na světlo,
Zde jsme my páni, dokud král nepřijde.
Ty šedé přízraky přemůže až ušlechtilý Phöbus
a pošle je zpět do pekla.

(Phorkye se objeví na prahu.)

CHÓR

Mnoho jsem toho už prožila, byť se mi
ještě kadeře mladě krouť po spáncích!
Mnoho špatného jsem viděla,
vřavu bitvy, noc Iliovu
po jeho pádu.

V oblacích prachu a dunění
běžících válečníků slyším bohy
hrozivě volat, nesvornost, zradu,
neúprosné hlasy rezonují v poli,
proti zdi.

Ano, ještě stojí zdi Iliady.
Ale již je cítit žár ohně
přeskakující od souseda k sousedu,
šíří se do stran
s praskotem jako bouře
nad nočním městem.

Na úprku vidím kouř a cítím žár,
snad v jazycích plamenů
za přihlížení rozzlobených bohů
křičí bájně postavy,
obři, svíjící se
ve světle ohně.

Ale vidím to opravdu?
Není to výplod mého ducha
uštknutého strachem?
Jak to odlišit?
Ale že je to něco strašného,
to vidím zcela jistě.

Ověřila bych si to sama,
kdyby mě od nebezpečí
neodháněl můj strach.

Která z dcer Phorke

vlastně jsi?
Ano, právě s nimi
bych tě srovnala.

Možná jsi ta nešťastnice
s jedním okem a jedním zubem,
musíte si je vyměňovat
jako housky v krámě.

Odvážíš se, ošklivosti,
místo obvyklé krásy,
se znalému oku
Phöbiovu ukázat?

Jen se neboj a jdi,
vždyť on se nikdy nehněvá,
v jeho světlých očích
se nikdy nemihne stín.

Zato my smrtelníci
jsme přepadeni zármutkem
vidouce neštěstí;
máme rádi krásu,
a proto jsme věčně zarmouceni.

Když už ses k nám odvážila,
poslouchej tedy
lítost a nářek,
tak mluvíme my, proklatci,
boží nás stvořili k obrazu svému.

PHORKYE (*Přestrojený Mephistopheles.*)

O co starší je ta pravda o to víc platí:
zdrženlivost a krása se nikdy za ruce nedrží,
když sledují zelené cesty na Zemi.

V obou je hluboko zakořeněna nenávisť,
a pokaždé, když se potkají,
jedna druhé nastaví záda.

Pak zas rychle přidají do kroku,
zdrženlivost smutně, krása vyzývavě,
dokud je Orkus neobestře tmou podsvětí,
nebo je stáří předčasně nezkrotí.

Vidím vás, odvážlivce z ciziny,
plni energie, jak hejno krkavců,
letící přímo nad našimi hlavami
v dlouhém mraku. Šustot křídel
přiměje poutníka podívat se vzhůru,
až se na chvíli se zastaví. Pak však jde dál,
neb každý sleduje svůj cíl. Tak je to i s námi.

Kdo jste? Snad divé děvy Maenejské,
nebo drží opilci, že se roztahujete v královském paláci?
Jste stádo psů, místo na měsíc
vyjete na paní, které tento dům patří.
Nestydíte se vy, jejichž pohlaví mi uniká?
Sběř zrozená z válečného marasmu bitev!
Když se vyčerpá voják i měšťák,
zbyde jim jen touha po krvi.
Jak vás vidím v houfu, vidím hejno sarančat
vznášejících se nad zeleným polem.
Zničí co vzešlo z cizího potu. Jen
z nudy, sem tam si zobnou,
něco zboří, něco rozvrátí. Zmizte!

HELENA

To je ale právo paní domu,
kárat služebnictvo, a chválit, když je příležitost.
Když to dělá jiný, zdá se mi,
porušuje právo hostitelky.

Nakonec, byla jsem spokojená s podporou,
kterou mi poskytovali v době našeho
vzestupu i pádu, zvláště poté,

kdy ve strastech trpké porážky
jsme si byli povzbuzením jen my navzájem.

Myslím, že to od našich mohu čekat i teď.
Pán se neptá, kdo jsi, ale jak sloužíš.
Proto zmlkni, a přestaň s urážkami.
Možná, že byl zatím dům tvůj
a pak ti patřila i péče sloužících;
teď ale přichází jeho paní; odejdi tedy
ať tě místo odměny nečeká trest.

PHORKYE

Hrozit služebnictvu je svaté právo,
které si žena našeho, z boží vůle, pána,
zasloužila dlouhým moudrým vládnutím.
Takže dobře, paní, když ses nechala poznat,
znovu usedni na místo královny a hospodyně,
probud' dlouho spící otěže, vládni,
rozhoduj o pokladu, a potažmo o nás.

Přesto, chraň mě, už kvůli mému věku,
před tímto davem; vedle tvojí labutí krásy
je to hejno vypelichaných slepic.

VEDOUCÍ CHÓRU

Jak odporně vypadá ohyzdnost vedle krásy.

PHORKYE

Jak hloupě vedle rozumu blbost.

(Členové sboru odpovídají postupně.)

SBORISTKA 1

Mluv o otci Erebovi, s matkou tmou podsvětí vládnou.

PHORKYE

A o Skylle, také příbuzné.

SBORISTKA 2

V tvém rodokmenu se najde leccos.

PHORKYE

Jako Orkus, to je tvoje parta.

SBORISTKA 3

Všichni pozemšťané jsou ti příliš mladí.

PHORKYE

Kamarád Teiresiás, smilní se starci.

SBORISTKA 4

Macecha Orionu byla tvoje prateta.

PHORKYE

Harpie, mám dojem, tě krmili ve špíně.

SBORISTKA 5

Čím vlastně sytíš tak okázalou vychrtlost?

PHORKYE

Asi ne tou krví, po které lačníš.

SBORISTKA 5

Leda mrtvolami, ty chutnají nejlíp.

VEDOUCÍ CHÓRU

Vycpu si tě jako ptáka.

PHORKYE

A co napíšeme na jmenovku?

HELENA

Nepolévá mě vztek, ale smutek:
nechte už těch vašich zuřivých hádek!
Není nad větší škodu pro vládce,
než když se jeho sloužící tajně škorpí.

Jako ozvěna jeho příkazu
se nevrátí rychle vykonaný skutek.
Ne, slovo bloudí v zapomnění, vyšumí,
a pomoci se nikdo nedočká.

A hlavně: Děsíte mě,
a vyvoláváte duchy minulosti.
Strháváte mě do temnot podsvětí,
cítím se jak v hrobě a ne ve svém domě.
Jsem vůbec při vědomí? Blázním?
Co jsem to prožila, budu moci ještě žít?
Trauma smrti a vypleněných měst se vrací.
Nech holky ječet, ale ty, nejstarší,
vypadáš rozumně, pomoz mi!

PHORKYE

Kdo si dlouhá léta dopřává vícero potěšení,
nakonec zjistí, že pravého štěstí nedosáhnul.
Na druhé straně, tys měla jen jeden cíl,
život byl pro tebe jen láska a touha,
každý pařez jsi zapálila červeným plamenem,
už Theseus se pro tebe mohl zbláznit.
Však to byl také kousek, silný jak Herakles.

HELENA

Spíš štíhlý kozlík; unesl mě
a držel v Aphidově hradě v Attice.

PHORKYE

Naštěstí tě Kastor a Pollux brzo osvobodili,
a zůstalas' volná pro zástupy hrdinů.

HELENA

S nostalgií vzpomínám, že trvalou přízeň
dosáhnul jen Patrokles, miláček bohů.

PHORKYE

Jenže otec pro tebe vybral Menelaa,
statečného kapitána a dobrého hospodáře.

HELENA

A ten zplodil dceru. Vyplnil tak objednávku,
kterou u jeho manželství říše očekávala.

PHORKYE

U Kréty, právě když daleko statečně bojoval,
a byla's sama, přišel někdo přitažlivý ..

HELENA

K čemu je připomínat mi slaměné vdovství,
postupně se měnící ve zničující samotu ..

PHORKYE

O co já? Po oné cestě se ze svobodné Krétanky
stala už na věčnost otrokyně.

HELENA

Jako hospodyně tě tu zanechal,
dal ti důvěru, hrad, správu dovedně získaného jmění..

PHORKYE

... které jsi opustila, upínajíc se k Iliadě,
místu nepopsatelných rozkoší a tužeb.

HELENA

Nepřipomínej jen radosti! Měly v sobě
nekonečné utrpení, tížící srdce i hlavu.

PHORKYE

No říká se lecos, žeš' měla něco rozehráno
v Iliadě stejně jako v Egyptě..

HELENA

Kdybich se aspoň z půlky znala tak,
jako mě znají moji pomlouvači.

PHORKYE

Ale v tom mají pravdu:
zpoza stínů pádil Achilles rovnou k tobě,
nehledě na všechna protiventství Osudu.

HELENA

Byla jsem pro něj... idol,
byl to sen, nejsou na to slova,
teď mizím a budu idolem sama sobě..

(Klesá do rukou sboru.)

CHÓR

Zmlkni, už, zmlkni,
špehu a vyzvědačko!
Co asi tak mohou vyvanou
ta jednozubá ústa a zkřivené rty,
nenasytné a nestoudného hrdlo.

Zlo, líbivě zabaleno,
vzteklý vlk pod kůží beránčí,
děsí daleko víc než vyť
tříhlavého psa.

Ustrašeně stojíš a trneš:
Kdy to bude? Jakou to zas
zlomyslnost vyplodí
ta zákeřná obluda?

Místo abys poskytla útěchu
aspoň v podobě milých slov
na všem co se stalo
nacházíš víc zla než dobra.

Pošpiníš stejně tak
kouzlo přítomného okamžiku
jako nesměle probleskující
naděje v budoucnosti.

MLČ! MLČ už!
Ať duše královny,
již připravena k úniku,
má ještě chvíli klid.
Je to bytost nejpozoruhodnější
na které kdy spočinul paprsek denní.

(Helena přijde k sobě, zase stojí uprostřed.)

PHORKYE

Dnes slunce vkročilo do dne skrz oponu mraků,
poslední opar se rozplynul a jen ono samo vládne.
Zálibně vidíš, jak se svět rozvíjí jako poupě.
Myslíte, že jsem zlá, ale já dobře vím, co je krása.

HELENA

Musím se vypořádat ze stínů, které mě oklamaly,
najít znovu svůj klid, odpočinek pro své tělo.
Nakonec, královna se musí vzchopit, stejně jako každý,
čelit všem nástrahám a překvapením.

PHORKYE

Nyní stojíš ve své velikosti i kráse,
řekni, naznač svá přání. Co přikazuješ?

HELENA

Ať napraviš své povážlivé selhání.
Pospěš připravit oběť, jak mi král přikázal.

PHORKYE

Všechno je připraveno, obětní mísa, deska, sekera,
kadidlo a místo k modlitbám. Čekáme na oběť.

HELENA

Ale král ji neurčil ..

PHORKYE

Ó bože, jaké neštěstí!

HELENA

Co to zase meleš?

PHORKYE

Protože myslel Tebe!

HELENA

Mě....

PHORKYE

A ty ostatní ..

CHÓR

Naříkejme a plačme!

PHORKYE

Zahyneš sekerou.

HELENA

Strašné pomyšlení ... já ubohá.

PHORKYE

Myslím, že se už nedá nic dělat.

CHÓR

Ach! A my? Co bude s námi?

PHORKYE

Umírá důstojnou smrtí.
No, na balkóně pod štítem střechy
se už jako drozdi tlačí čumilové.

(Helena a chór stojí ohromeně a znepokojivě.)

PHORKYE

Ó přízrakové! Jaká to podívaná pro vás.
Den nemáte rádi, ale lidé, stejné potvory jako vy,
se sním jen neradi a vyděšeně loučí;
nevzdají se dobrovolně svitu slunce.
Nikoho neprosí, a nikdo je nezachrání,
vědí, co je čeká, nechtějí, ale musí.
Ale dost, už jsi ztracena! Do práce!

(Tleskne, ve dveřích se objeví trpaslík, a vyplňuje její příkazy.)

Pohyb, ty nevzhledný kulatý chumle,
prokutálej se tu, k ničení je tu dost,
polní oltář, modlitební koberec,
sekera, blyštící se na stole,
džbán s vodou je naplněn, bude čím
umýt odporné krvavé stopy.
V prachu se stkví to místo,
kde oběť poklekne s královskou hrdostí,
zapotácí se hlava, už samotná,
ještě trochu hrdá, a přece už pohřbená.

HLAVNÍ SBÓRISTKA

Královna stojí zkrúšená v ústraní;
děvčata vadnou rychle jako čerstvě pokosená tráva.
Já ale dostojím své povinnosti,
a požádám tě, ty nejstarší z nejstarších. o radu.
Mnoho znáš, víme, že jsi rozumná,
byť to hejno se za tebou táhne jako ovce.
Řekni, kde vidíš možnou záchranu.

PHORKYE

To je jednoduché: vše záleží na královně.
Ať se nevzdá, to jí řekni,
rozhodnost potřebuje tak jak nikdy.

CHÓR

Ty, sudičko nejváženější, moudrá Sibylo,
nech už ležet předivo osudu, a daruj nám dnešní den,
svrbí nás nohy, chtějí se vznášet, tančit,
každíčký kousek těla je prodchnut chvěním lásky,
těší se, až spočine na milované hrudi.

HELENA

Nech si své strachy! Cítím bolest, ale ne bázeň.
Tak jako tak, budu vděčná za radu.
Kdo je moudrý a rozvážný, vidí východisko tam,
kde jiný beznaděj. Mluv a svěř se.

CHÓR

Mluv a svěř se rychle: jak utečeme strastem,
slizkým smyčkám, dusící nás jako laciné šperky
omotané okolo krku. Zlou předtuchu máme, my ubozí,
zahyneme, zadusí nás. Jen ty, Rhea, bohyně
a matka bohů, se můžeš smilovat.

PHORKYE

Rychle to nejde. Musíte dost trpělivosti,
abych vám mohla vysvětlit všechny podrobnosti.

CHÓR

Budem trpěliví, slibujeme.

PHORKYE

Ten, kdo si doma váží svého pokladu,
včas opraví droplící se zdi
a ví, jak zabezpečit střechu proti prudkému dešti,
prožije dlouhá léta života v pohodě.

Kdo ale jako holub často vylétá,
neboť ho nepokojné nohy do světa pudí,
možná zas trefí zpátky domů,
ale všechno bude jiné, nebo zničeno zcela.

HELENA

K čemu jsou takové profláklé povídačky?
Chceš vypravovat, nezdržuj nesmysly.

PHORKYE

Tak to je nesmysl? A co král Menelaos,
pirát střídající zátoku za zátokou,
státy a ostrovy, nic mu nebylo svaté,
kolikrát jsme ho viděli vracet se s kořistí.

V Illiadě ztratil deset roků,
nemluvě o tom, jak dlouho na cestě.
A jak vypadá jeho dům, kdysi Tyndareova pýcha,
A podívej se okolo, na celou říši!

HELENA

Jsi už tak zakyslostí prorostlá,
že bez nářků a stížností ani neotevřeš ústa?

PHORKYE

Tolik roků byl tento kraj opuštěn,
na severu tyčící se spartské výšiny,
pohoří Taygetos v zádech, z něho dravý potok
Eurotas se v údolí mění v řeku,
útočiště i potravu poskytne labutím.

Tak tam v tichosti horského údolí,
přišla odněkud z podsvětí dravá tlupa,
vztyčila si nedobytnou pevnost,
z ní mohla ovládat zemi i lid podle libosti.

HELENA

Takhle jednoduše? To se mi nezdá.

PHORKYE

Času k tomu měli dost. Dvacet let.

HELENA

Takže loupežníci .. mají vůdce?

PHORKYE

Ne úplně loupežníci, ale mají vůdce,
já proti němu nic nemám; navštívil mě,
vlastně mi mohl všechno vzít, ale spokojil se
s malými dary, jak tomu říkal, ne s kořistí.

HELENA

A jak vypadá?

PHORKYE

Vystupuje příjemně, imponuje mi,
směje se, je čilý, dobře stavěný,
rozený vladař, dovede poslouchat.

Člověk by řekl, že jsou všichni barbaři,
ale já nemyslím, že jsou krutí. Vzpomeň
na reky z Iliady, jak oni byli krvelační.
Vsadila bych si na jeho velkorysost.

A představ si, jak vypadá jeho hrad!
Nic proti těm hrubým zdem a kameni,
které, jak vzal, tak poskládal tvůj otec,
vaše sídlo má tak trochu pravěké rysy.

Ale jejich pevnost nemá vady,
všechno svislé, vodorovné a pravidelné.
Zvenku je to zjevné: k nebi se vzpíná
stavba, zdi hladké, žádné spáry, jako ocel.
Vyšplhat .. pchá, už ta myšlenka klouže.

A uvnitř, pohodlné prostory, obklopené
roztodivnými stavbičkami všeho druhu.
Myslím tím sloupy, sloupečky, obloučky,

altánky a balkóny, pro rozhled i potěchu oka,
a obrazy...

CHÓR

Jaké obrazy?

PHORKYE

Vždyť víš,

Ajax v čele své družiny, jako živý,
sedm hrdinů Thébských,
každý na vlastním štítu zpodobněn,
dále Měsíc a hvězdy zdobící noční oblohu,
boží, bohyně, vojevůdci, rytíři, korouhvičky,
a všechna ta sebranka beroucí lidem klid.

Všechny ty symboly máme na očích,
barvitě vyhlížející předkové,
lvi a ještěři, orli se zobáky a drápy,
sem tam býčí roh, křídlo, růže, a péro páva,
proužky zlata, stříbro a kožešina.
V sálech se vzhůru ta výzdoba vzpíná,
jsou tak velké, široké jako svět.
Možná aby se tam mohlo tancovat ..

CHÓR

Takže se tam jsou i tanečníci?

PHORKYE

A to ti nejlepší! Světlovlasí chlapci,
zosobněné mládí! Svěží, jak Paris svůdní,
hned, jak je královna uviděla ....

HELENA

Už zas žvaníš!

Řekni mi svou radu!

PHORKYE

Řekni jasně ano,
a daruji Ti takový hrad.

CHÓR

Slovo,

stačí říct jedno slovo, a zachránit sebe i nás.

HELENA

Což se skutečně mám bát
že Menelaos ke mě bude tak krutý?

PHORKYE

Asi jsi už zapoměla, jak dopadl Deiphobus,
udatný Paridův bratr; to se hned tak nevidí,
jak ho zmrzačil, a z Tebe udělal vdovu,
a připravil o klid. Nos a uši, fuj,
a ještě další věci useknul a na odív vystavil.

HELENA

Je to tak, a to kvůli mě....

PHORKYE

... to udělal, a udělá to zas.
Krásu, kterou on vlastní, nelze dělit.
Raději vztekle rozdrtil každičkový dílek.

(V dáli zní trumpety, sboru se zmocňuje strach.)

Jak se hlas trumpety drásá uši,
tak v jeho vnitřnostech drápe žárlivost,

až roztrhne hrud' muže, který nikdy
nezapomněl na to, co bylo kdysi jeho, a co ztratil.

CHÓR

Už slyšíš troubení rohů? Už vidíš lesk zbraní?

PHORKYE

Vítej, králi a má královno, vše vám vysvětlím a doložím.

CHÓR

A co my?

PHORKYE

Však vy víte, smrt vám kouká z očí,
osud máte zpečetěn, pomoci vám není.

(Pauza.)

HELENA

Sama se rozhodnu, čeho se odváším.
Přátelský démon nejsi, cítím to jasně,
co dobré být může, ve zlé obrátíš.
Však teď' nás hlavně doved' do toho hradu.
Ty tvoje pravdy znám taky; jenže co hluboko
v hrudi královna skrývá, nikdo nesmí
ani tušit. Stařeno, jdi napřed!

CHÓR

Ó jak rádi tam jdeme,
nožičky kmitají,
v zádech smrt,
ovšem před námi
skvělá párty.

Nepřístupné hradby
střeží je stejně dobře
jako palác v Illiadě:
Nakonec je překonala
jen podlá lest.

(Vyjde měsíc, osvítí část okolí.)

Ale sestřičky,
podívejte se kolem!
Není to hezký den?
Mlhy se povalují nad
hladinou štědré Euroty,
v dáli břehy i rákosí
uniknou zraku.

A kde jsou labutě,
královny vodní?
Možná hladinu lehounce zčeří,
ale já je nevidím.

A teď' - je to tak,
chraplavý zvuk,
slyším v dálce,
zvoní umíráček!

Skončíme jako ony,
místo záchrany
přijde záhuba,
jako labutě, krásné,
bělokrké, běda nám ..

Přátelé labutí,
rychle pryč!
Všechno již kryje
neprostupná mlha,
nevidíme se ani navzájem.

Co se děje? Jdeme,
nebo se potácíme
na vrátivé palubě?

Co to bylo? Hermes
snad, se svou zlatou hůlkou,
jako by nás volal
do ponuré, mučivé
říše Hádovy. Stíny přeplněné,
a přece tak prázdné.

Mlha se rozplynula, ale není to veselejší,
šedé zdi ze studeného kamene
ochlazují náš pohled. Je to zámek, hluboká hrobka_
Co na tom sejde! Sestřičky, je to tak,
jsem chyceny, jsme uvězněny!

Akt 3 Scéna 2. Vnitřní nádvoří

(Lemované bohatě zdobenými středověkými stavbami.)

VEDOUcí CHÓRU

Netrpělivá a bláznivá: toť pravý obraz ženy.
Dedukuje z oka mžiku, hračkou je větru,
štěstí a náhody. Žádná nemůže tu druhou
v klidu vystát. Jedna druhé stále
urputně odporuje, překřikuje, přesvědčuje,
štěstí i neštěstí doprovází stejný jekot a vřískot.

Ale teď buďte zticha! Poslouchejte, co vaše vládkyně
moudře zamýšlí se sebou i s námi.

HELENA

To jsi ty, Pythoniso? Ať jsi kdo jsi,
vyjdi z podloubí temného hradu,
mohla bys statečným bojovníkům
sdělit, že přicházím. Připraví mi přivítání,
pak si dělej co chceš, hlavně rychle.
Ať už je konec bloudění. Chci už jen klid.

VEDOUcí CHÓRU

Marně se ohlížíš, královno,
odporný obraz už zmizel, možná skován
v mlze, z jejíž útroh jsme vyšly,
ani nevím jak, rychle a bez kroků.

Možná se sama ztratila v labyrintu
této zázračné a jedinečné stavby:
hrad vítá svoje návštěvníky.

Ale podívej se nahoru: lidé
se hromadí na balkónech, v oknech,
pobíhají na cimbuří, služebnictvo se mihá,
hostům připravují přivítání.

CHÓR

Mé srdce buší! Také se podívej:
Skromně, rozvážným krokem kráčí
zástupy mladíků, spořádaně se sunou
v proudech. Proč? Na čí pokyn
přišli, kdo vycvičil ty chlapce
a seřadil z nich statečný šik?

Co se mi nejvíc líbí? Něžný krok.
Stočená kadeř vlasů na hladkém čele.
Možná tvářičky, jako broskve červenavé,
nejjemnějším chmýřím ojiněné.
Zakousla bych se do nich, ale děsím se:
vím, že chuť by se proměnila
a ústa by byla plná popela.

A ti nejhezčí
přicházejí blíž -

co to nesou?
Schůdky trůnu,
koberec a křeslo,
zdobení a přehoz,
krajkoví a pozlátka.
A nade vším se nese
jako věnec oblaků
hlava naší královny.
Vbrzku vystoupá
ke své pohovce,
překračuje pomalu
schod za schodem
důstojně seřazené.
Tak to má být: volám hurá,
žehnám takovému přijetí!

(Co chór popsal se stane, po chlapcích přicházejí více urození. Faust se objeví nahore na schodech v kostýmu středověkého rytíře, a důstojně schází dolů.)

VEDOUCÍ CHÓRU *(Pozorně ho pozoruje.)*

Když ne boží, a oni to nedělají,
na chvílku pohádkovou krásu,
vznešenou cudnost, chvílku štěstí
mu sami nepřinesou, stejně všeho dosáhne.
Co začne, to zdárně skončí, byť i v boji.

I ve sporu s nejhezčí ženou.

Je to on, naše legenda a příklad,
kterého teď obdivně pozoruji.
Pomalým, ale jistým a vznešeným krokem
vidíme přicházet, královno podívej, vladaře!

FAUST *(Přichází, po boku má muže v řetězech.)*

Místo okázalých řečí, na které jsme zvyklí,
místo uctivých uvítání ti přivádím
v řetězech pevně spoutaného sluhu.
Poslušnost mi odepřel, ač mi jí byl povinen.

Poklekni zde, abys nejvznešenější dámě
přiznal dopodrobna svoji vinu.

Toto je, moje paní, ten muž,
jeho úlohou je z vysoké věže,
kde nic nebrání výhledu, oblohu
i zemské roviny pozorně pozorovat.

Hlásit má každíčké šustnutí,
od lemu pohoří, v údolích až ke hradu,
silný poryv větru, možná stádo koní,
nebo snad vojenská družina, vše
nás zajímá. A dnes: jaké selhání!

Ty přicházíš, on mlčí. Propásli
jsme důstojné přivítání, povinování
jím jsme byli takovému hostovi.

Smrt by si zasloužil, nic jiného
než život nemá. Ale jen ty sama
tretej nebo omilostni, jak je Ti libo.

HELENA

Čest mi prokazuješ,
jako soudkyni a vládkyni.
Myslím, že úkol mohu přijmout.
A začnu první povinností soudce:
vyslechnout obviněného. Mluv tedy.

STRÁŽCE VĚŽE LYNKEUS

Muč mě v temnu, svaž mě v rámu,
nech mě umřít, nech mě žít,
na milost mě můžeš mít:
zklamal jsem bohy vyvolenou dámu.

Počkal jsem na mlhu ranní,
začal s prohledáváním východních krajů,
možná se slunce otočilo za ní,
když se ponořilo do jižních tajů.

Na všechny strany obracel jsem líce,
k večeru viděl červánky lesy rudě natřít,
mlžný závoj nemohl jsem prosit více,
aby mi Vás, tu jedinou, nechal spatřit.

Ostrý zrak mi přišel vhod
po všechny časy doby roční,
teď mi z čela stéká pot
jako v hlouby můry noční.

Kde vůbec jsem, na lešení,
nad cimbuřím hlídku mám?
Mlha stoupá, teď už není,
bohyně to vchází k nám.

Její krása ji snad musí roztrhnout,
po jejím lesku začal jsem toužit,
oči jsem od ní nemohl odtrhnout,
až mi, chudáku, přestaly sloužit.

Ztuhnul jsem, a zapomněl troubit,
tak nakonec zůstal mi jen brek.

Mohou mi hrozit, třeba hrob hloubit
- ale ta vzpomínka rozpustí všechn vztek.

HELENA

Nemohu přece trestat zlo
které sama přináším. Já ubohá! Jaké to umění
ovládám, že pletu mužům hlavy,
očarování, ničí sebe i to
co je jim drahé. Nakonec loupí,
podvádí, bijí se a skovávají,
polobozi, hrdinové, vládci a démoni,
těm všem pomáhám k záhubě.
Celý svět poblázním, a ještě jednu,
každou bídu a zmar čtyřikrát zmnožím.
Držte ode mě ty dobráky dál.
Jen bohy vyvolení hanbu necítí.

FAUST

Ohromen jsem, královno,
jak přesně míří tvé šípy. Ač zasažen,
vidím přesně luk, který je vystřeluje
jeden za druhým, aby mohly zraňovat.

Ptáky vidím kroužit na hradem.
Ti s křikem odlétli do bezpečných výšek.
Ale co bude se mnou. Znovu mi bereš
mé věrné sluhy; moje zdi již
nejsou pevné. Bojím se, že mé vojsko
již poslouchá tu nepřemožitelnou ženu.

Co zbývá mi jiného, než sebe a vše
co mi ještě zbývá, Tobě svěřit?
Skládám Ti k nohám své služby,
dobrovolně chci Ti sloužit, té která
stejně nenadále opět nabyla majetku i trůnu.

LYNKEUS (*Přináší krabici, ostatní následují s dary.*)

Otoč se, královno zpět,
bohatý tě žebrá o pohled,
přítomnost tvoje způsobí, že
i nuzák je bohat jak kníže.

Co jsem byl dřív? A co mám být?
Co mám teď dělat, a co mám chtít?
Na co jsou mi bystré oči,
zrak se stejně k Tobě stočí!

Často jsme nechali rozhodnout náhodu

proti kterému potáhneme národu,
žádný pěšák z posledního sledu
neměl tušení, co se zase děje vpředu.

Jeden padnul, druhý vstal,
třetí mu z rukou kopí vzal,
jako by stonásobnou silou vlád
každý tisíce nepřátel skolil snad.

Táhli jsme, vítězili jistě
ať to bylo na kterémkoliv místě.
Kde hrdinsky jsem se bil dnes,
tam zítra podlý zloděj vlez.

Tam všude byla s námi
vidina naší krásné paní,
s rozhodností rozzuřeného býka
stále vpřed s vojskem smýká.

Ale také jsem pouštěl svůj zrak
do míst, které měl navždy zakrýt mrak,
tam, kde se mělo dařit právu
viděl jsem jen polosuchou trávu.

Brzy jsem poznal jak bez dokladů
se rychle domoci dalo pokladů,
nahlédnou to všech tašek a váčků,
a ve spíži zapomenutých sáčků.

Nad zlatáky jsem už krčil rameny,
nejvíc jsem si cenil drahé kameny:
zvláště smaragd moji pýchu budí,
zelenal by se pěkně na Tvé hrudi.

Perlami ozdobit se sluší
lalůčky roztomilých uší.
Rubín by tu nebyl dobrý host,
tváře mají červeně dost.

Zkrátka všechno co tu mám
mi dovol složit k Tvým nohám,
vystavit do úhledné věže
plody sklizené z krvavé řeže.

Toho drahocenného uhlí
sem přivezu celičké truhly,
nech mě pobýt ve svém chrámu
a postavím Ti z nich velkou bránu.

Budeš si moci na trůn sednout,
uvidíš okolo všechny se sehnout,
ať chytří jsou, bohatí, anebo silní,
se tvojí mocí společně smilní.

Pro sebe jsem hrabal všude,
to pro tebe jen pro Tebe dobré bude,
svoji pýchu v bohatství nezměrnou
dnes už shledávám docela titěrnou.

Vše co mám, dávám na pospas,
suchý jsem, vymlácený klas,
ó kéž Tvůj pohled laskavý
všechnu tu křivdu napraví.

FAUST

Rychle se zas zbav toho břemene,
nespílej, ale ani neodměňuj.
Nyní máš všechno, co hrad
v útrokách skrývá. Dary Ti nabízet
je zbytečné. Sama můžeš poklady
nabývat řádným způsobem.

Neboj se ukázat! Kupole
nech pomalovat modrou oblohou,
sterilními ráji je ozdob.
Květiny ať rozhazují před tvými kroky,
vystlat koberci nech všechny cesty
ať kráčíš vždy měkce; jen bohům nech
větší pohodlí a lesk.

LYNKEUS

Co pán vymyslel, je dobré dost,
chtít to sluha, měl by na něj zlost.
Aby ne, ve vší té noblese a slávě
zabloudí rozum celkem hravě,
vojáci mají už hlavy duté,
meče jsou těžké a dýky tupé.
Před dveřmi panského úřadu
i slunce nastydne od chladu,
dvořanům moudrost sálá z tváří,
a nebo se alespoň tak tváří.

HELENA (*K Faustovi.*)

Mluv, ale pojď sem, nahoru,
po mém boku je prázdné místo
pro mého pána a ochránce.

FAUST

Nech mě nejdříve pokleknout,
abych Ti mohl vzdát hold, vznešená paní,
ruku, která mě pozvedla, dovol políbit.
Dej mi sílu, ať také mohu vládnout
říší, která nezná hranic. Budeš mít ve mně
ochránce, strážce i služebníka najednou.

HELENA

Vidím, že jsem uprostřed zázraků,
jsem snad omámená, musím se ptát.
Ale hlavně nevím, proč mi ta řeč
toho pána připadá tak zvláštní. Ale příjemná.
Všechna slova jsou na míru ušitá,
jakmile jedno k uchu doplachtí,
druhé ho hned přispěchá polaskat.

FAUST

Líbí-li se Ti, jak náš lid mluví,
určitě Tě jeho zpěv dvakrát potěší,
pohladí ucho i duši na nejhlubším místě.
My to víme; střídání mluvy i zpěvu
ten nejjistější má účinek.

HELENA

Tak řekni, jak mohu mluvit také tak hezky?

FAUST

Zcela lehce. Od srdce to musí jít,
a až touha hrud' naplní tak, že přetéká,
člověk se podívá kolem sebe ..

HELENA

... jestli by někdo od ní nemohl odpomoci.

FAUST

Nemysli na minulost ani na budoucnost,
jen v přítomnosti ...

HELENA

.... je naše štěstí.

FAUST

Ale náš poklad, výhra, smlouva;
kdo to zaručí?

HELENA

Moje ruka.

CHÓR

Kdo by pochyboval, že vládkyně
poskytne hradnímu pánu
přátelskou záruku?

Podívejte se na nás,
jsme obyčejné vězenkyně
už od potupného pádu
Iliady a strastiplné
cesty zpátky.

Ženy, toužící být milovány.
Ale ony nerozhodují.

Ale vědí.
Znají co čekat od pastýře,
někdy Fauna se šípem,
kterého přivála příležitost.
Řeč těla je stejná
a způsobu také.

Zase sedí o trochu blíž,
naklání se k sobě,
rameno na rameni, koleno na koleni,
ruce spojené, houpou se
nad vypoštěřovaným
majestátem trůnu.

Snad i naše kněžna
podlehne pokušení
před zraky lidu
kterému nic neujde.

HELENA

Cítím se daleko a přece blízko,
že by se zas usmálo moje štístko?

FAUST

Stěží dýchám, třesu se, zalykám zase,
omámen, nemám pojem o místě ani čase.

HELENA

Už jsem to vzdala, a přece je to tu,
s Tebou svázána, cítím nepoznanou jistotu.

FAUST

Minulost si nezaslouží jediný vzlyk,
vše, na čem záleží, je tento okamžik.

PHORKYE (*Zjeví se náhle.*)

Jak psáno v každém slabikáři,
po námluvách, když dva se spáří,
vzlykům, bolu hned se daří.
Však na to je ještě čas.

Vítr čeří vrcholky stromů,
z rachotu trumpet - nebo snad hromů? -
přechází po zádech mráz.

Menealos se svou družinou
se už prosmýká horskou úžinou.
Připrav se ke krutému boji!

Ztrestá Tě za Deophoba,
prýští z něho dávná zloba,
nic neodolá jeho zbroji.

Na zbraně není skoupá,
mezi nimi se sekera houpá,
lačná hlavy. Nejlépe Tvoji.

FAUST

Už zas otravuješ! Kdo tě sem pustil?
Ani v míru nemám rád nesmyslné napětí.

I poctivému poslu špatná zpráva nesluší,
ale ty se v přinášení špatných zpráv vyžíváš.
Jenže tentokrát se ti nepovede zkazít vzduch!
Bez nárazu prolétne meč tvého záští,
nebezpečí tu není. Leda noční můra.

(Volání a výbuchu ve věžích, trubky a rohy, vojenský pochod. Okolo pochoduují vojáci.)

FAUST

Kdepak! Jen se pořádně podívej ven,
uvidíš hrdiny, připravené se bránit:
Jen ten si zaslouží přízeň žen,
kdo ví, jak je účinně chránit.

(K jejich velitelům, kteří mu jdou naproti.)

Síla a rozvaha jsou dva světy
potřebné k vítěznému pochodu.
Zvítězte, ze severu mladé květy,
vy, zralé to plody z východu.

Sbor zbroj lesklou hrdě nese,
mocnou říši strhne z výslunní,
kde pochoduje, zem se třese,
kde zastaví se, tam to zaduní.

Pylos dali jsme od pořádku;
starý Nestor byl už pryč
a zbytky hradní posádky
jsme odrazili jako míč.

Vzápětí od hradeb se hnál
k moři Menealos, stařík bláhový.
Tam škodit, loupit a strašit si přál,
protože on už byl holt takový.

Vévody chceš pozdravit z věží?
Netřeba, abys slova hledala.
Přání Tvé uhodnou, u nohou leží,
jako vše, co tato země vydala.

Germáni, Korintské zátoky braňte!
Ochranné zdi postavte výše.
Gothové, pozornými strážci se staňte
Achajských soutěsek ve své pýše.

Frankové, držte Elis na všechny časy,
vy, Sasové, na Messenu jste třída.
Normán s plavými vlasy
se k obraně Argolu přidá.

Pokojně doma každý může žít,
jen navenek nechat čouhat pěst.
Stejně, navrch vždycky Sparta bude mít
a královna bránit její čest.

Kdyby nebylo její síly,
kde provolávat míru slávu,
bez vládkyně - dobré víly -
žít v rozumu, bezpečí, a právu?

(Faust sestupuje z trůnu. Princové kolem něj přijímají rozkazy.)

CHÓR

Chceš také žít v pohodlí?
Chytrý musíš být,
spolehlivými zbraněmi se vybavit,
pochlebováním třeba získat to
co lidé považují za to nejcennější.

Ale nebudeš si to užívat v klidu;
vnutí se ti armáda pokrytců,
chytří zlodějícíci budou vždy ulupovat
a spát nebudeš kvůli strachu.

To se u našich knížat nestane.
Takové nikde jinde nenajdeme,
k mocnému se hbitě přitočí
a poslušně poslouchají,
či čekají i na malé pokynutí.

Svůj úkol pak provedou přesně,
na sebe sice také myslí,
ale hlavně na pochvalu svého vládce,
vždyť společně dosáhnou slávy.

Kdo by se také odtrhnul
od svého mocného chlebodárcе?
Dvojnásobně šťastni jsme
shromážděni za bezpečnými zdmi,
zvenku chráněni bdělou stráží.

FAUST

Kdo pochopí to, oněmí,
jaké poklady nabízí tato zem:
Ve středu jsme toho území -
ruku natáhni, a sama si je vem.

Abychom přečkali i zlý čas
moří okolo k ochraně je dost,
nahore štítí nás horský pás,
poslední to Evropský host.

Ze všech, na které slunce svítí,
strom u nás je nejvíce šťastný,
nikde les zelenější nemůže býti,
než ten, který naše královna vlastní.

Z šepotu rákosových břehů
z poklidných tůní Euroty
vzniklo tisíce písní,
blesků, roztínajících temnoty.

Ta půda jen Tobě bude patřit,
květy nabízet, a medovinu.
Neváhej se s tou zemí sbratřit
a nalézt v ní svoji domovinu.

Nech sluneční paprsek hravý
proniknout mezi skalnaté průrvy
a ozdobit stráž chomáčem trávy.
A ty, mlsný kamzíku, ho urvi.

Nahore pramínek, dole už potok hřmotí,
louky tak mají vždycky dost rosy.
Nebo se na horách kopce potí?
Ovce na nich své svetry nosí.

Ale kráva, ta je vědoma si své tíže,
a přepadne-li ji bouřka či únava,
pohybuje se rozvážně. Ví, že
skalní klenba jí ochranu dopřává.

Tam kde nymfy žijí život syčí,
Pan hlídá, aby se nic nedělo.
Stromy se vysoko k nebi tyčí,
srovnány těsně tělo na tělo.

Háje - pamětníci! Dub se zdobí
z křivolakých větví utkanou mříží.
Javor, opojen sladkou šťavou, zlobí.
Vytáhlý klacek si zahrává se svou tíží.

Matka ve stínu statného stromu
dítě kojí každé tři hodiny.
Ovoce roste dost okolo domu,
med sám vytéká z vydlabané dutiny.

Blaho zde je, a nebude ubývat,
červeně napsané je v dětské tváři,
lidé se nikdy nepřestanou usmívat,
zdravím kvést a štěstím zářit.

Chlapci ví, jak holku zvednou,

k síle otců jim už jen krůček zbyde.
Poznáme vůbec jednou:
jsou to bozi a nebo lidé?

Vůdce Apollón nahoře září;
poznal bys ho uprostřed místních kluků?
Kde se přírodě čisté vládnout daří
tam si všechny světy podávají ruku.

(Sedne si po její bok.)

Vím, že chmury se ještě množí,
ale nech už minulost minulostí,
uvědom si, že i ty jsi dcera boží,
Tvůj svět Tě nyní vřele hostí.

Neuzavírej se ve své pevnosti,
zůstaň v řece mládí tekoucí,
uvaž, jaké spolu užijeme radosti
v Arkádii, Spartské zahradě kvetoucí.

Zde plně prožiješ každé ráno,
trůn máš pohodlný jak houpací síť,
každé Tvé gesto je předem požehnáno,
v Arkádii šťastně budeme žít.

(Helena a Faust i celé scéna zmizí, objeví se horská úžina.)

PHORKYE

Nevím, jak dlouho to děvče spí.
Třeba si nechává zdát, co já jasně
vidím před očima, ale kdo ví.
Ale konec spánku. Mladí uvidí,
co ještě neviděli; žasnout budou i drsníci.
Odkud pochází tyto zázraky?
Jen strpení, pojďte, rozčísněte si vlasy,
vyžeňte spánek z očí; nemžouej tak a poslouvej!

CHÓR

Jen mluv a vyprávěj jak se rodí zázraky!
Nejraději posloucháme to, čemu nedokážeme ani uvěřit;
nudí nás, stále zírat na tyhle skály.

PHORKYE

Děti, děti, sotva si protřely oči, už se nudí?
Tak poslouvejte: v těchto průrvách, převisech a jeskyních
milenci našli snadno úkryt a soukromí:
byli to náš pán a naše paní...

CHÓR

Kde, kde to bylo?...

PHORKYE

Odloučení
od světa, jen mě, jedinou, povolali k diskrétní službě.
Polichocena, stála jsem opodál, samozřejmě jak se náleží,
nešpehovala jsem, dívala se sem a tam,
hledala houby, obdivovala květeny, však se v tom vyznám,
a oni měli soukromí.

CHÓR

No strávila jsi v lese mžik, co tam asi mohlo být,
stromy, louka, potok a rybník; co nám dál chceš namluvit?

PHORKYE

Ale hlupáci, jsou tam neprozkoumané hlubiny,
sál vedle sálu, zahrady a dvorky, vše jsem vyslídila,
z toho mě však vytrhl smích rozléhající se v jeskyni;
podívám se tam, z klína matky vyskočí kluk, nebo už muž,

k otci a zas zpátky, potvoří se, škádlí,
to bylo hluku, vřískotu, výskotu a halekání,
ještě teď mám zalehlý sluch.

Nahý, rarášek to bez rohů, Faun bez kopyt,
skáče po pevné zemi, ale ta ho začíná vymršřovat,
skáče ještě výše, stačí mu dva-tři skoky,
a už je vysoko ve skalní klenbě.

Matka úzkostlivě volá: skákej si jak chceš,
ale neodvažuj se létat, neumíš plachtit.
Otec také napomíná: V Zemi spočívá tvá rychlost,
ona tě posílá vzhůru; jen se jí dotkni prstem,
a brzy budeš silný jako její syn Antaios.

A tak poskakuje po skalách, od hrany
po hranu a zas dolů létá jako míč.
Najednou prolétne skalní průrvou a je pryč.
Matka již ztrácí naději a pláče, otec nadává,
nakonec oba v oběti se třesou strachy. Naštěstí
je tu a – leží tam snad ještě nějaké poklady? –
oblečen v květovaném kroji.

Pentle visí z ramen, přezky se blyští na hrudi,
v ruce zlatou loutnu, jako sám Phebius.
Hrdě se prochází po římsě nad převisem; já žasnu
a rodiče střídají pláč se smíchem.

Jaká záře z něho vlastně vychází,
je to jen odlesk na zlatých ozdobách, oheň
neodolatelné síly? Pohybuje se vznešeně,
budoucí mistr krásy, dojemné melodie
mu celým tělem hýbou, kdo ho jednou slyšel
a viděl, odsouzen je k věčnému údivu.

CHÓR

Tomuhle říkáš zázrak,
Ty, dcera Kréty?
Neposlouchalas' snad nikdy
poučené slovo básníků?
Nikdy jsi neslyšela Iónská,
nebo Řecká poselství,
to bohatství bohů a hrdinů
zanechaná našimi otci?

Vše, co prožíváme
v dnešním čase
je jen trapný odlesk
dřívější vznešenosti.

Tvoje vyprávění
nemá ani na líbivou lež
pravděpodobnější než pravdu,
již Mayové zpívali Slunci.

Kojenec, jenž je křehký
a zároveň silný,
zachumlán do plenek
oblečen do kostýmu
dojme houf starých bab
a dva houfy bláznů.

Rozhodně, ale s citem
opouští ohebné
a elastické údy toho rošťáka
purpurovou kolébku;
ta na místě zůstává
a z její prázdnoty mrazí.

Je to už hotový motýl,
dávno z těsné kukly osvobozen
čile svá křídla provětrává
a sebejistě krouží etherem
prosycený slunečním svitem.

Jako stvořený je, šikula,
zlodějům, pobudům, i křivákům

vznešenějšího druhu
být nedostižným vzorem,
démonem
a užitečným rádcem.

Trojzubec ukradne
rychleji než vládce moří,
Marsu z pochvy meč před tasením,
Jupiteru šíp před výstřelem,
Héfaistovi kleště z pece.
A co Zeus a jeho blesk?
Kdopak by se ohně bál!

Ani před Erosem do ringu
nehodí svoji rukavici.
Venuši vezme věnec
dřív než si toho stačí všimnout.

PHORKYE

Dost už roztomilých historek,
nechte nás už v klidu být,
božské harampádí vysypte na dvorek
aby ho déšť mohl smýt.

Máte snad před sebou pudly?
Chcete nám vůli řečmi ohnout?
Jen srdcem, a ne na vařené nudli,
můžete zas jiným srdcem pohnout.

(Zajde za skálu.)

CHÓR

Jak začneš, stvoření daremné,
častovat nás svou sladkou slinou,
v hrudi cítíme chvění dojemné
a slzy do oka hojně plynou.

Ale klidně zhasni sluneční jas,
hlavně když se v duši rozsvítí,
potrava ze srdce každého z nás
i ostatní svět úplně nasytí.

(Helena, Faus, Euphorion.)

EUPHORION

Tak už přestaňte trucovat
a nechte se unést písní mojí,
jak mě uvidíte tancovat
ruce se vám v rytmu spojí.

HELENA

Lásce aby vzkvétala jen tak
stačí, když dva jsou v páru;
chtějí-li vyletět až do oblak
dítě jim dej k tomu zdaru.

FAUST

A teď to snad ví už každý,
já jsem Tvůj a Ty jsi moje,
budem spolu vsedě v stoje,
dnes, i zítra, a pak navždy.

CHÓR

Zůstaň, přízni, mnoho jar,
a ty si, kluku, pěkně hraj.
Spokojen buď tento pár.
Když ne tu, tak kde je ráj?

EUPHORION

Dopřej mi vzruchu,
nech mě dál skákat,
ve volném vzduchu
jen tak se flákat,
že mám rád vzrušení,
nedávej mi vinu.

FAUST

Jen opatrně, opatrně!
Nic se nemá příliš tlačit,
jediná chyba a úraz
budou zcela stačit
a svět se ti promění!
Bacha, milý synu!

EUPHORION

Na věčné časy
mám na zemi stát,
Nech moje vlasy
ve větru vát,
moje ruce, moje nohy,
mé šaty ..

HELENA

Tak přemýšlej přece,
chceš skončit v hrobě?
Jako voda v řece
patříme k sobě,
jsme tu všichni,
já, on, a ty.

CHÓR

Obávám se,
že brzy jen on ...

HELENA A FAUST

Mírní se, klid!
Už kvůli nám.
Že lepší je žít
uvidíš sám.
Rovnováhu
hledej v duši.

EUPHORION

Však mám snahu,
jak se na syna sluší.

(Krouť se, tancuje, strhává sebou chór.)

Pojďte se vznést,
zkuste to se mnou,
nechte se svést
melodií jemnou.

HELENA

Tak se mi to líbí,
nejvíc mi tu chybí
pro krásu cít.

FAUST

Ještě při tom heká,
ať už toho nechá,
už mír chci mít.

CHÓR *(S Euphorionem, tancují.)*

Víš, kdy ti dva nejvíc září?

Pozdrav je, dítě,
měj úsměv v tváři
ať užijí si tě.

Sluneční lesk ve vlasech
rozběhni se ve klasech
a přeskoč louži.
Po tomhle touží,
pak budeš v cíli,
ubohý pár,
rodiče milí,
dítě je dar.

(*Pauza.*)

EUPHORION

Za ranní rosou
vidím srnku, sovu,
všechno to jsou
hračky k lovu.
Možná, že se nebojí,
ale já mám šíp.

CHÓR

Můžem na výlet,
můžeš nás honit,
nač šípem střilet,
proč slzy ronit,
v našem objetí
bude ti líp.

EUPHORION

Hurá do dáli,
vzhůru na skály!
Samo co spadne,
mě k smrti nudí,
co není snadné
můj zájem budí.

HELENA a FAUST

Ztřeštěnec hloupý, běs,
nedá se nijak zkrotit,
a to jeho řvaní, to je děs,
jako by nad lesy duly
tisíce lesních rohů.

CHÓR (*Jeden po druhém, ve spěchu.*)

Děcko nám ukazuje rádo
jaké jsme vlastně nuly,
nic nežli bezhlavé stádo,
leč ono je synem bohů.

EUPHORION (*Vede mladou holku.*)

Klidně, holka, volej jámine,
moje náruč už tě nemine,
cudnou kněžnou třeba buď,
braň si zadek, braň si hrud',
odvracej ode mě ústa,
přesně podle mého gusta.

DĚVČE

Nesahej a mě, chlapečku,
nesnáším když se má láska krade.
Doufáš, že si hned lehnu na dečku?
Klid' se mi z očí, smrade!
Myslíš snad, že jsem ze slámy:
Blbá je, a nebude se prát!

Měl by ses radši držet u mámy,
teď já si s tebou budu hrát.

(Promění se v plameny)

Tak poběž, do lasa mě chyt',
rozprostři svoji slavnou síť,
nebo se teď budeš bát?

EUPHORION *(Otřepe se z ohně)*

Bát se budu leda v hrobě,
více vzduch a les je mi milý,
skály, vemte si mě k sobě,
mladý jsem, a dost mám síly.

Vichře, foukej si jen,
povodni, přival se sem,
slyším vaše burácení,
škoda jen, že blíže není.

(Vyběhne dál do skal)

HELENA, FAUST a CHÓR
A u kamzíka najdeš skrýš?
O svůj rozum bych se bál ..

EUPHORION

Stoupat musím stále výš
a jít musím stále dál.
Teď už vím, kde vlastně jsem,
není to tak pevná zem,
je to ostrov Pelopa,
vprostřed skály, kolem potopa.

CHÓR

Proč nechceš pokorně brát
co tato krajina dává?
Uvidět sladkou révu zrát,
naučit, jak se z ní dělá šťáva
a v opojné víno se promění.
A na jaře nechat rouby srůst.
Vždyť krásně je na zemi,
napořád můžeš tu zůstat!

EUPHORION

Tak klid chcete jen?
Nechám vám ten sen.
Válka! To je řešení.
Vítězství! Nad něj nic není.

CHÓR

Kdo se v míru nudí
a chystá do války
od sobe si pudí
štěstí do dálky.

EUPHORION

Tato země není v bezpečí,
nelze je překonat bez ztečí,
nepřítelům nic neodpouští,
když musí, krev svou pouští.
Víru neztrácí,
hájí svobodu,
naši vojáci
ve vítězném průvodu.

CHÓR

Podívejte, jak vysoko šplhá,
a vůbec se nám nezdá malý,
v brnění je, pohledem šlehá
vojáky aby v pozoru stáli.

EUPHORION

Když nemáš valy, nemáš hrad,
sám si sebe vědom bud',
s nepřítelem zamávat
může tvoje čestná hrud'.

Vlastní život uhájit
můžeme jen v boji,
děti, ženy musí jít,
kdo může, ten zbrojí.

CHÓR

Verše zlaté
na nebe vzaté!
Zař, hvězdo jasnější,
čím dál, tím krásnější!
Slova zvučí v uchu,
chceme trochu vzruchu,
bez něj je svět nudnější.

EUPHORION

Já že jsem dítě zmatené?
Ztělesnění bojovníka jen,
k síle, svobodě zrozené,
ve své mysli už jím jsem.

S každou mílí
blíž jsem v cíli
slavnou cestou do nebe.

HELENA A FAUST

Vylíhnul jsi se právě
a už si nevážíš světlo denní.
Svou pouť projít zbrkle a hravě?
Na takové nic než bolest není.

A co jsme my,
navždy ztraceni,
co znamenáme pro tebe?

EUPHORION

Slyším hromy nad mořem,
nad údolím klikatý blesk letí,
pod nohama vojáků se třese zem,
krev a zteč a brzy je z nich smetí.
Kdo to zkusí,
už to musí,
vyhledává hlavy stětí.

HELENA , FAUST a CHÓR

Co jsou to za žvásty?
Chceš jen smrt a války?

EUPHORION

I bolest je života částí.
Nebo ji mám sledovat jen z dálky?

HELENA , FAUST a CHÓR

Ztřeštěnost! Stihne ji
zkáza a zmar.

EUPHORION

Donese mě tam rychleji
křídel pár.

Přes hory, a kdybych musil
mrak proletím skrz.

*(Vrhne se do vzduchu, jeho šaty ho na chvíli nesou, hlava je ozářena
paprskem.)*

CHÓR

Ikarus to taky zkusil,
nemáme dost slz.

(Chlapec klesá k nohám rodičů, ale zůstávají jen šaty; záře stoupá k nebesům.)

HELENA A FAUST

Štěstí tu pobylo krátko,
ze všech stran teď hrůza čiší.

EUPHORION *(z dálky)*

Neopouštěj mě, matko,
v té temné nehostinné říši.

(Pauza.)

CHÓR *(Smuteční píseň.)*

Opustit tě? Všude,
kde se octneš, budeme tě znát,
obraz v našich srdcích bude
ve dne, v noci, nemusíš se bát.

Neboj, to nejsou stíznosti,
jen žal nad zlým osudem,
věčné budou boly i radosti,
odvaha; jen my už tu nebudem.

Byl jsi zrozen k pozemskému štěstí,
ale síla a moc tě uchvátily,
svému dobru jsi sám dal přestí,
květy mladosti se roztříštily.

Zamlžit mysl hned
se povede snadno touze,
stačí krásné ženy vzhled.
Projasnit ji trvá dlouze.

Sám skočíš díky sladkostem
do lepkavých úskočných sítí,
navzdory zákonům a zvyklostem
jež tvoří základy lidského bytí.

Chceš být u nektaru zřídla,
a nebo přímo malým bohem.
Ta vize dává odvaze křídla,
to vize rozumu říká sbohem.

Podívej, jak druzí pochodili,
diktátor nebudeš prvý!
Svůj osud si sami pohnojili,
lid chtěli ovládnout krví.

Nu což, nestůj tady tak smutný,
poslouchej, nová píseň se objevila,
země jich porodí putny,
aby je zas hned pohltila.

(Pauza, hudba končí.)

HELENA *(k Faustovi)*

Staré přísloví už znovu ke mně mluví:
Štěstí a krása se spolu dlouho nesnesou.
Rozerváno je pouto života i lásky!
K čertu s nimi, namlouvám si v nouzi
a vracím se znovu do tvé náruče.
Persefono, vezmi si mě i mé dítě sebou!

(Objímá Fausta, ale její tělo mizí, jen šaty a závoj zůstávají v jeho rukách.)

PHORKYE *(k Faustovi)*

Nepouštěj to, co ti zůstalo,
drž ty šaty. Démoni je už začínají
popotahovat za krajíčky, chtějí
je také stáhnout do podsvětí. Drž je!

Bohyně už není, ztratil jsi ji,
ale božské zůstává. Využij svůj dar,
schopnost létat, a zmizni pryč,
přenes se přes známé kouty,
leť skrz éter tak dlouho, jak to půjde.
Setkáme se zas, ale hodně daleko odsud.

*(Šaty se promění v páru, na chvíli zahalí Fausta, a pak odplývá pryč.
Phorkye zvedá Euphorionovu tuniku, plášť a lyru ze země, drží ji před sebou, a
mluví.)*

PHORKYE

Naštěstí není všechno špatné,
z ohně zbyly dýmy matné,
a já svět nemohu jen litovat:
dost v něm zbylo básníky inspirovat,
kovů, na kterých svůj um mohou ukovat.
Na jejich talent nemohu aspirovat,
leda si ten zbylý šat někam uskovat.

(Sedne si stranou na předscénu.)

PANTHALIS

Pospěšte, děvčata! Ať už se zbavíme dobrodiní
toho starobabského pichlavého mudrování,
jako skřípějící pazvuk duši a ucho drásá
a postupně mozek zatemňuje.

Dolů, k Hádovi! Královna už tam je,
rychle proklouzla sledujíc
kroky své věrné služebnice.
Najdeme ji u trůnu Neznáma.

CHÓR

Královnám se tu líbí,
vždyť i v podsvětí stojí nahoře,
naparují se jedna před druhou
a občas zašvitoří s Persefonou.

Jenže co my, zahrabáni
za neproniknutelnými loukami,
štíhlými topoly,
odříznuti chudými pastvinami,
jaká zábava zbývá pro nás?
Pištět si jako netopýři,
nepříjemně, hrozivě, potutelně.

PANTHALIS

Kdo si neudělal jméno a nezkouší to,
toho pohltí náhodné víry Elementů.
Já jsem spojena se svou královnou,
nejen jí sloužím, také jako přítelkyně naslouchám.

(Odejde.)

VŠICHNI

Všechny nás pustili na světlo denní,
něco nám ale chybí,
víme to, cítíme to,
jenže k Hádovi se už nevrátíme.

Věčně-živá příroda,

naše duše je tvá
a ty nás přijmi do svého lůna.

ČÁST CHÓRU

Ve větvoří šepotů a šelestů
intrikujeme a lákáme nositele života
dvěma triky: listy a květy zdobíme
své jemné vlasy a vystavujeme je na odiv.
Meruňka, co spadne, hned přitáhne hejno
zvědavců, mlsounů. Hladově se tlačí
a řadí se před ní jako před svatým oltářem.

DALŠÍ ČÁST CHÓRU

Plazíme se po skalní stěně hladké jak zrcadlo,
i ve vlnách se k ní pohodlně přitulíme,
posloucháme, špehujeme, analyzujeme ptačí zpěv,
jak poznáme děsivý hlas Pana, hned musíme odpovědět.
Na lehký šelest zašelestíme, když hřmí, i my hřmíme,
a když duní, sami se dvakrát, třikrát více třese.

TŘETÍ ČÁST

Sestry! Která má mysl nestálou, jako bystrina pospěš,
vždyť vzdálené obzory jsou tak vzrušující.
Dolů, vpřed, hlouběji, meandry kružme v údolí,
loukou proklouzněme, pak pastvinou, zavraždíme zahrady
lemované štíhlými vrcholky cypřišů tyčících se nad krajinou
až k pobřeží. Hravé vlnky tam nastavují zrcadlo vesmíru.

ČTVRTÁ ČÁST

Spěchejte si po libosti. My obepneme, obkročíme
tento úhledný kopec, kde se po kůlech vine réva.
Pečlivý vinař naším pohledům váhavě vystavuje
výsledek svého každodenního lopotění.

S rýčem, motykou, pilou, nebo vyvazujíc tažeň
potřebuje přízeň bohů, a nejvíce se modlí ke Slunci.
Ví, že slabošský Bakchus se spíš než o svého služebníka
zajímá o mladého Fauna, ulévajícího se ve stinném zákoutí.

Vše, co potřebuje ke svému opojení a snění
najde každý rok připraveno v sudech, džbánkách
a demižónech úhledně vyrovnaných v chladivém sklípku.
To bohové, a hlavně Helios, se musí jinak snažit.
Zavraždí, provzdušňují, vyhřívají, aby v roh hojnosti
přeměnily místo, kde vinař tak tvrdošíjně pracuje.

Vítr se prohání mezi sazenicemi a čechrá listí. A pak to přijde.
Koše skřípají, kbelíky klapou, kádě nařkávají,
všechno se sype na hromadu a začne tančit pán lis.
Šťavnaté bobule vydávají svůj sladký poklad,
čerstvý mošt šumí, stříká, klokotá jako by nevěděl kudy kam.

V tom do ucha udeří činely, jako by se země otevřela,
z tajemného úkrytu vykročí sám Dionýsos,
obklopen tvory, za kterými zůstávají kozí stopy.
A urvaný dědeček Silenus se svým oslem nesmí chybět.

Pošlapou všechno! Kopytka neznají slitování,
ucho je ohluchlé a ostatní smysly vrávorají,
opilec se dobývá k sudu, hlava i břicho div ne prasknout.
Střízlivý je jen jeden, a ten dělá největší zmatek.
Prostě se to musí vypít, aby se zas mohlo plnit.

(Opona padá, Phorkye se odmaskuje a zjeví jako Mephistopheles)

Akt 4 Scéna 1. Vysoko v horách

(Špičaté skály. Přiblíží se mrak a usadí se na skalnatém výběžku.)

FAUST *(Vystupuje z mraku.)*

Hledím dolů, vidím prázdnotu pod svýma nohama,

když vystupují na korunu tohoto pohoří.
Propouštím koráb z mraků, který mě hladce
za denního světla přenesl přes moře a pevniny.

Odplová ode mě pomalu, vcelku,
spořádaně se jeho váha přesunuje k východu.
Nemohu se vynadávat a ubránit ohromení,
jak se mění a vlní, přeskupuje a rozděluje.

Teď vypadá jako - nemohu věřit očím -
na sluncem vystlaném lůžku se rýsuje
obrovský a současně dokonalý obraz ženy.
Kdo to je - Juno, Léda, či snad Helena?
A majestátně se naklání přímo ke mě.

Ale! Už se rozplývá do beztvare masy,
odpočívá na východním obzoru, k nepoznání od ledovců,
rozplývající se nastavuje zrcadlo pozemskému shonu.

Přece jen jakoby lehký opar zůstal,
otírá se mi o hrud' a čelo, osvěžuje, uklidňuje.
A zas váhavě stoupá vzhůru.
Do čeho se formuje? Chce mě zas zmást
a připomenout sladké a zapomenuté vzpomínky?
Z nejhlubších pramenů srdce prýští poklady,
připomíná to lásku Aurory, lehkou a čistou,
letmý a těžko zachytitelný pohled,
který přesto převáží každý poklad.

Jako lidská duše stoupá ten příjemný obraz,
nerozpouští se, ale mří do éteru
a s ním to, co je ve mě nejlepší.

(Přijdou sedmimílové boty, Mephistopheles z jedné vyjde, boty odejdou.)

MEPHISTOPHELES

Sedmimíloví boty nemají vady,
i tam, kde se krutá ostrá skála vzpíná.
Ale řekni, proč ty jsi vlastně tady?
Toto místo mi totiž něco připomíná.
Krajina tvrdá, kamenitá a vzteklá
tvoří podstatu všech prostor pekla.

FAUST

Vidím, že proudy absurdního humoru
mě budeš obšťastňovat do úplného úmoru.

MEPHISTOPHELES *(Vážně.)*

Jak nás Pán Bůh - proč, to ví každý -
ze světa uklidil do nejhlubší hlubiny,
kde věčný oheň bude svítit navždy,
aniž by polínko přiložil tvor jediný,
octli jsme se v trochu dusné světnici.
Totiž, žár nám nebezpečně připaloval zadnici.

Ďáblům začalo se nepříjemně dýchat,
spodem začali si ulevovat, vrchem kýchat;
zakrátko peklo naplnil síry smrad -
jaký to plyn! Tak záchranou začalo se zdát
dostat se na spásný povrch vzhůru;
nuž, tak jsme prorazili zemskou kůru.

Teď snad už je jasné, že ta skála holá
kdysi patřila ke kulisám zdola,
ostatně pochytili to i lidé zdejší,
že z vnitřních věcí lze dělat také vnější,
že brouček může uniknout z dusné kobky
a na vzduchu si volně čechrat krovky,
je to tajemství, teda kdysi bylo,
než se to lidem vyzvonilo. *(Efezským. 6.12)*

FAUST

Nevadí mi, že jsou pohoří hrdé,
neptám se skal, proč jsou tak tvrdé,
příroda sama to tak chtěla,
pro Zemi zvolila kouli jako z děla,
sem šoupla vrchol, sem z rozmaru dol,
skálu za skalou, a hřebeny z hor,
proti nim je oblý kopeček váha muší,
i když mu to v krajině stejně sluší,
vše roste a zelená se k její radosti,
nepotřebuje k tomu tvoje blbosti.

MEPHISTOPHELES

Jen si posluž! Jak je nevědění krásné.
Pro toho, kdo ví, to není tak jasné.
Já jsem tam byl, když to vřelo,
podzemí kypělo a duněl v něm plamen.
Kladivo pohánělo Molochovo statné tělo
když mu kusy skal létaly kolem ramen.

Nevědět, jak zvedla se ta tíže,
být sebou, měl bych na sebe zlost.
Co na to učenec? Ten jenom ví, že
skály leží výše nebo níže.
Takových mouder máme dost.

Prostý lid tomu rozumí nejvíce
a nikdo mu jeho znalost nevymluví,
neboť jeho moudrost nemá hranice:
Zázrak ten připsal Satanovi.
A poutník s berličkou víry se dnes už po sté
projde okolo Ďáblovy skály, či po jeho mostě.

FAUST

Vždyť také každý takový výstup
nám prozradí, jaký má Ďábel k přírodě přístup.

MEPHISTOPHELES

Určitě jí nezávidí skály ani mraky.
Je to věc cti: On chce být přítom taky.
My jsme lidé, a máme vyšší cíle:
vidíš je všude: zmátek, bídu, a politiky shnilé.
Ale - abych konečně mluvil trochu jasně
- copak se ti na povrchu nežije tak krásně?
Zcela přehlížíš, a to se může stát,
bohatost světa, i jeho majestát. (*Matouš 4*)
Ale ať už se cítíš jakkoliv na dně
- nepřipadají ti aspoň nějaké věci vnadné?

FAUST

Samozřejmě, i já mám velký cíl.
Určitě ho uhodneš!

MEPHISTOPHELES

Na to potřebuju jen pár chvil.
Vyhledám si velké město,
ve středu husté, lidské těsto,
úzké uličky, špičaté štíty,
na tržištích zelí, cibule pod nos čpí ti,
řeznický pult, kde mouchy bydlí
aby si z pečínky také lízly,
ať jsi tam ve dne nebo v noci,
od toho puchu ti není odpomoci.

Dál z centra se ale lépe kouká,
v širokých třídách tam vítr fouká,
je tam míň bran i méně lestí,
však více místa je na předměstí.
Jak těší mě sedět na kozlíku
a hřmotně se projíždět na vozíku,

vpravo i vlevo drožka sviští
- mravenec v rozšláplém mraveništi.
A všude, kam svého koně vedu,
jsem jenom já vždycky v středu,
a statisíce lidí se mi klaní.

FAUST

Tak to bych nechtěl ani zdáli.
Nejsem z těch, co se lidí straní,
vidím rád, jak se bezstarostně baví,
vážní to jsou tvorové, i hraví,
byť trochu hloupější, než by si přáli.

MEPHISTOPHELES

No počkej; aby každý den byl sváteček,
postavím si na pěkném místě zámeček,
budou tam louky, lesy, i úrodná zem,
dvorek krásnými zahradami obkroužen.

Vedle umě položených pěšin bují
sametová stěna vždyzelených tújí,
pramínek vytékající ze skalky
zároveň zavlažuje azalky;
aby smutku navždy dal ámen
čůrá a zurčí tam kdejaký kámen.

Chytnu kdejakou krásnou holčičku
a postavím pro ně zvláštní chatičku;
tam ve své bezbřehé prázdnotě
strávím čas ve družné samotě.
Proč víc mi jich na mysl přišlo?
Krása sluší množné číslo.

FAUST

Sardanapale! Pamatuj, jak jemu to vyšlo.

MEPHISTOPHELES

Tak už odkryj svoji tvář.
Kam směřuje tvé plahočení?
Je to jasná měsíční zář,
bez konce tvoje touha není?

FAUST

Země, ne Měsíc, je moje přání,
tady se chci chovat se statečně,
dokázat, že jsem nežil zbytečně,
cítím sílu i odhodlání.

MEPHISTOPHELES

Takže slávu ti má přinést ten počinek,
získat uznání, třeba u tvých hrdinek.

FAUST

Moc získám, a majetek!
Čin je to gró; sláva pouhý štek.

MEPHISTOPHELES

Však se dost básníků narodí,
kteří tě ve tvém lesku povzbudí
a staronovou pošetilost probudí.

FAUST

Tvůj mozek vždycky pění,
když má pochopit, čeho si člověk cení;
jsi stvoření cynické a chladné,
nevíš, bez čeho strádá a chřadne.

MEPHISTOPHELES

Hloupost, ale jdi si pro ní!
Ale řekni, co se ti dál v hlavě honí.

MEPHISTOPHELES

Jednou jsem pozoroval moře,
vlny se samy vzedmuly do věží,
pak něco povolilo v té vodní hoře
a vydala se pustošit ploché pobřeží.

Jaká škoda; bez hranic a bezstarostně,
živel, sám určitě po svobodě baží,
se z rozmaru chová zlostně,
práv jiných si pramálo váží.

Náhoda? Však podíval jsem se znova,
jestli se neobjeví vlna nová.
A skutečně, ač první odplula,
do hodiny se hladina zase vzedmula.

MEPHISTOPHELES (*K publiku.*)

No a to má být něco divného?
Tak je to na světě ode dne soudného.

FAUST (*Pokračuje nadšeně.*)

A tak se plazí, do všech koutů mřítí,
sám neplodná, a neplodnost šíří,
bobtná, roste, valí se a táhne,
ničení je přece až dojemně snadné.

Každá z těch vln má přec tolik síly,
jak to, že jen trosky po nich vždycky zbyly?
Není to k zbláznění, pozorovat jen tu
jalovou energii nespoutaných elementů?
S nimi chci bojovat, je bych chtěl osedlat,
můj rozum říká: užitek nám musí dát.

A je to možné! I když voda přiteče,
každý kopeček ji vždy vypeče,
není těžké ji moudře vládnou,
z hráze vyrobí zábranu snadnou,
a nebo dno trochu vyhloubit.

Takže, nech mě můj plán vytroubit,
a potom mě můžeš pochválit.
Panovačné moře musíme oddálit,
prostě se mu nové cesty vytyčí,
ať už pobřeží tolik neničí.
Budu to vysvětlovat dokud nezačneš chápat,
nemusíš mi děkovat za tak skvělý nápad.

(*V dáli zní bubny a vojenská hudba.*)

MEPHISTOPHELES

Inu, jak snadné! Ale - slyšíš v dálce bubny?

FAUST

Už zas válka! Ji vítá jen člověk nerozumný.

MEPHISTOPHELES

Válka nebo mír – moudrý nemudruje,
co z toho získat, po tom pokukuje.
Přízpusob se, snaž, trochu se toč,
šance tu je, Fauste, tak po ní skoč!

FAUST

Ty svoje moudrosti nasypej myším,
mě raděj vysvětli, co vlastně slyším.

MEPHISTOPHELES

Na cestách vidím, co jiní ani netuší,
i to, že dobrý císař je v starostech až po uši.

Je to ten, kterého jsme zabavili
a falešným pokladem trochu napálili;
myslí si, že si může všechno koupit.
Osud mu dovolil mladý na trůn vstoupit,
a už navždy zůstal ve svém bludu:
Když už jsem jednou tady,
budu to mít všechno dohromady,
povládnu, a ještě šťastný budu.

FAUST

Ale to nejde. Úředník vyšší
je vždy se svými příkazy sám,
jen na pokyny shůry slyší,
svůj cíl prozradit nesmí nám.

Vše, co mu múzy dokážou vnuknout,
se stane. Lidé pak mohou obdivem puknout,
a říkají: To se mu povedlo moc.
Pak spokojen prospí celou noc.

MEOPHISTOPHELES

Tak to úplně nebylo, opojen mocí
dokázal říši k anarchii dopomoci,
nebezpečí číhalo zezdola i s patra,
bratr zabíjel souseda i bratra.

Hrad proti hradu, města válčila spolu,
cechy chtěly šlechtu strhnout dolů,
města biskupům půdu vzít,
a všichni se chtěli bít.

Zabíjelo se uvnitř i u vrat kostela,
obchod a cestování vzaly za své docela.
Ve všech rostla odvaha a vztek,
jinak to nejde - nepomůže brek.

FAUST

Tu „odvahu“ jsem dobře viděl,
za to váhání a bezradnost bych se styděl.

MEPHISTOPHELES

A ještě k tomu si nikdo nesměl stěžovat;
není divu, že se každý za sebe se začal prát,
kdejaký maličký se chtěl státí pánem,
kapituloval až před chytřejším velikánem,

Nakonec povstali ti schopnější
a řekli: Toto bude náš vůdce pozdější.
Starý císař už klid nezaručí - budem volit,
před tím, než se celá říše začne drolit.
S tím novým stvoříme nový svět,
s jistotou budeme kráčet vpřed,
soudci zas budou soudit, a školy školit.

FAUST

... ámen.

MEPHISTOPHELES

No jistě, kněží, ti zvláště
koukali, jak přijít k vydatné baště,
dneska žehnali revolučnímu zmatku,
a zítra se stěhovali do prázdného statku.
A vojáci císaře, kterého jsme tak potěšili,
se do své možná poslední bitvy připravili.

FAUST

Byl dobrý a čestný, teď tolik bídy zkusí ..

MEPHISTOPHELES

Uvidíme, pojd'! Kdo žije, doufat musí.

Vyved'me ho z úzkého údolí.
Odměna za pomoc může přijít kdykoliv.
To by bylo, aby jen špatné kostky padaly.
Kdo má štěstí, má také vazaly.

(Prohlíží si rozložení vojska v údolí.)

Vojenská situace není špatná.
Ale pojďme, bez nás by jim nebyla platná.

FAUST

Vím, co chystáš tady:
Podvod, temné čáry, podlé zrady.

MEPHISTOPHELES

Bitvu vyhraješ plánováním v týlu,
pevná vůle ti dá k tomu sílu,
každé věci dej myšlenek pár:
pro císaře je získání země a trůnu cíl,
když pak poklekneš, dostaneš dar,
z říše ti ukrojí vydatný díl.

FAUST

No, už tě trochu znám,
ale dobrá, i tuhle bitvu vyhrať nám!

MEPHISTOPHELES

Ne, ne, sám bych se bál,
to ty budeš hlavní generál!

FAUST

Nemohu se ubránit dojetí:
mám řídit to, o čem nemám ponětí.

MEPHISTOPHELES

Ale toho se nemusíš bát,
máš tu přece generální štáb,
polního maršála vidím vzadu
a nezapomeň na válečnou radu.
Divize zformují obyvatelé hor,
budou sladěné jak pěvecký sbor.

FAUST

Skutečně jsi tak mazaně
povolal lidi z hor do zbraně?

MEPHISTOPHELES

Celý lid to teda není,
jen minimum k odstrašení.

(Objeví se tři vojáci.)

MEPHISTOPHELES

Buďte zdraví, vojáci, hoj!
Vidíš, jsou rozdílného věku,
mají různé šaty a speciální zbroj,
vyvaroval bych se zkřížit jim štreku.

(K publiku.)

Každému dítěti hned padnou do vkusu,
vždyť se ta brnění tak lesknou přeci,
jsou sice trochu jako z cirkusu,
ale o to lépe poslouží naší věci.

HRRNANĚ *(mladý)*

Když na mě někdo drze zírá,
moje pěst mu počechrá zuby.
Sketa, co síly k útěku sbírá,
bude mít na zádech pruhy.

VEMSITO (*starší*)

Mláčením prázdné slámy
můžete ztratit celý den.
Nechci radit, ale být vámi,
majetku bych si hleděl jen.

DRŽPEVNĚ (*nejstarší*)

Co máš s hromaděním hraček,
majetek se rozplyne, je to mráček,
chumel kouře v života plameni.
Vezmu si poklad, když na něj padnu,
jistotu mám ale jen když sám vládnu,
nevezmou mi zlato ani drahé kamení.

Akt 4 Scéna 2. Na předhůří

(Dole zní bubny a vojenská hudba. Císařský stan je vztyčen.)

HLAVNÍ GENERÁL

Nejlépe dojdeme k cíli,
když údolím budeme vojsko vésti
a čekat tam na vhodnou chvíli.
Alespoň doufám, že budeme mít štěstí.

CÍSAŘ

Brzy uvidíme, jak to vyjde;
přesto mi to trochu zbabělé přijde.

HLAVNÍ GENERÁL

Pohledte, milosti, na naše postavení!
Právě ten terén si žádá zamyšlení:
Vpravo kopec není prudký, však vůbec ne snadný,
co je pro nás výhoda, pro ně výstup zrádný;
tady jsme skováni, tu je skála hladká,
jejich slavná jízda bude na nás krátká.

CÍSAŘ

Za ten plán tě musím zaslouženě chválit,
nezbývá než čekat, pak se začne pálit.

HLAVNÍ GENERÁL

Tady uprostřed máme dosti místa,
že falanga vydrží, je pro mě věc jistá,
Dívej, jak se v řadách tyčí kopí,
raní rosa jejich lesklé špičky kropí,
želva z vojáků vyznačuje tolik síly,
v šiku do jednoho čekají na svou chvíli.
Jejich odhodlanost je jistě hrozná,
věřím, že nepřítel to brzy pozná.

CÍSAŘ

Takhle pěkně jsem je ještě neviděl,
mám pocit, jako bych jich dvojnásobek měl.

HLAVNÍ GENERÁL

A o strmé skály nalevo nemám strach,
kdyby něco, bdělá stráž bude bít na poplach,
za každým kamenem máme naši zbraň,
jak se nepřítel objeví, hned vrhneme se naň,
v úzké soutěsce nemají šanci,
všechny je dorazí naši branci.

CÍSAŘ

Tak tady máme naše vyvrhele,
tvářili se přátelsky, lezli mi až do přízně,
po mém žezle dostali hlad tak velký,
že království rozkladli jak pilné včelky.

Řekl bys: Už by pokoj mohli mít.
Jenže pak si po krku sami začli jít.
Ostatní lidé neví, kudy plout,
vždy jdou tam, kam jde proud.

HLAVNÍ GENERÁL

Pohled: náš zvěd, tam jak je ta skála.
Snad mu dnes štěstěna přála.

STOPAŘ

Odvážný výpad jsme podnikli,
naší pověsti udělali zadost
a lstivě k nepříteli pronikli.
Jenže zprávy ti nepřinesou radost.

Plno zůstalo věrných vaší jasnosti,
alespoň najevo dávají sympatie,
však když má dojít k nějaké činnosti,
vítězí rozklad, netečnost a apatie.

CÍSAŘ

Každý se svým zájmem nechá nést,
kde ale zůstává vděčnost, kázeň, povinnost a čest?
Nechápou, když u sousedů vidí zbraně tasit,
že brzy budou muset i svoji střechu hasit?

HLAVNÍ GENERÁL

Pomalu se i druhý posel táhne,
unavenými údy sotva vládne.

DRUHÝ STOPAŘ

Nejdřív nám šlo o poznání,
jaký bude vzpoury sled;
tu nečekaně, bez vyzvání,
se nový císař prodral vpřed.

A pak už to šlo jak na drátku,
na žerdi vyvěšenou lež
následoval proud spratků,
jako ovce šla ta sběř.

CÍSAŘ

Ten můj dvojník mi vlastně dělá službu,
ve zbrani jsem vždy hledal zábavu, družbu,
ale nikdy nebojoval, protože bych musel.
Až nyní cítím poslání, vyšší účel.

V dobách, kdy bylo bezpečné jít domů,
nám nic nechybělo a bránit se nebylo komu.
Ale do závodů jsem šel ze všech sil,
v soubojích jsem se nešetřil,
a kdybys mě nechal spřádat válečné sítě,
brzy by mě nesli na hrdinském štítě.

Napětí a bitevní vřava zcela
se v tlukotu mého srdce odrážela.
Byl to jen blud. Ale už to pomyslení
nervy drásá a krev zpění.
Představ si to vítězství, a tu slávu;
míval jsem toho plnou hlavu.

(Poslové jsou posláni vyzvat druhého císaře k boji. Faust vejde v brnění, objeví se i tři vojáci.)

FAUST

Tak jdeme, a doufá, že nás tu nechají,
moudrý člověk se obavami netají.
Víš, lid v horách přemýšlí a vidí dál,
rozumí řeči přírody a písnu skal.
Kdejaký už roviny opustil duch
aby nasál horský vzduch.

Prolétnou tiše soutěsku kluzkou,
pozorují rudy žílu úzkou,
čichají, klepají, dávají dohromady,
co zbývá objevit tam nebo uvidět tady.

Ruce mají jemné a dovedné,
vytvářejí konstrukce průhledné,
v křišťálu a svém věčném mlčení
vidí všechno, co se děje na zemi.

CÍSAŘ

Zprávy slyšel jsem, a věřím jim.
Ale řekni, statečný vojáku, co s tím?

FAUST

Nekromant Norcký, z lidu sabinského
je věrným služebníkem trůnu tvého.
Již ho začal olizovat živel smrtící,
připoutaného k dřevěné hranici,
slyšel, jak suché dřevo praskalo,
loučil se s životem už nastálo.

Ani bůh, ani ďábel nechtěl tomu zabránit,
přesto se tvůj Majestát rozhodl ho zachránit.

Nyní žije v Římě. Stále vděčný,
na první povel připraven být užitečný.

Od své záchrany nemyslí na sebe,
ve hvězdách hledá jen dobro pro Tebe.
Nás přinesl, abychom dopomohli míru.
Hory v sobě mají neskutečnou sílu,
kdo přírodě rozumí, je v ní pánem,
jen pár blbců ho nazve šarlatánem.

CÍSAŘ

Šťastný je den, kdy mohu hosty vítat,
vidět je veselit, po zámku lítat.

Co všechno stihnout probrat stačí
když se do jednoho pokoje stlačí!

Ale nejraději vidím se o dveře otřít
toho, o koho se mohu opřít,
přišel brzy po rozednění,
kdy se jazýčky vah nejvíc mění.

Nechť ale chvíli počká, než tasí
a svým mečem nám říší spasí;
v těžké chvíli se tisíce rojí,
pro mě a nebo proti, připraveni k boji.

Kdo královskou korunu ctí,
je pravý muž. Sám sebe pozdvihuje k ní.
Ale ta obluda, co proti nám povstala,
našeho zlata, naší země se nažrala,
a ještě se chce v královském vozu vésti ..
Do království smrti ji sám pošlu pěstí!

FAUST

Globálně je to správný plán,
ale neděláš dobře, riskovat tak sám.
Proč máš helmu peřím ozdobenou?
Chrání hlavu vyzařující vůli nezkrocenou,
co bychom byli bez ní - jenom údy,
plazící mátohy, přízemní zrůdy.

Když Ty jsi raněn, my všichni krvácíme,

až zase vstaneš, opět se uzdravíme.

Naše paže jsou silné, vědí, že jsou v právu,
štíť zvednou vzhůru, chrání si tak hlavu,
meče už také ví, co je jejich práce,
mocně se rozmáchnou a dopadnou na zrádce,
nohy jsou si jisté ve válečném tanci,
na zem začnou padat první zaprodanci.

CÍSAŘ

Je to můj hněv, a sám si s ním poradím,
strkat mou hlavu do písku Ti neradím.

HERALD (*Vrací se.*)

Žádnou úctu povinnou
jsme tam nezažili,
na naši mluvu poctivou
se jen pitvořili:
„Císař? Kde ho máte?
Byl jednou jeden ..
.. tu pohádku znáte.
Dnes my na koni jedem!“

FAUST

Armáda naplní naše vroucí přání,
víra a právo stoprocentně stojí za ní,
nepřítel se blíží, je slyšet jeho hlas,
zavelte k útoku, teď je pravý čas.

CÍSAŘ

Do boje! Detaily ať provedou jiní:
generále, ukaž jak se tvé vojsko činí!

HLAVNÍ GENERÁL

Vyslat pravé křídlo vpřed!
Jejich levé se možná srotí,
jenomže nemohou vydržet ten střet,
naše věrná mladá síla je hned zkrotí.

FAUST

Tento statečný voják by rád
se ochotně postavil do tvých řad.
Dovol mu účastnit se těchto chvil
a využít svých nevídaných sil.

(*Ukazuje na vojáka.*)

HRRNANĚ (*Vystoupí vpřed.*)

Jen se mi ukaž, člověče,
udělám z tebe fašírku,
kdo myslí, že mi uteče,
na záda dostane nadílku.
Když zaútočí na Tvé muže,
je jedno, kdo z nich první,
stáhneme je všechny z kůže,
utopí se ve vlastní krvi.

(*Odejde.*)

HLAVNÍ GENERÁL

V naší falanze hoří bojový plamen,
nepřítel narazí na tvrdý kámen,
marně se nás pokusili splést,
hned prohlédli jsme jejich lest.

FAUST (*Ukazuje na dalšího vojáka.*)

Ještě jednoho výtečníka nabízím k službám,

táhnout s vojskem patří k jeho hlavním tužbám.

VEMSITO (*Vystoupí vpřed.*)

Morálku vojáka změní
touha po kořisti a jmění,
nejlépe nabízí se včil
nový císař jako cíl,
ve stanu má větší moc,
rád mu přijdu na pomoc.

ZLODĚJKA (*Vlichotí se.*)

Já bych ho nechala rázem,
ale on je do mě celý blázen.
Klidem podzimu nedejme se zmást,
nyní zříté vzteklou dámou krást,
kdekoho stáhne třeba z kůže.
Kupředu! Vždyť se to teď může.

(*Oba odejdou.*)

HLAVNÍ GENERÁL

Naše levé křídlo, jak náleží,
jejich pravé střetne a zadrží,
muže proti muži postavíme
a průsmyk nikdy nepustíme.

FAUST (*Nabízí posledního vojáka.*)

Pane, i tento voják by se Ti moh hodit,
silného posílit nemůže nikdy škodit.

DRŽPEVNĚ (*Vystoupí vpřed.*)

O levé křídlo nemějte strach,
nepustím nic, na co jsem už sáh,
jestli s ním budu já ve strži,
uvidíte, že ji podrží.

MEPHISTOPHELES (*Sestoupí shůry.*)

Hleďme na naše pohoří,
se všech zákoutí se vynoří
obránci odhodlaní
neustoupit o metr ani.

Brnění mají, štíty, helmy,
okopy kopají jako šelmy,
ani je nenapadne, aby se vzdali.

(*Stranou:*)

Neptejte se mě, kde jsme je vzali.
Inu, nemohl jsem si vybírat,
jen starou veteš barvou natírat,
každý stojí bez koně i s koněm
jako by potopa měla přijít po něm,
možná měli království a hrady,
po nich ani popel nezbyl tady,
jen duch v kostýmu maškarním,
středověk v muzeu výstavním.
No, jestli v nich něco ďábla zbylo,
čas je, aby promluvilo.

(*Nahlas:*)

Slyšte a napněte uši,
plechová zbroj našich zvucí,
vlajky už pleskají nad nima,
vítr je netrpělivě napíná.
Lid je to starý, ale připraven celý

se zase zapojit do další mely.

(Hlasitý hrozivý zvuk trumpet.)

FAUST

Obzor je zatažený, možná steskem,
v dáli pročísly ostrým bleskem,
nikdo se neodváží hlásku vydat.
Lesklé zbraně jako by plály,
les, těžký vzduch, mohutné skály
i obloha se také chtějí přidat.

MEPHISTOPHELES

Pravé křídlo se dobře drží.
Zvlášť statečně si vede
silák Hans Raufbold; snad svede
i udržet je v té strži.

CÍSAŘ

Viděl jsem nejdřív jednu paži,
teď se jich celý tucet snaží,
to nemůže být jenom tak.

FAUST

A obláčky mlhy ti něco říkají?
Nad Sicilským pobřežím se toulají,
až ve dne vzlétnou do oblak.

A pokud mráček má dost kuráže
v slunečním světle se ukáže
zcela jedinečné zjevení.

Města se vytvoří a zas rozplynou,
zahradu uvidíš se vzácnou rostlinou,
a po chvilce - tam nic není.

CÍSAŘ

No je to zvláštní - kopí trčí,
na jejich hrotech jiskry srší
a na žerdích – jsou to pupínky?
Ne, tancují tam malé plamínky
a z nich na zem jiskry prší.

FAUST

Neměj za zlé ty stopy
přírodního jevu z temnoty,
mocného jako Dia syn,
při jeho spatření do hlubin
vrhne se námořník raději.

CÍSAŘ

Ale řekni, komu patří vděk,
že příroda přináší svůj lék
a v těžké době nám dává naději?

MEPHISTOPHELES

Kdo jiný, než ten vděčný služebník,
Tvůj osud stále v srdci nosí,
neváhal ani na malý okamžik,
o pomoc všechny síly prosí -
pozemské, a zejména ty jiné.
Nedbá, když při tom sám zhyne.

CÍSAŘ

Slávu mi provolávali celou noc,
chtěl jsem si zkusit, co je to moc,
prostě, nebylo tehdy nic snadnější
než najít starci místo trochu chladnější.

Kněžím jsem zážitek poněkud pohatil
a z jejich přízně se na chvíli vytratil.
Mám věřit, že se to otočí
a můj čin se po letech zúročí?

FAUST

Co ze srdce jde, košatí,
pohled, jak se mraky mění,
možná v nich najdeš potvrzení,
že i dobro se někdy vyplatí.

CÍSAŘ

Odkrývají orla v úprku,
pegas mu jde ostře po krku..

FAUST

To utvrzuje mě v mé víře,
pegas je přece bájně zvíře,
jak mohlo by si takhle věřit
a s pravým orlem se měřit?

CÍSAŘ

Zas opisují široké kruhy,
hledají, jak se obklíčit líp,
tu k sobě vyrazí jako šíp,
trhá a rve se jeden jako druhý.

FAUST

Vypadá, že konec je pegasu,
potrhán, pomlácen prchá domů
se špičkou mohutného lvího ocasu
mizí v lese v korunách stromů.

CÍSAŘ

Že je to znamení, za pravdu vezmu,
jen k čemu se vztahuje nevím, k čemu?

MEPHISTOPHELES (*Doprava.*)

Vlivem našeho náporu
mizí poslední známky odporu,
nepřítel už neví, kde je týl,
chaoticky se vpravo shromáždil,
nalevo je také mela,
že přehled ztrácím zcela.

Ale zvítězíme, já to vím,
naši hoši, jako klín
pro útok si chytře zvolí
místo, kde to nejvíc bolí.

Do boje se vrhají jako tygři,
s mrštností a lstivostí vydří,
kopí a šavle jako břitvy
jsou předzvěstí vítězné bitvy.

CÍSAŘ (*Kouká doleva, mluví k Faustovi.*)

Mám dojem, že mě šidíš,
říkáš něco jiného než vidíš,
veta je po bojovném plameni,
naši jsou do morku znaveni,
pochybuju, že někoho zastavili,
možná bojiště už opustili,
zato nepřítel, levý, pravý, i střed,
celý se na nás tlačí vpřed.

Marná námaha, byť neznala hranic,
všechno tvé umění bylo nanic.

(*Pauza.*)

MEPHISTOPHELES

Přilétají moji havrani
- jaké asi přinášejí poznání?
Zkazí mi úplně náladu bodrou?

CÍSAŘ

Skály opouští ten pár ptačí,
pochybují, že to něco značí,
snad že preferují oblohu modrou...

MEPHISTOPHELES (*K havranům.*)

Sleťte ke mně z mračen,
koho vy chráníte, není ztracen,
když vy radu dáte, tak dobrou.

FAUST (*K císaři.*)

Přílet holuba znamená,
že zpráva není ztracená,
pták odpočinek v hnízdě má, a zobání.
Poštovní holub se uplatní v míru,
nehodí se však do válečného víru,
skutečné bitvy řídí havrani.

MEPHISTOPHELES

Jejich zprávy mě tíží,
nepřítel se rychle blíží
a naše hrdiny začíná ohrožovat.
Jestli vyleze o metr výš
z naší obranu už nezbude nic,
o útěku musíme uvažovat.

CÍSAŘ

Tak je to pravda: zmar!
Svou hlavu jim dám jako dar,
mrazí mě, když se vidím.

MEPHISTOPHELES

Ale teď se za tebe stydím!
Odvaha a naděje najednou došly?
Ke konci každá cesta začíná bolet.
Mám tu své spolehlivé posly.
Dovol mi, abych jim mohl velet.

HLAVNÍ GENERÁL (*Který mezitím dorazil.*)

Tak tito za Tvůj život ručí ..
.. to pomyšlení mě tak strašně mučí.
Čáry nezajistí dlouhého štěstí.
Teď už s bitvou nezmohu nic,
možná kdo ji začal, vymyslí víc,
svůj odznak vracím, dál boj nechci vésti.

CÍSAŘ

Nech si ho do lepších časů
- snad se jich dožijem.
Fuj-poslouchat havraní hlasy,
znějí mi jako rekviem.

(*K Mephistovi.*)

Zato ty ho nemůžeš mít;
nemáš naši důvěru, pane.
Zavel si, ale nás už nech být.
Co se má stát, to se stane.

(*Odejde do stanu s generálem.*)

MEPHISTOPHELES

Jako bych o to stál
- ať si ho ten ňouma žmoulá dál
- ostatně, je na něm kříž ...

FAUST

Tak co budeme dělat?

MEPHISTOPHELES

Všechno je uděláno již!
A vy, černí bratři, seberte síly,
u horského jezera pozdravte víly,
poproste je o iluzi proudu přiděl.
Jsou ženy, a vědí, jak vzbudit zdání,
co jinak by bylo k pousmání,
každý přísahá jim, že to viděl.

(Pauza.)

FAUST

Na vodní víly museli ti havrani
udělat dojem jako praví gentlemani;
vždyť už je všude plno kapiček,
i ten suchý nudný kámen
najednou vypotí vydatný pramen
- že by to byl vítězství poslíček?

MEPHISTOPHELES

Taky je. Takové přivítání bolí,
lezci jsou jako spráskaní holí.

FAUST

Řeka už dole údolí ničí,
voda nahoře stále syčí,
proud se rozpíná stranou.
Plochou skálu vlnky obklopí celou,
špičatou pěnivým útokem berou,
z výšky tryskají kamennou brannou.
Marně se vojsko živlu brání,
v mocném víru ztrácí odhodlání,
sám se třesu před tou podívanou.

MEPHISTOPHELES

Nevidím žádnou vodu se valit,
to jenom lidské oko nechá se šálit.
Ale za tu legraci bych dal celý statek.
Co povyku při tom natropí,
myslí snad, že se topí,
funí, plavou, větví se chopí,
že padají dolů, pozdě pochopí.
Všude vládne jenom zmatek.

(K vracejícím se havranům.)

U nevyššího mistra zasloužíte pochvalu.
Takových jako vy je dnes pomálu.

Pospěšte tedy svižně
kde skřítkové u kovářské výhně
kovy z uhlí a rudy kují.

Vyrušení při práci jim vadí,
vám ale vydají rádi
kus ohně, který opatrují.

Blesk letní obloze vlastní jest,
i náhlý pád jasných hvězd
každý může v noci vidět.

Ale blesk v lese plném jehličí,
spatřit hvězdu, co v močálu zasyčí,
k tomu je třeba vyšší moci.

Tak na moje rady příliš nedejte,
nejdříve prostě, teprv potom žádejte.

(Havrani odletí pryč.)

Tmu nepříteli, nikdy světlo denní,
věčnou samotu, a zapomnění,
každá rada ať novou otázku vyloudí,
kam zahne, tam ať také zabloudí!

Dobře sis to vymyslel, kluku,
snad přidat ještě trochu hluku.

FAUST

Jen vyneste zbraně z klenutých krypt,
na čerstvém vzduchu hned jim bude líp.
Klapat, harašit a zvučet začnou honem
jedním čarokrásným a falešným tónem.

MEPHISTOPHELES

Správní vojáci. Když se odváží,
do rytířské jízdy se naváží,
jako ve starých zlatých časech.

Pláty brnění se činí,
guelfové a ghibellini
jsou si opět ve svých vlasech.

Na tradici jim hodně sejde,
dohodnout se - to přece nejde -
zakládají si na lampasech.

Přesně tak, čert, si zatancuje,
nenávist a zášť nejvíc účinkuje,
a křivda už nikdy nepřebolí.

Pronikavý, ostrý, satanický
řev zprava i zleva panický
se šíří hrozivě do údolí.

(Orchestr hraje, nakonec přejde do válečného pochodu.)

Akt 4 Scéna 3. Stan Falešného Císaře

VEMSITO

Jsme tu, máme výhodu prvního..

DRŽPEVNĚ

Rychlejší jsme letu vraního ..

VEMSITO

Nahrabáno je tu hodně
... jak si mám vybrat věci vhodné ..

DRŽPEVNĚ

Poklady by se snad dalo topit,
vůbec nevím, čeho se dřív chopit.

VEMSITO

Dnes v noci mi táhlo na záda,
tenhle kobereček, to by byla paráda ..

DRŽPEVNĚ

A tahle ocelová ranní hvězda,
mít ji u sebe by bylo bezva ..

VEMSITO

Rudý kabát, zlaté má kraje ..

je to úplně můj šálek čaje.

DRŽPEVNĚ (*Bere zbraň*)

S tímhle bude práce lehká,
jedním vrzem propíchneme toho dědka.

Zásob už máš do dne soudného,
ale zatím jsi nesbalil nic vhodného.
Nech ty krámy na svém místě:
tahle kisna ti to vynahradí jistě.
Odmění chrabré žoldáky,
protože má v bříšku těžké zlaťáky.

VEMSITO

Těžké je to tady všecko,
nezvednu to, jsem jak děčko..

DRŽPEVNĚ

Ohni se, dám ti to sám na záda,
dívej se, jak se správně nakládá.

VEMSITO

To neudrím, strašně to tíží,
dej to dolů, ruplo mi v kříži.

DRŽPEVNĚ

Podívej, to je pravé zlato,
těší se na nás, jdeme na to.

VEMSITO

No tak mi ho nasyp do klína,
snad se tam ještě najde skulina.

DRŽPEVNĚ

Tak a dost! Zmiznem v míru ..
.. a sakra, máš v zástěře díru.
Ať se hýbeš nebo stojíš
poklady hlínu pod sebou hnojíš.

STRÁŽE (PRAVÉHO) CÍSAŘE

Pánové, co tu děláte, ukažte doklad!
Snad jste nechtěli ukrást císařský poklad?

DRŽPEVNĚ

Za císaře jsem nasazoval údy
a ještě bych měl odejít chudý?
Vojáci jsme, sloužíme pánu,
ale teď jsme v nepřátelském stanu.

STRÁŽE

Tak to nám nezavádějte tady,
zloděj a voják nejdou dohromady,
u dvora na výplatní listině
vedeme čestné vojáky jedině.

DRŽPEVNĚ

Zlámanou grešli bych nedal za ně,
a ta vaše čestnost znamená: daně.
Každý rok nové odvody
na panské hry a podvody.

(*Ke kumpánovi:*)

Pozor, ať neztratíš co jsi vzal,
když nás tu nechtějí, jdeme dál.

(*Odejdou.*)

STRÁŽNÝ

Ti darebáci měli štěstí,
proč jsi je nezastavil, třeba pěští?

DRUHÝ

Nevím, zeslábnul jsem jako dítě,
je to jako když nějaký přízrak zří tě.

TŘETÍ

Já vzpomínám si jenom manně,
že jsem je viděl nějak rozmazaně.

ČTVRTÝ

Hledání smyslu je pro mě marné,
celý den bylo horko parné,
děsné, lepkavé a skličující.
V nastalé bitvě zničující
jsi slyšel jen bum, bác, ránu,
bodnul jsi, a druhý byl v pánu,
před očima se vše vznáší jako chmýří,
do toho hřmot a pískot netopýří.
Sami nevíme, kde jsme stáli,
bojovali, a jak jsme se tu vzali.

CÍSAŘ (*Vejde se čtyřmi princí.*)

Má co chtěl. Naše je bitevní pole,
nepřítel se ve strachu skovává dole,
A copak je tu – poklad zrádce,
mezi koberci trůn – prázdný velmi krátce.
Počkám tu, obklopen věrnou stráží,
ať přijdou vyjednávat dokavad' jsem v ráži.
Ze všech stran přicházejí dobré zprávy
říše se zklidní, nastolíme mír zdravý.

V boji jsme použili podivné síly,
nakonec ale zúročíme jen naší pílí,
No, bylo pár náhod, co nám pomohly,
kámen z oblohy nepřinesl nepříteli pohodlí,
z jeskyní mocný, podivuhodný skřek,
nám přivolal vztek a nepříteli brek,
přemožen, padal stále znova a znova.
hrdý vítěz, k radosti nenacházel slova,
velet nemusel nikdo, vše zapadalo jak soukolí,
tisíce volají: díky ti, Bože, ať už jsi kdekoliv.

Je to zřídka, ale právě když slavím,
nedá mi to nezamyslet se nad sebou samým.
Celé dny mladík probendil v hospodském ryku,
teprve za mnoho let poznal cenu okamžiku.
Neztrácejme proto už ani vteřinu zbytečně,
a pro dům, dvůr a zemi pracujme, páni, společně.

(*K prvnímu.*)

Ty jsi, ó kníže, věděl kudy vojsko vést,
správný moment vystihnout, protivníka splést.
I v míru se vyskytne nejedna zteč:
Jmenuji tě maršálem. A zde je Tvůj meč.

MARŠÁL

Tvoje věrná armáda nemá menší úkol
než bránit hranice a šířit slávu trůnu vůkol.
Teď v prostorách Tvého rodného domu
přípravu hostiny rádi přidáme k tomu,
tam kde Tě my budem provázet
vždy se budeš v bezpečí nacházet.

CÍSAŘ (*K druhému.*)

I Ty's čestný muž, a takové neodbydem díkem,
leč úkol máš těžký: budeš dvorním pokladníkem.
Dbej i na naše služebné, ať jsou stále čilé,
vím, že všechny ovce nejsou zcela bílé,
nechť Tvůj příklad coby maják svítí,
pak my i celá zem se dobře budem mítí.

POKLADNÍK

Sloužit Ti znamená učit se milosti,
nejlepším pomáhat, neúspěšné nemít ve zlosti,
moudrým, a ne lstivým být, rozvážným, ale žádný klam,
pohlédni na mě, pane, uvidíš, že to dobře znám.

Aby se Tvá oslava mohla plně zdařit,
navrhuji nechat v sále zlatou truhlu zářit,
prsteny ohlídám ti, ať si ruka odpočine,
vždy jsme všichni šťastní, když nám mile kyne.

CÍSAŘ

Mám hlavu příliš těžkou na oslavě bláznit ..
.. ale co, veselme se, nechme hudbu zaznít!

(*Ke třetímu.*)

Ty budeš můj nejvyšší komoří,
dohlédneš na lov, ptactvo a vše na nádvoří,
zajíce pochytaš, prase dáš porazit
a pak v kuchyni starostlivě připravit.

KOMOŘÍ

Než, řekneš „jídlo“, budu rád hladovět,
pak už jen hledět, jak nejlépe vyhovět,
s obsluhou kuchyně utvoříme vzorný tým,
dálky přiblížit, zimu se zkrátit pokusím.
Stejně tě nenadchne koření z dalek ani vzácný pták,
co nejvíc Tě potěší je jednoduché, a musí mít šmak.

CÍSAŘ (*Ke čtvrtému.*)

Neodbytně se už každý po oslavě táže;
tož Ty, mladý příteli, budeš moje páže.
Starostlivý šenkýř, který dobré víno nosí,
rovnou ze sklepa, ojíňené kapkami rosy.
Však nad Tebou už nebude žádný dozor;
sám se hlídej, na svoji míru si dej pozor.

ŠENKÝŘ

Pane, mládí samo, když se mu věří,
se brzy s těmi nejlepšími měří.
Ujišťuji Tě o svém pevném odhodlání
zabezpečit, abys měl k pití všechno k mání,
nahore skleničky broušené, a pozlacené nízko,
Tvůj oblíbený pohár budu nosit stále blízko,
benátské sklo každý pohled v radost promění,
vybrané víno v Diův nektar promění.
mnohý by se tomu kouzlu nestačil bránit,
však Tvá vůle tě bude před nestřídmostí bránit.

CÍSAŘ

Sliby učiněné v této vážné době
nikdy neodvolám, ani v hrobě,
císařské slovo vyřčené platí navždy.
Přesto však jistě uvítá každý,
když vše sepíšeme. Naštěstí vidím muže,
který zákony nejlépe připravit může.

(Vejde arcibiskup s kancléřem.)

Když má dům dobré základy
přežije počasí vrtochy a úklady.

Pohlédni na naše prince: právě jsem se dohodli
jak zabezpečit v domě i dvoře všeobecné pohodlí.
Prosba dohlédnout na říší v celé šíři
se vši vážností i k Tobě míří.

Dohlédnu, ať i Tvoje panství vykvete
tak, že si ho s jiným nikdo nesplete,
k čemu půda těm, kdo se od nás odvrátili,
více zaslouží si ji naši věrní milí.

A také výsady a práva byste měli mít,
více si nakoupit, vyměnit, nebo prostě vzít.
Tak to také oznámíme lidu,
svůj majetek si budete užívat v klidu.

Co ty určíš, takové bude právo,
odvolávat se by nebylo nikomu zdrávo,
hádám, že o daně, desátky a nájem
budeš také nakonec mít zájem,
ostatně, jak lépe mohu najevo vděčnost dát
nežli zvýšit současně i Tvůj majestát.

ARCIBISKUP

Jménem všech přijmi naše díky prosté,
nás posiluješ, a Tvoje moc také roste.

CÍSAŘ

Ještě vám chci další pocty dát,
ještě mám chuť žít a z čeho sílu brát;
však řetěz úvah neodvratně chrastí
a naznačuje zrod staronových strastí.

Až přijde ona bitva, kterou nelze vyhrát,
na vás zbude úloha nástupce mi vybrat.
Korunu mu odevzdejte na nejsvatějším místě,
pak cesta dosud divoká k míru dojde jistě.

KANCLÉŘ

Nenajdeš oddanější sloužící na této zemi,
pokorně stojící při Tobě, ó vyvolený mezi všemi.
Věrná krev v žilách nezná překážky žádné,
tělem budem, kterým tvá vůle vládne.

CÍSAŘ

Takže, konečně, co jsme domluvili
navrhuji, abychom písmem potvrdili.
Vaši svrchovanost tam necháme vtělit,
však co jste nabyli, nenechte znovu dělit.
Vše co jste od nás dostali i dále zmnožili
hleďte, aby nejstarší synové vcelku zdělili.

KANCLÉŘ

Jsou-li pochyby, s tím pergamenem se ztratí,
šťastná je říše, ve které právo platí,
ať to sepíšou a opečetí sekretáři,
a nechají místo, kde tvůj podpis září.

CÍSAŘ

Nyní vás propouštíme. V ten velký den
jistě každý poddaný bude chtít přijít sem.

(Princové odejdou.)

DUCHOVNÍ

Kancléř odešel, biskup zůstal sedět,
mám totiž dojem, že bys měl něco vědět...

Jako správný otec se o Tvůj osud chvěji.

CÍSAŘ

Ať je to co je to, vědět si to přeji.

DUCHOVNÍ

V duši cítím hořkost, u srdce bolení
jak se jeho výsost dostala s ďáblem do spojení.
Chápu, dopomohli Ti ke trůnu a prospěchu.
Ale! Bohu je to rouhání, a papeži k posměchu.
Svolat trestnou výpravu nemusíš mu říkat,
svatá je jeho říše, a hříšník bude pykat.

Myslíš že už zapomněl? Ani se jeden nenaděje
a vyčte Ti i toho osvobozeného čaroděje.
Tvůj nový diadém očekávali křesťané v radosti,
však nějaký podvodník okusil více Tvé milosti.
Navrhuj, buď muž, a zaplat' za své štěstí,
jen tak můžeš před církví korunu hrdě nésti:

Když široké pohoří, kde Tvůj stan stál
a zlý duch se do Tvých služeb dal,
ten lhář, kterému jsi naletěl tak zjevně,
dáš naší svatosti, nezchudne Tvoje země.

A louky s lesy táhnoucích se do údolí,
se sady květnatými a tučnými poli,
přidáš modrá jezera, rybníky plné ryb,
a k tomu potoky, hned Ti bude líp.
Považ, jak každý statek a hospodářství
lítost potvrzuje, i to, že jsi se zřek' tmářství.

CÍSAŘ

Můj hříšný skutek mě samotného děsí,
vytyč tedy území, a měj si svoje lesy.

ARCIBISKUP

Takže: tato luka, svědky člověka hřešícího,
dejme bezodkladně do služeb pána nejvyššího.
Zedníci ať se neváhají zítra lopotit,
aby ten pozemek mohli dobře oplotit,
pro křížovou kapli nechť se malta míchá,
klenba se vztyčí, věřící naplní radost a pýcha,
nadšeně poputují z daleka i z okolí
vedeni zvuky zvonů naplňujících údolí.
Dunění z věže, jež se nebes dotýká,
oblaží poctivého a napraví viníka.
Nemohu se dočkat, až klášter bude stát,
větší poklad si ani nedokážu přát.

CÍSAŘ

Čistý štít si zaslouží tuto dřinu,
vždyť náš Hospodin z nás snímá naši vinu.
Již nyní mohu nosit hlavu trochu výš.

ARCIBISKUP

Tak mi, prosím, ještě několik listin podepiš.

CÍSAŘ

Pro církev předkládáš smlouvu darovací,
nuž tu je, podepsanou Ti ji císař vrací.

ARCIBISKUP (*Odchází, ale vrací se od dveří.*)

Á propos, aby snaha nevyzněla planě,
navěky musíš mnichům přiřknout desátky a daně.
Na důstojný a klidný klášterní chod
by i zřízení zvláštního úřadu bylo vhod.
Rychlý start stavby ovšem zajistí
jenom podstatný díl z Tvé kořisti.

Nemusím jistě připomínat osobě tak znalé,
že třeba bude také dřevo, vápno, kámen, a tak dále,
přiveze ho lid, z kazatelny zpracován.
Církev žehná všem, kteří slouží nám.

(Odchází.)

CÍSAŘ

Hřích je to velmi těžký, který na mě leží,
co všechno mi způsobil, představil jsem si stěží.

ARCIBISKUP *(Ještě jednou přijde.)*

Promiň, Pane, ale mořské břehy vlastní rytíř číší,
nad kterým naše nejrozhodnější klatba visí,
přimluvím se, ať svatá stolice ho vezme zpátky,
ale i on musí odvést daně, desátky, a nějaké statky.

CÍSAŘ *(Už rozladěn.)*

Budiž. Ale z čeho, vždyť ta země pod mořem leží.

ARCIBISKUP

Pro trpělivého a spravedlivého čas velmi rychle běží.
Nám nezbyvá, než spolehnout se na Tvá slova.

(Odejde.)

CÍSAŘ *(Sám.)*

Asi budu muset začít budovat někde jinde říši znova.

Akt 5 Scéna 1. Otevřená krajina

POUTNÍK

Rád vás vidím, lípy statné,
jako vždy, jste plné síly,
vidět domov, málo platné,
není nad dojemnější chvíli.

Jsou tu všechna stará místa,
chatrč, která mě zachránila
když hrozila mi smrt skoro jistá.
Tam vlna na dunu mně vyplavila.

Poklonu zachráncům bych chtěl složit,
vidět ty skrovné, slušné hospodáře,
setkání s nimi by mohlo vložit
do dnešního dne ještě více záře.

Byli to dobří lidé..

Mám zaklepat a nebo volat? Haló!
Poznají hosta, když za tak dlouho přijde?
Vždy se na ně spolehnout dalo.

BAUKIS *(Stařenka.)*

Vida, vida, panečka!

Ale pst, nech mého muže odpočívat;
kdybys předčasně probudil stařečka
celý den už bude jenom zívát.

POUTNÍK

Řekni matko, jsi to ty?

Pak dík Ti patří celý čas,
chlapcům zachraňuješ životy,
aspoň ten můj byl o vlas.

Polomrtvé hrdlo už nedoufá,
a tu ho Ty, Baukis, vodou svlažíš.

(Objeví se její manžel.)

Z loďky, která se nebezpečně houpá

se mně, Filemóne, dostat snažíš.

Vůně chleba ve spíži,
zvonky jste volali ovce sem,
i z těch nejhorších potíží
jste vždy znali cestu ven.

Dál nemohu to v sobě nosit,
nech mě vstoupit, dobrá buď,
nech mě kleknout, nech mě prosit,
mám těch citů plnou hrud'.

FILEMÓN

Posaď ho ke stolu v zahradě,
ať pestré květy vidí,
bojí se, to je nasnadě,
a nebo se trochu stydí.

(Jde s ním.)

Vlny, které Ti ublížily,
si dnes jen neškodně hrají.
Podívej, jak jsme to tu opravili,
lépe je snad jenom v ráji.

Už ale nestačím na práci,
jsem jen rád, že jsem ještě naživu.
Moje síla se někam ztrácí,
podobná věčnému odlivu.

Teď jiní, více, než je zdrávo
budují příkopy a hráze,
berou moři jeho právo,
ale doplatí na to draze.

Na plotě vrabec se mihnul,
pohled' na luka, jak jsou krásné,
pospěš, abys to ještě stihnul,
v tento čas slunce už brzy zhasne.

A v dáli, kde vítr hvízdá,
uvidíš z okna lodní stěžně,
právě se vrací do svého hnízda,
námořníci kasají plachty rezné.

Tak rád pozoruji kraj,
poslouchám věčný mořský šum,
pro koně u pole velkou stáj,
na pěkné zahradě malý dům.

Akt 5 Scéna 2. Na zahrádce

(Všichni tři u stolu.)

BAUKIS *(K poutníku)*

Jsi jako němý. A do svých úst
jsi nevzal ani jednoho sousta..

FILEMÓN

Nech ho, asi drží půst!
Jiných témat k hovoru je spousta ..

BAUKIS

Tak dobře, řeknu Ti, co mě pálí
že v noci nemůžu spát.
Ale pak řekneš mi, zda-li
se ten zázrak vůbec mohl stát.

FILEMÓN

Spletl se snad císař,
když ho obdaroval,
přepsal se snad písař,
když to oznamoval?

Za humny, na louce zelené,
kde včely bzučí a zající se páří,
vyrostly stany, chýše dřevěné.
A za den tam střecha paláce září.

BAUKIS

Celý den dělníky vozili,
lopatě, krumpáči odolávala skála,
ještě v noci se tam plamínky hemžily,
a k ránu už přehrada stála.

Tu dřinu si představ jen!
Ohně se k moři šířily,
celá noc byla jeden velký sten.
A ráno v průplavu proudy vířily.

Není mu svaté vůbec nic.
A už také šilhá k nám.
Jenže co můžeme dělat víc.
My jsme jen poddaní, a on je pán.

FILEMÓN

Náhodou nám sám nabídnul
na nové zemi náhradní pole...

BAUKIS

Kdo by mu na to nalítnul
a věřil mořskému dnu někde dole!

FILEMÓN

A teď' pojd' me do kostela,
slunce už nebude tak pálit,
bude tam hrát nová kapela,
a starého boha budeme chválit.

Akt 5 Scéna 3. Palác

(Úpravná zahrada, široký průplav, Faust rozjímá.)

LYNCEUS *(Hlasatel na věži.)*

Slunce se noří do veliké louže,
poslední loďka už plavby nechá,
i velký koráb po kanálu klouže
a do přístavu domů spěchá.

Vítr plachty lehce zčeřil,
strmé stěžně stojí v pozoru,
kormidelník, který se Tobě svěřil,
Ti nyní své díky posílá nahoru.

(Na pevnině se rozezvučí zvon.)

FAUST *(Rozladěn.)*

Zpropadeně, zraňuje to uši
a vnitřek těla také leptá.
Má říše je velká jak se sluší,
ale tenhle zvuk mě deptá.

Vím, co mi tím asi říkají:
máš hodně, ale vše si nemůžeš vzít.
Lipovou alej, dům, kapli mi nedají.
Tady nikdy nebudu mít klid.

Mráz po mně běhá při tom pomyšlení:
Zůstat. Jak mě to jen mohlo napadnout?
Všechno mě bodá, krev mi pění,
kdybych tak mohl odsud vypadnout!

HLASATEL

Sladce klouže velký člun,
do přístavu dobře ví kudy,

tam námořníci vykročí ke svým snům.
Ale nejprve vyloží balíky, pytle a sudy.

(Krásná loď naložená cizokrajným zbožím.)

CHÓR

Právě přirážíme.
Vystřelte ránu!
Díky přinášíme
našemu pánu.

(Náklad je vyložen.)

MEPHISTOPHELES

Šťastni jsme, že nemáte zdání,
je to tak: někdo nás chrání.
Ze dvou lodí jsem sestavil výpravu
A dvacet se jich vrací do přístavu.

Podívejte na to zboží, na tu láci,
pochvalte nás jací jsme kabrňáci.

Moře je svoboda, přináší pýchu,
není tam vězení, není tam hříchu.
Kotvu zaklesnout! Harpunu hod'!
Tu rybu vytáhnout! Zaháknout loď!

Takže náhle máme třetí.
Ale vidíš? Na obzoru čtvrtá letí.
Jenže: méně než pět není zdrávo,
kdo má sílu, ten má právo!

Ptáme se: Kolik? Žádné přemýšlení.
Však poznáme, kdy přijde vhodná hodina.
Válka, obchod, a loupení,
to je ta jistota, trojí a jediná.

TŘI VOJÁCI

Žádný pozdrav,
žádný dík.
Bodám jak komár?
Smrdím jak psík?
Pán nás nezná,
 pryč se dívá,
když promluvíme
znuděně zívá.

MEPHISTOPHELES

Skovejte kuš,
tlumte svou zlost,
vždyť jste si už
nahrabali dost.

TŘI VOJÁCI

Dost na pár pitek,
kdejakou volovinu,
ted' chceme zbytek,
a podíly na rovinu.

MEPHISTOPHELES

Snad nejdříve se tady
všechno složí,
naše poklady
i naše zboží.

Až k nám zavítá
a vše uvidí,
zisk spočítá,
však nezávidí,
má uznání,
flotile vystrojí

náležitě přivítání.

Teď se, ptáčci, koukejte skovat,
po ránu přijďte z císařského zobat.

MEPHISTOPHELES (*K Faustovi.*)

Spíš než příjemce zaslouženého štěstí
vypadáš jako po ráně pěstí.
Pro tohle jsi svůj um tak zbrojil,
břehy i moře v jedno spojil,
námořníky do daleka vyslal
aby je vítr na vlnách hýčkal?

Vzpomeň si, proč jsi za těmito zděmi:
Z paláce odsud ovládáš zemi.
Ostatně, odsud jsi svět útokem vzal,
když tu ještě dřevěný domek stál.

Kdo by si pomyslel - kanály
vykopem, aby v nich lodě plavaly.
Ale správně to tak u nás chodí,
píle, pot a rozum sklízí plody.
Také tu ...

FAUST

.. no právě mezi těmito poli
mě pobyt nekonečně bolí.

Hodně jsi už viděl, mohu Ti to říct,
nepřestává mě to ve hrudi bodat,
někdy až život chtěl bych si vzít,
stydím se tak, že bych se chtěl skovat.

Řekni, co by to ty starce stálo:
těch pár stromů mi za úplatu dát.
Ten párek lip by si mé srdce přálo,
pak teprv mě mé jmění bude hřát.

Pak už bych si nestěžoval na spánek,
na vršku bych vybudovat nakázal
útulný, ze všech stran otevřený altánek,
pozoroval bych, co jsem všechno dokázal.

Dohled měl bych na všechny cíle
mého předchozího umu a píle.
Je špatné, když genius uvidí
co všechno vybudoval pro lidi?

Nejhorší muka připraví boháči
pomyšlení, že jeho jmění na něco nestačí.
Když cítím ty lípy, slyším zvuk zvonu,
pod kamenem úpím, na dně řeky tonu.

Všemocná vůle božích hromů
se třísť o kmeny tě hloupých stromů.
Jak mám v tomhle prostředí žít,
když slyším ty zvony, chce se mi blít!

MEPHISTOPHELES

Vím co cítíš: pachů žluče,
nechů k životu, když tě ztluče.
Kdo má uši, musí pochopit,
že ten zvon se musí v peci roztopit
aby to pekelné bim-bam
si odnes k sobě Satan sám.
Houpáš se v jeho pravidelném taktu
při křtinách i na pohřební aktu,
obloha duní, zvoní zem,
z života je jen plachý sen.

FAUST

Odoláváje takové svěhlavosti
člověk se postupně oddá zlosti,
přemůže ho bol a poníženost,
ztrácí smysl pro právo, přiměřenost.

MEPHISTOPHELES

Ale vlastně, co Ti brání
ruku natáhnout i po jejich stráni?

FAUST

Tak jdi a vyžeň je!
Sám víš nejlíp, s jakou na ně
(samozřejmě, nejvýš civilizovaně).

MEPHISTOPHELES

To je jasné, vždyť jsme lidi,
koho chcem odstranit, sám se sklídí,
trochu násilí nám odpustí jistě
až se usadí na novém místě.

(Píská si.)

Pojďme naplnit pánovo přání,
zítra nás čeká hudba a hraní.

TŘI VOJÁCI

Starý pán nás vzal zkrátka,
snad na slavnosti bude náhrada sladká.

MEPHISTOPHELES

Děj se co děje se všady,
Návóthova vinice zase stojí tady. *(Kráľů 1, 21)*

Akt 5 Scéna 4. Hluboká Noc

STRÁŽNÝ LYNKEUS

Stvořen jsem k vidění,
to je můj úkol,
na věži strážení,
vše vidím vúkol.

Můj zrak se nese
do blízka do dále,
na srnky v lese,
i k hvězdám, co ne pálí.

Mé oko má
pohled tak jasný
neb svět se mi zdá
skrz naskrz jasný.

Šťastné jste, oči,
pozorujete
co kde se točí
a mihne ve světě.

(Pauza.)

Ale nejsem tu jen pro sebe,
abych koukal, co dělají ptáci,
zrovna teď mě až zebe,
nu což, jdu dělat svou práci:

Hlásím kouřový mrak
visící na lipovými háji.
Vítr požár rozfoukal tak,
že plameny nad stromy vlají.

I vnitřek domku už hoří,
dlouho stál na větru i na dešti,
za chvilku ale se celý zboří,
rychlou pomoc bych měl přivésti.

Chudáci ti dva staří,
opatrní jsou vždy s plamenem,
ať už topí, nebo vaří,

a teď je osud odměně kamenem.

Nic nezmůžu za vteřin pár,
už je tam pravé předpekčí,
rudá záře, silný žár.
Snad aspoň lidé utekli.

Jiskry si v korunách hrají,
listy a větve v žáru tají,
praskají, a černé docela
žhnou a padají dolů;
s nimi do žhavého popela
naši kapličku vzali spolu.

Ó oči, sloužíte skvěle
v této podivné chvíli.
Celý dům i stromy celé
špičaté plameny zachvátily.

Stromy protknuty klidem,
smutno z toho je mi.

(Pauza.)

Jen radost dělali lidem,
teď i jejich kořeny žhnou v zemi.

FAUST *(Na balkóně.)*

Vím, co znamená to fňukání,
to strážný na věži slzí,
i mě poněkud ukvapené jednání
hluboko uvnitř mrzí.

Na druhé straně, místo křoví,
ze kterého zbyla jen šedá příkrývka,
a torza domu, které se zboří,
se může postavit krásná vyhlídka.

Také náš starý pár najde klid
až okusí sídlo modernější,
ve vděku k osudu bude žít
a radovat se skrz dny nejpozdější.

MEPHISTOPHELES A VOJÁCI *(Dole.)*

Přicházíme zpátky zdraví,
však neneseme dobré zprávy.
Křičeli jsme, až rozbolelo nás břicho,
odpovědí ale bylo jenom ticho.
O dveře jsem si rozbil pěst,
ty se ale nehnuly a držely fest.
Bez sebemenší přestávky
jsme jim posílali prosby i nadávky.

Co ještě můžeme říct,
kdo nechce, nevidí a neslyší nic.
Nakonec jsme našli klíč,
abychom Ti je odstranili pryč.
Staří nebránili se tuze,
srdce jim samo puklo v té hrůze.
Jakýsi cizinec, v domě skovaný,
vypadal, že je v boji více kovaný.
Však s ním už je také ámen,
v nastalé rvačce ho olíznul plamen.
Všichni tři skončili ležící
v té obrovské ohnivě hranici.

FAUST

Hluchý jste snad jeden každý?
Říkal jsem: Vyvést! Žádné vraždy!
Byla to zvrhlost, hloupost, vězte.
Sami si svoji vinu snězte!

CHÓR

Ta slova k uším vždy zvonily:
Ustup mocnějšímu násilí!
Statečný jsi, a chceš se bít?
Pak riskuješ majetek - i svoje žití.

(Odejdou.)

FAUST

Nevidím tam ve třpytu noci,
plameny již ztrácí ze své moci,
jen ve větru občas završí
jiskry uprostřed návrší.
Přikázáno rychle, vykonáno rychleji!
Jaké mraky se to tam vlastně válejí?

Akt 5 Scéna 5. Půlnoc.

(Vstoupí čtyři šedé ženy.)

PRVNÍ

Jmenuji se Vada.

DRUHÁ

Vina.

TŘETÍ

Mně říkají Bázeň.

ČTVRTÁ

A já jsem Nouze

(Radí se.)

Dveře jsou zavřeny, nemůžem dál,
bydlí tam boháč, ten by se bál.

VADA

Tak se ve stín proměním ..

VINA

A já v nic, podle obyčeje ..

NOUZE

Ode mne stejně odvracejí obličej ..

BÁZEŇ

Rána na dveře, sestřičky, jen pěkně zazní,
protáhnutí klíčovou dírkou nechte na Bázni.

(Zmizí.)

VADA

My, šedé přítelkyně, budem držet ostrahu.

VINA

A já s Tebou, Nouzi, počkám tady na prahu.

NOUZE

Však nemáme přece dneska žádný shon.

(HLAS)

Obloha je bez hvězd, mraky se v ní válí,
co je to tam vzadu? Někdo stojí v dáli ..
to přichází smrt, a přináší skon.

FAUST *(V paláci.)*

Přišli sem čtyři, vidím čtyři odcházet,
o čem mluvili, nepochopil jsem hned,
snad jen pár slov – možná „nouze“,
a pak slyšet bylo o smrti pouze.

Strašidelně, jako by duchové pěli,
jsem z toho doteď celý zkoprnělý.

Kdybych tak mohl magii odstranit z cest,
zapomenout pověry, bludy z života smést,
člověkem být, ze kterého svoboda sálá,
pak by snad za to, přírodo, ta námaha stála.

Jenže už jsem příliš v temnotách bádal,
svět proklínal a odpovědi hádal,
dusné přízraky zahalují každý cíl,
krok neuděláš, aniž bys do něčeho nevrazil.

I když se na nás občas usměje světlo denní,
zas přijde pavučina noci, a s ní zešílení.
Bezděky mjííme kvetoucí louku poznání,
slyšíme ptáky. Co krákají? Selhání!

Od malička předsudky obklíčeni:
To nedělej! To se nesmí! Tak to není!
Nakonec sami jsme a odvaha nám schází.

Ale ta branka vrže, přece někdo vchází?

(Vystrašeně.)

Haló, je tu někdo?

BÁZENĚ

Pak musím říct: Ano.

FAUST

Ha, a kdo jsi?

BÁZENĚ

Prostě jsem.

FAUST

Tak raděj vypadni!

BÁZENĚ

Jsem tu správně, tvá slova mě raní.

FAUST

Tak tedy mluv jasně, žádná zaříkání!

BÁZENĚ

Slova nejsou moje míra,
zato strachu, co srdce svírá,
koho najdu, toho učím,
bavím se tím, jak ho mučím.

At' na moři jsi, nebo pěšky,
vždy jde s tebou oblak těžký,
nehledáš ho, sám se lísá,
tvou jistotu rozkolísá.
Už nikdy nebudeš bez starosti.

FAUST

Poznal jsem svět do sytosti;
svoji příležitost chytil za vlasy,
stranou se držel zlého počasí.
V neúspěchu jen vzdechnul: A co asi?

Přál jsem si každou věc milou
koupit, a nebo vzít silou,
život byl bouře, hromů sled.
Trochu moudrosti přišlo teprv teď.
Vím, jak to na světě chodí,

na nebesa nedojedeš, ani nedopluješ lodí,
blázen, kdo vzhůru směřuje toužení.
Posměch sklídí tam i na zemi.

Stůj raděj a nasávej vzduch jarní,
kdo pilný je, život nepromarní,
netřeba věčnosti a v ní věčné ticho.
Kdo se vyzná, ten si naplní i břicho.

Duchy zažeň, oči měj otevřené,
slunce si nechej opírat do ramene,
prožívej štěstí, prožívej svá muka.
Času je málo: Kukačka už kuká.

STAROST

Tomu, kdo se bojí
nepomůže světa přízeň,
píje, přesto má stále žízeň,
a slunce proň na místě stojí.

Navenek dělá, že se směje,
pod kabátem se srdce chvěje,
všechny poklady by chtěl mít,
jenomže s nimi neumí žít.

Smůla či štěstí, pořád má zlost,
celé dny hladoví, však jídla má dost,
nejmenší nesnáz ho položí,
co nemusí udělat, odloží,
v klidu nevydrží sedět,
svoji budoucnost by chtěl vědět,

FAUST

Hybaj odsud, zmije!
Nemíním poslouchat nesmysly.
Koho jednou zblázní ty tvoje litanie
už do konce života nemyslí.

BÁZEŇ

Jen umět rozhodnou by si přál,
zda-li má zůstat, anebo jít dál,
cupitá cestou prostřední,
snaží se nebýt výstřední,
okolí vidí zkresleně,
tělo se potácí zmámeně,
nádech - výdech ho bolí,
trápí se, i okolí,
neudušen, nežije,
znalosti má, neví je,
neví i jak zastavit,
přikázat a poprosit,
chvíli volný, chvíli vězeň,
po svém spánku neosvěžen,

Jaká je jeho výška přesná?
Ať mu rakev není těsná.

FAUST

Odporná obluda! Tak se jí daří
stále vyvrávat na lidské pokolení,
ten nejjasnější den s jistotou zmaří,
raděj do pekla prchneš, na mučení.

Ví, že s brouky v hlavě
je sakramentská potíže,
jenže s Tebou budu hotov hravě,
nebudu Tě poslouchat totiž.

BÁZEŇ

Tak to je trik velkolepý,
akorát že zmiznu až zachce se mi.
Jako každý, i Ty jsi celý život slepý.

A teď jsi, Fauste, vyřízený.

(Dýchne mu do obličeje, a zmizí.)

FAUST *(Náhle slepý.)*

Noc, zdá se, se ještě prohloubila,
už jen uvnitř mi svítí světlo denní.
Musím dokončit práci, co mi ještě zbyla,
slovo muže je záruka nad níž není.

Do práce, dělníci, nelelkujte vůkol,
s nadšením a s chutí hleďte splnit úkol,
popadnou krumpáč, maltu rozdělat,
co se jednou začalo, musí se dodělat!

Poslouchejte příkazy, nebojte se potu,
konečný úspěch vám stojí za tu slotu,
velké poslání se podaří nejvíce
když jeden mozek řídí rukou tisíce.

Akt 5 Scéna 6: Nádvoří paláce.

(Pochodně.)

MEPHISTOPHELES

Sem pojd'te, sem, a sem taky,
svázané uzlíky šlach a kostí,
potácející se přízraky,
tady budete mít místa dosti.

DUCHOVÉ ZEMŘELÝCH

Tak nás tu máš,
a jestli tomu rozumíme
kus krajiny nám dáš,
který pro sebe přetvoříme.

Vidíme špičaté kůly,
provazy pro pozemek celý,
proč to ale děláme Tobě k vůli
jsme už dočista zapomněli.

MEPHISTOPHELES

Nelámejte si zbytečně hlavu,
a neválejte ty své prdelky,
Ty tady řádně pročechrej trávu,
a ten nejdelší si tu lehne do délky.

Tak jako našim předkům po roky,
i nám vykopej obdélník hluboký.
Rovnou z paláce nás do něj hodí,
tak hloupě to na konci chodí.

DUCH *(Kope.)*

Jó zamlada, miloval jsem a žil,
na tancovačkách nemohl chybět,
kde zpívalo se a kdejaký patok pil,
tam jsem i já musel hned civět.

Pak dostihlo mě zákeřné stáří,
slavnost byla náhle ukončena.
Vrata do hrobu se výhruzně tváří.
Proboha, proč jsou otevřena!

FAUST *(Tápe vně paláce.)*

To úsilí a zápal mě hřeje,
břinkot lopat pěkně zní
okolo cesty poslední.
Země, do které to všechno spěje,
je lemována vlnami moře.

MEPHISTOPHELES *(Pro sebe.)*

Jen si užívej své hoře,
v zahradě chystej poslední jeviště.
Stejně u Neptuna skončíš napříště,
budeš mu, gurmánovi, šmakovat.
Na všechny způsoby směřuješ do zatracení,
moje elementy už na Tě zuby cení,
nemáš ani chlup co bych chtěl zachovat.

FAUST

Průvodce!

MEPHISTOPHELES

Tady.

FAUST

Jdi a vyplň vůli mojí,
dělníků mi sežeň tucty,
ve strachu ať pracují či z úcty,
ať to stojí co to stojí.

Každý den chci mít zprávu
v jakém je ten okop stavu.

MEPHISTOPHELES (*Polohlasně.*)

Ještě ze mně blázna zrob,
každý přec ví, že je to hrob.

FAUST

Ten močál se táhne k horám vzad,
zákeřně otravuje každé moje dílo.
Ó kdyby zmiznul ten hnilobný smrad,
toho ještě dosáhnout by mi bylo milo.

Na nové zemi mohou milióny býti,
není zcela bezpečná, však rozhodně je k žití,
zelené pastviny, půda plodná plně,
kde lidé i zvířata se cítí pohodlně.

Vyhlídku z pahorku přijmou s díky,
hemžit se to tu bude statečnými osadníky,
odtud z širých planin svého ráje
budou bránit hranice domovského kraje.

Když by je chtěl narušit kdosi
společně ho vypíchají jako vosy.
To je to, co vezmu si do hrobu,
a i Ty si hled' tu moudrost chránit:
Jen ten si zaslouží život a svobodu,
kdo je ochoten je dennodenně bránit.

Společně budou čelit nebezpečí
děti, muži, i ti co už mají roky těžší,
takový spolek bych si přál:
národ, který by na volné zemi stál.

Opřu se o hůl, a řeknu chvíli:
Zastav se! Je to tu tak krásné..
Aspoň nějaké stopy po mě zbyly,
říkám si v hodině spásné.
To pomyšlení mě nejvýš hřeje,
užívám si to, srdce se směje ..

(*Duchové podsvětí ho pokládají na zem.*)

MEPHISTOPHELES

Chudák, každé štěstí mu bylo málo
a tak se pořád honil za přeludy.
Poslední okamžik života mu vzalo
prázdné bláhové snění pod duby.
Bránil se mi silně, však čas je vládce,
starý pán teď v písku leží sladce
a hodiny se zastavily...

CHÓR

Hlubší než v půlnoci, hlubší než ráno
- ticho! Kyvadlo stojí..

MEPHISTOPHELES

Stojí, dílo je dokonáno.

CHÓR

A je to pryč.

MEPHISTOPHELES

„Pryč.“ Jak hloupé slovo.
Proč myslíte?
Pryč je nic a nic je pryč!
Kde by se s „pryč“ vzalo to věčné?
To by to slovo dělalo neskutečné!
„To je pryč.“ Co nám má tohle říct?
Že jako už nic není? To nestalo se nic?
Furt dokola si žijí chvílku malou,
to já preferuji prázdnotu stálou.

(Ukládání do hrobu.)

DUCH

Nepohodlný příbytek, okno není tu,
jaký ho stavěl zedník zlotřilý?

SBOR

Pro Tebe, hlupáku v konopném hábitu,
je ten dům až příliš zdařilý.

DUCH

A pokoj navrhoval jaký dřas?
Žádný stůl, žádné židle, na stěně kolík.

SBOR

Je zapůjčen jen na krátký čas,
a věřitelů je přece tolik.

MEPHISTOPHELES

Tělo leží, ale vědomí chce do světa jít.
Rychle mu ukážu jeho úpis krví psaný.
Bohužel, dnes není spoleh na slib daný,
a i duše umí ďábla napálit.

Jak pak postaru pracovat mám,
a že nové metody přičí se mi,
na co bych dříve stačil sám
nestačím dnes s pomocníky všemi.

Všechno máme dneska těžké.
A v dřívějšku to bylo tak hezké!
Jistota už není, zato plno zmaru...
...při posledním dechu by vystoupala výš,
a byť mrštná by byla jako nejrychlejší myš:
Chramst! Pevně bych ji držel ve svém spáru.

Teď loudá se, svou přítomnost tají,
z onoho ponurého domu se jí nechce ven.
Nakonec ohavné procesy přece jen
ji odtamtud potupně vypráskají.

Úmorně dlouhé hodiny plavou:
Kdy? Jak? Kde? se mi honí hlavou.
Smrti chybí ta stará rychlost a síla.
Aby nakonec otázka „Jestli?“ zbyla!
Často jsem totiž mlsně číhal u ztuhlého těla,
které najednou vstalo... a pryč byla dřina celá.

(Tajemně šermuje rukama.)

Tak pánové, a kdo má nohy ať už pádí,
smetánka i majitelé kroucených rohů,
přineste si vaše pekelné harampádí
a pekelná pomsta ať následuje vaši nohu.

Mé peklo má mnoho, mnoho chřtánů,
podle hříchů a zásluh polyká pacholky,
však vzhledem k nouzovému plánu
nebudem teď dělat velké okolky.

(Otevře se brána pekelná.)

Áá, zuby cení, hladový jícen
vypouští vztekle dým a páru,
vzadu pak prosvítá jako svícen
ohnivé město ve věčném žáru.

Oranžové plazma ozařuje zuby,
ztracenci, ještě doufající, dopředu plavou,
však ta bestie jejich snahu zhubí,
nikdy už neopustí kapalinu dravou.

Ještě jsme ani nepřekročili práh,
děsivých tu máme tisíce částí,
způsobů, jak nahnat hříšníkům strach;
a oni si myslí, že to jsou klamy a žvásty.

(K tlustým čertům s krátkými růžky.)

Moji břicháčci, jen kvetete,
to dělá ta sirná pekelná kaše;
s tlustým krkem sotva hýbete.
Pozorujte, jak přichází odměna naše:

Malá dušička, Psyché s křídélky,
klube se ven podobna hnusnému vředu,
pro záznam ji změřím našf i do délky,
a pak hned mrsk do vašeho středu.

Moje kuličky, dobře jí dole hlídejte,
ať si nemyslí, že se skryje,
jenom se mě zbytečně neptejte
jestli tam vlastně ještě žije.

Nejraději by se uvnitř pupku nimrala
- dejte si pozor, to by vás pak šimrala.

(K mrštným čertům s kroucenými rohy.)

Vy krásy, létající obři,
šup do vzduchu, perutě napněte,
vystrčte drápy, buďte tak dobří,
jak mihne se kořist, hned ji lapněte.

Proč by si měla uvnitř zoufat,
duch chce vždycky vzhůru stoupat.

NEBEŠTÍ POSLOVÉ

Vzhůru, vyslanci,
naši bratraci,
k společnému letu.

Odhod'te strach,
oživme prach.
Pro všechna stvoření
dáváme znamení
k velkému sročení:
našemu sletu.

MEPHISTOPHELES

Slyším falešné tóny, odporné skřípění.
Seshora jdou, a s nimi hnusné světlo denní.
Pro staré báby a děvčátka stvořené mámení,
vždyť pro zbožné uši nad tuto slast není.

Vědí, ve své poslední hodině,
co pro ně chystáme; nebo to aspoň tuší.
A jejich motlitby jsou také to jediné,
co mě na tom celém ruší.

Ó jak jste slizcí, bídáci!
Nesnáším, když někdo duše krade mi.
Dábelské způsoby se vám vyplácí,
porážíte mě mými zbraněmi.

Ale tahle přijde vás dráž:
Hrrr na hrob, jdu držet stráž.

SBOR ANDĚLŮ

Ó růže vonící
balzám rosící!

Křehce se třesete,
život nám nesete,
poupě už zívá,
každé květ skrývá,
překrásné budou.

Jaro ve vás hraje
zelenou a rudou,
s vámi kusy ráje
na zemi zbudou.

MEPHISTOPHELES (*K ďáblům.*)

Skovávat se a krčet? To se v pekle dělá?
Mám vám pomoci metličkami?
Každý na svém místě jako střela!
Myslí si, že nějakými kytíčkami
zchladí mých ďáblů odvahu.
Ty ale roztají než jim spadnou na hlavu.

Foukejte, funělci, zapojte prsa celá,
ve vašem dechu každá růže zbělá
- ale ne tak zostra, jen pěkně z povzdálí
- ajajaj, teď jste to trochu přehnali.

Nikdy nepoznáte tu pravou míru!
Podívejte, do květů jste vypálili díru!
Poletují okolo, a jejich jasný plamen
otráví každého, i s vámi bude ámen.
... A už je síla pryč, slabost leze do kostí:
ďábel čichá zakázané sladkosti.

SBOR ANDĚLŮ

Vy květy milé,
plameny ušlechtilé,
o lásce vypravujte,
na rozkoš připravujte
dobrá srdce jen.

Pravdivá slova
v éteru znova
nikdo nesková,
rozezvučí den!

MEPHISTOPHELES

Hrůza a děs v plné zbroji,
čerti na svých hlavách stojí,
ti blázni nevydrží ten střet.
V horkých kapkách už se smaží
a vrhají se do díry zadkem vpřed.
To já zůstávám na své stráži ..

(*Ohání se po poletujících růžích.*)

Bludičko pryč, opovaž se svítit víc,
chytnu tě, a je z Tebe jen malé slizké nic,
Ještě blikáš? Jak Tě majznu, to bude paráda!
Lepí se mi to jak smůla a síra na záda.

SBOR ANDĚLŮ

Toho, co ti nepatří,
musíš se vyvarovat,
co duši ti rozjitří,
nemůžeš opatrovat.

Je-li to silnější,
budeme pilnější,
láska jen laskavé
opravdu konejší.

MEPHISTOPHELES

Hlavu mi to zapaluje, játra sžírá
více než ta prapeklná síra,
více nežli svěcená voda.
Běda tomu, kdo se ti poddá,
nešťastná láska. Popletená hlavo,
víš ještě, kde je levo a kde pravo?

Jsem to já? Proč se otočit bojím,
třesu se tak, že sotva stojím.

Co je to? Nemám k tomu klíč.
Co mě proniká tak sladce,
rád se dívám na tyto krásné chlapce,
co mě drží tak, že nemohu pryč?

OK, už jsem sveden.
Ale kdo bude teď roli blázna zpívat?
Na hošíky, které bych dřív pohostil jedem,
se teď nemohu dosyta vynadívat.

Krásní kluci, nechte mě zvidat:
Také jste z těla Lucifera udělání?
Tak štíhlí jste! Chtěl bych vás zlíbat,
vlásek na vás nemůže být špatný ani.

Cítím se tak volně, přirozeně,
domácké je vše a mnohem lehčí,
s kocourky, co předou uvolněně,
každý další pohled je ještě hezčí.
Přijďte sem, budu rád!

ANDĚL

Vždyť přicházíme, proč couváš vzad?
Vydrž, každý letí tak rychle jak může.

MEPHISTOPHELES

Plísnete nás, a jste proklatě chytří,
v psychologii jste úplní mistři,
svádíte ženy i muže.

Jaká to zbabělá lest.
Je tohle lásky dar?
Tělo samý oheň jest,
zato okolní nevnímám žár.

Jen sem a tam létají vaše těla,
mohli byste se pohybovat více lidsky.
Ne, že by vám ta vážnost neslušela,
ale i úsměv by zvládly vaše pysky.

Kěž aspoň konce rtů cuknou,
jako když zamilovaní na sebe juknou,
d'olík v tváři a oči rozšířené snivě.
Ty, dlouháne, se mi nejvíc líbíš,
zvláště když kněžský výraz sundat slíbíš,
dívej se na mě trochu žádostivě!
A také jste zbytečně nastrojení,

dlouhé košile příliš zaclání ...
- obračejí se – zezadu nasvícení
jsou ty potvory jednoduše k sežrání.

SBOR ANDĚLŮ

Pojďte cestou jistou,
vy. živé plameny,
byly jste ztraceny,
zvolte pravdu čistou.

Všech možných slabostí
zbavte se s radostí,
žijte na věčnosti
v blaženosti.

MEPHISTOPHELES (*Přichází k sobě.*)

Co to .. z Jobových hrůz stěny,
boule, modřiny, počítám škody,
přece však vítězství pořádá hody,
pevný mám kořínek, nejsem z vody,
všechny části ďábla jsou zachráněny.

Vyrchaly bubliny z mámivé sody,
plameny zhasly, a s nimi chtíč,
i andělci jsou, jak se patří, pryč.

SBOR ANDĚLŮ

Svaté plameny
všechno nadnáší,
dobro přináší,
budiž blaženy.

Nastražte sluch,
ať pryč je pýcha,
čistý je vzduch,
volně se dýchá.

MEPHISTOPHELES

Ale co to? Kde je ten roj zvrhlý?
Němí andělci mi moji kořist vzali!
Jako šípy na nebe zdrhli,
jen co se na hrobě namlsali.

Velká, jedinečná věc byla ukradena:
lidská duše, mě řádně zaslíbena.
Chytrácky ji z těla pašovali.

Ale - u koho si můžu stěžovat?
Kdo mi zjedná ukradené právo?
Ve pozdních letech mohu jen litovat,
že chyboval jsem víc než bylo zdrávo.

Inu, zvorál to náš milánek.
Taková šance - a je to pryč!
Triviální cit, milostný románek,
ubohého ďábla přemohl chtíč.

Nevinná dětská hříčka to byla
a zkušený borec naletěl.
Taková hloupost ho ochromila,
že by jí nasytil tisíc těl.

Akt 5 Scéna 7: Horský průsmyk, les, skála.

(*Poustevníci rozmístění na horských loučkách.*)

CHÓR A OZVĚNA

Skály, stěny lité,
keře dole zastíníte.
Stromy, dobře víte,
jak se na nich uchytíte.

Ve vlnách zeleně se pohoupáme,
v hlubokých jeskyních se uskováme,

Ivi se protáhnou lадně,
k nám se však chovají kladně,
v úctě musí mít
posvěcený lásky kryt.

PÁTER ECSTATICUS (*Pobíhá nahoru a dolů.*)

Věčný plamen, slast,
lásku by chtěl krást,
v srdci bolavý mít
kypící božský cit.

Šípy mnou pronikají,
kopí mě proklínají,
kyje mě rozmačkají,
blesky mnou probíhají!

Já jsem nic, jémine,
všechno zas pomine,
až na věčné hvězdy zář,
opravdové lásky tvář.

PÁTER PROFUNDUS

Jak mé nohy a skalní podloží
pevný základ tvoří spolu,
jak tisíce potoků, když se vynoří
a pěnivě tryskají v úprku dolů,
jak z vlastní síly bříza bílá
sama vysoko vyroste v stráni,
tak i všemocné lásky síla
všechno prostupuje, vše chrání.

Je tu hluk až to bolí,
v něm se drolí skála ztvrdlá,
řeka se vrhá divoce do údolí,
vodopád padá z kamenného sedla.

Ale je to třeba, krajinu svlažit,
od blesků strpět trochu vzruchu,
i letní bouři nechat se snažit
odstranit jedy z dusného vzduchu.

Do všeho poslové lásky se halí.
Vzkazují: věčně budu tvořit a vládnout.

Uvnitř mě neurčitá touha pálí,
zmatený duch začíná slábnout,
v kruté mučírně rozum mu vládne,
odměnou je mu zármutek pouhý.
Ó bože, ať je mé myšlení snadné,
vnes světlo do srdce plného touhy.

PÁTER SERAPHICUS

Jakápak to mlha splývá
s větvičkami statné jedle?
Uhádnou, co uvnitř skrývá?
Hejno duchů – či jsem vedle?

CHÓR SVATÝCH HOCHŮ

Řekni, otče, kudy plavem,
řekni, kdo z nás který je.
Jsme ve světě šťastném, hravém,
každý si v něm užije.

PÁTER SERAPHICUS

Kluci v půl noci zrozeni,
půl rozumu dostali jedině,
pro svoje rodiče ztraceni,
posila pro anděly nevinné.

Vždy, když se to hodí,
potěšte lidi, zmírněte napětí.
Jak to opravdu na zemi chodí
nemáte, šťastlivci, ani ponětí.

Sem do oka mi vleťte,
je to orgán šikovný a užitečný,
a pozorně okolo hleděte,
takhle vypadá svět skutečný.

(Vtáhne je do sebe.)

Nahoře se skály tyčí,
dole vodopád se ztratí,
voda bublá, hřmí a syčí,
o to víc si cestu zkrátí.

SVATÍ HOŠI *(Uvnitř Seraphica.)*

Teď je vidět celý les,
stačí nám to chvilku jen,
zmocnil se nás strach a děs,
dobrý muži, pust' nás ven!

PÁTER SERAPHICUS

Bud'te, kde je obloha modrá,
kde skovat se je více snadné,
kde všude kvetou čistá moudra,
a boží ruka pevně vládne.

Neb duch může hasit žízeň
jen ve volném prostoru.
Tam najde lásku, najde přízeň
které ho vynesou nahoru.

CHÓR SVATÝCH HOCHŮ *(Obletující nejvyšší vrcholek.)*

V kolo se rozpínejme,
v radostné síti,
hlasitě vyzpívejme
ušlechtilé city.

Svatému slovu
můžeš plně věřit,
Bůh ve svém krovu
Tě bude brzy měřit.

ANDĚLÉ *(Ve výšce odnášejí Faustovu duši.)*

Vynášíme nejvzácnější část
po které temná síla nejvíc baží,
triky se nenecháme zmást,
ať se bestie jak chce snaží.

Není žádný důvod
aby láska chyběla v duši
a výpravný průvod
ji přivítal jak se sluší.

MLADÍ ANDĚLÉ

Díky, rudé růže.
Každá jste malá hříšnice,
která ku pomoci být může.
A nám jste pomohly velice
cenou trofej získat,
hejno d'áblů zlískat -
chtěli nám práci zhatit.
Jen tak tak se stihli ztratit!
Pocítili spravedlivý hněv,
i jejich hlavní, no ovšem,
bránil se přitom jako lev.
Radujme se, teď už je po všem.

STARŠÍ ANDĚLÉ

Ta věc nás tíží jako kámen,
nést ji vůbec lehké není,
tisíckrát očistil ji plamen,

stejně z ní jde divné chvění.

Jak se na myšlení

hmota vrhne

vytvoří spojení

a už se neroztrhne.

Jednota těch dvou,

musíme připustit,

brání lásce plout,

volně ji vypustit.

MLADÍ ANDĚLÉ

Mlha a skály,

vše nám splývá,

ptáme se, zda-li

to život skrývá.

Počkej chvílinku,

už vidím skupinku

svatých hochů.

Bez zemské tíže

dělají kruhy,

ujedí se trochu

z nebeské spíže

jarní duhy.

Nechte ho tady,

nemá žádné vady

život druhý.

SVATÍ HOŠI

Děťátko přinášíte,

vezmem ho za ruku,

jakou vlastně uvádíte

u něho záruku?

Vločky okolo něj

necht' už tají,

bude mu hej

v našem ráji.

DOKTOR MARIANUS (*Bývalý Faust, vysoko na skále.*)

Čisté světlo denní

je na andělském kůru.

Vidím nějaké ženy,

stoupají vzhůru.

Uprostřed ve víru

uprostřed hvězd

královna vesmíru

nechá se nést.

(*Uchvácen.*)

Paní všech světů!

Nech mě v modrém hájenství

nebeských květů

poznat Tvá tajemství.

Něžný cit, má hrud',

láska stěží Ti ublíží,

dovol ať čistá touha

se k Tobě přiblíží.

Stačí pokyn mírný -

- odvaha muže nezná hranice,

úsměv smírný -

- a jeho hněv hasne jak svíce.

Panna, kdo se jí vyrovná?

Spravedlivá matka hodná,

naše vyvolená královna

bohům rovná.

Kol hlavy ze vzpínají

lehké mráčky,
hříšníky připomínají,
pěkné ptáčky.

Objímají kolena,
ti co éter hltají,
milost hledají.
Jim jsi souzena.

Také vsadím jedna ke stu,
že ti, které léčka svedla
k Tobě špatně hledají cestu
a těžká únava na ně sedla.
Ti zachránit se nedají penězi.
Jak shodit chtíč z jeho sedla?
Připoután je řetězy.

Dej, abychom zpříma stáli
na rovině nakloněné,
kež nás náš sluch neošálí
při lichotce navoněné.

(Zjeví se panna Marie.)

SBOR HRÍŠNIC

Vznes se do výše,
úkolů se zhosti,
z věčné říše,
ze své jedinečnosti
dej nám milosti.

MAGNA PECCATRIX (*Hříšnice, Lukáš VII: 36*)

Pro všechny city, které mohou
slzy změnit v balzám a v útěchu,
zahojit rány na Ježíšových nohou
navzdory Farizejskému posměchu.

Pro konvičku a kapičky,
které tak provoněly vzduch,
pro chomáč vlasů maličký,
kterým jsem splatila svůj dluh ...

SAMAŘSKÁ ŽENA (*Jan VII.*)

U pramene, u kterého zesnulý
Abrahám stádo vodou oblažil,
u džberu, ze kterého proslulý
prorok vyschlé rty zavlažil,
u studny plné vody čisté,
která bohatě z ní prýští
a pro každého pití jisté
zaručí na časy příští.

MARIE EGYPTSKÁ (*Acta Sanctorum.*)

Pro vytoužený chrám bílý,
kde svůj klid jsem chtěla koupit,
pro neviditelné rámě plné síly,
které mi tam zabránilo vstoupit.

Pro pokání, kdy dlouhý čas
jsem v poušti neviděla ani vísku,
pro můj poslední pozemský vzkaz
napsaný do rozpáleného písku.

VŠECHNY TŘI

Víme, že jsme vinny,
a přesto nás neodmítáš,
život nabízíš nám jiný
a ve svém domě mile vítáš.

Dopřej i jemu co mají jiní,
víme, že duše zcela čistá není,
však sám nevěděl, co vlastně činí,

dej mu, paní, své rozhřešení!

KAJÍCNICE (*Markéta.*)

Skloň se, podívej,
všem měřící,
všem zářící,
jak změnil se mi svět:
Muž milující,
již nechybující,
se mi vrací zpět.

SVATÍ HOŠI (*Kroužící okolo.*)

Podívejte: roste!
Větší než my. A ta síla.
Jak to? To je prosté:
péče se nám vyplatila.
Píseň života nám vzali
v dřívější čas,
on ji doposlouchal
a bude učit nás.

KAJÍCNICE

Doprostřed andělů ho hodí,
neměl čas k důkladnému zrání,
nemůže vědět, jak to tu chodí.
Byť je od svatých k nerozeznání.
Podívej, už dávno není ve vleku
starých pozemských pout,
v novém éterickém obleku
vítr mládí z něj cítím dout.
Dovol mi ho učit a vést.
Nové prostředí ho oslepuje.

PANNA MARIE

Do vyšších sfér se nech nést.
Nechť Tě spatří, a pak následuje.

DOKTOR MARIANUS

Pozorný pohled vděčný,
vy, všichni kajícníci,
za svůj osud neskutečný
věnujte této taškařici.
Nechť každý tvor živý
pokorně je vám k službám,
ženo, matko, královno, i vy,
bohyně, přejte naším tužbám!

MYSTICKÝ CHÓR

Vše, co se stalo
je jen přirovnání,
však to, co se zdálo,
zhmotní světlo ranní.
I věci neskutečné
často vzniknou,
když ženy věčné
nám cestu vytknou.